

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

ירחון חסידי ברסלב

טבת תשפ"ב | גליון 55

נעימות בימינך נצח

טפח מפעילות חדר ההפצה של מכון 'נחלת צבי' נחשף בשיחה עתירת רגשות נלבבים עם הרה"ח ר' חיים מנחם קרמר עם הפנים לעתיד של גאולה

בהר ציון תהיה פליטה

כך בילו חסידי ברסלב את לילותיהם בחדר הקטן שבקבר דוד המלך בפאתי ירושלים העתיקה בציפייה להתגלות בן דוד

העומדים בלילות

נגוהות אורה מחיי החסידים הנלבבים ר' צדוק גרינוולד ובן אחיו ר' נחמן יהונתן, שהתמידו בעבודת ה' בעוד לילה, גם בעיצומם של ימי עבודה פשוטים ורגילים

כי זה כמה נכסוף נכספתי

שלהבת החיפוש מתעוררת אצל בני הנעורים באחת מהשיבות החשובות והם יוצאים לחיפוש אחר האור, עד למהפכה שהם מחוללים בכל סביבתם

הטעימני טעם חצות

שיחת חברים מאירה ומיוחדת סביב גודל מעלת עניינה של עבודת קימת חצות

החודש במדור אידיש: פרקי חייו של התלמיד הגדול פרק א'

28 טעם של חצות לילה

רב שיח מיוחד על מעלת קימת חצות והתענוג הנעים אליו זוכים הקמים בזה ובבא | וגם: עצות פרקטיות לקימת חצות של קבע

34 שערי ציון בהר ציון

הצצה נדירה ללילה של עבודת ה' וציפייה לגאולה בחבורת העובדים הברלבר'ם בסמיכות למקום קברו של דוד מלך המשיח

36 עבודת איש הישראלי

שביבי אור מתהלכות חייהם הנסתרים של שני האחים היקרים ר' צדוק ור' יונתן גרינוולד משעות חצות המוקדמות ועד לתפילת שחרית בלבת אש

38 געגועים לאור האמת

שלושה בחורים מישיבה ליטאית מוכרת יוצאים למסע של חיפוש והשתקקות במטרה לטעום מאור האמת לאמתה

46 נעימות בימינך נצח

שיחה מיוחדת עם ר' חיים מנחם קרמר מראשי מכון הפצה האדיר 'נחלת צבי' על אור של גאולה שמתפשט בכל העולם

54 דער עילוי פון נעמידאוו

די שטורמישע לעבנסשאפן פון רבי נתן זי"ע פרק א'

מחדש חדשים

התלמיד הנאמן

נפשי בשאלתי

הפצה לבחורים

פרקי חינוך

אמור לו מיד

עצת העצות

אנחה וצעקה

זמרת הארץ

פרק ב'

בעקבות הרועה

מפורסמים של שקר חלק א'

ניצוץ של אור

סיפור מעשיות לילדים

ילדי שַׁעֲשׁוּעִים:

לחפש את האמת - ספור

השקמה אור הדרך - מאמר

קמזים וגילויים - שַׁעֲשׁוּעִין

זקוק לשיעור? מארגן חבורה? שיעור תורני?

הכתובת לכל שיעור "להשקות" שלמה: 052-7601722 יפוזו אַעֲיִינוּתִיק אוֹזְנָה

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

עיצוב גרפי: א. שפירא

לכל עניני אבקשה בארה"ב: 845-288-0574

חלק מהתמונות בגליון זה ובגליונות קודמים הם באדיבותם הרבה של ר' אהרן ברגר מארכיונו של חמיו הרה"ח' לייבל ברגר ומאת ר' שמואל יצחק רוזנבלד הי"ו | קרדיט תמונות: מתחדשים

יו"ל ע"י מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63

פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות. העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

כשכבר באמת אפסה תקווה...

והחיסרון הנורא הזה טורד את מנוחתו של האדם, הוא רואה כיצד כל כוחותיו וקנייניו יורדים לתהום הנשייה, הוא הופך כבוי ומדוכא, שבור ומתוסכל... מאין יבוא עזרי... היכן אמצא תרופה למכתי האנושה!?

כך יכול היה כלל ישראל כולו לשקוע אט אט במצולות טיט היום, ולסיים את תפקידו במפלה מוחצת, אלמלא העמיד לנו הבורא הרחמן את ראש כל הצדיקים, אשר דרך תלמידו הנאמן יכולים אנו לטעום מעט מאורה המופלא של התקווה שנקראת 'אמונת חכמים'.

אנחנו אכן לא מבינים ואף לא יכולים להבין כיצד הדברים עובדים, לעולם לא נצליח להכניס במוחנו הדל את מרשם הרפואה הזה. אך זאת יכולים אנו להבין ולהסכים, עם כך שמצבנו אכן לא נסבל ואנו זקוקים בדחיפות לרופא הגון שיציל אותנו.

החכמים האמתיים אליהם אנחנו נזעקים עם בעיית חיינו, עם התוכניות הנפלאות והרצונות האדירים שמתרסקים למול עינינו כמו מגדל של קלפים. צופים בנו בעיניהם הרחומות וקוראים אלינו מתוך ספריהם הקדושים את דבר הגאולה:

עקר התקון על ידי החכמים הגדולים... ועל פן שפמאמינים בהם ומתקרבים אליהם יכולים לשוב ולצאת מכל הדרכים הנבוכים שנתעה בהם. ומכל מיני חלקת העצה שבעולם, פי איך שיעשה ואיך שיתנהג בעבודתו מכלם יוכל לשוב לה' יתברך אפלו אם יעבר עליו מה בבחינת, אם אסק שמים שם אטה ואציעה שאל הנך אשא פנפי שחר אשכנה באחרית ים גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינה וכו' גם חשף לא יחשיף ממך ולילה כיום יאיר וכו'.

והסיבה לכך היא:

פי הצדיק האמת יכול להפך הכל לטובה יהיה איך שיהיה ובלבד שיאחז את עצמו בו בכל פחו תמיד כל ימי חיו בכל מה שיעבר עליו (ש)

מוהרנ"ת שכתב את ההלכה הזו בליקוטי הלכות בימי האחרונים עלי אדמות, הוא זה אשר משמש עבורנו כדוגמא והלימוד החזקים ביותר לצורה בה צריך התלמיד לקנות מרבו. עד כמה צריך הוא להשליך לגמרי את שכלו ולתת לרבו להוליך אותו. לסמוך לגמרי על כוחו של הרבי גם כשאנינו מבינים, ודווקא אז, להקשיב לקולם של החכמים האמתיים, ולהאמין לעקרונות החדשים שהם מאירים בחיינו.

"והוא האיר עינינו בחשכת אפלתנו ללמד אותנו דרכים ישירים איך להתנהג בזה ואמר פעם אחת לאנשיו: תנו לבבכם לי ואולי אתכם על דרך חדש שהיא הדרך הישן שדרכו בו אבותינו מעולם". (השתפכות הנפש - הקדמה)

'עצה'. הדבר היקר בבריאה היא.

אם רק היו לנו עצות נכונות לדעת איך להתקרב לה', ממה להיזהר ואיך להתגבר היינו מזמין דוהרים להצלחה השלמה.

ולא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות הדברים אמורים אם היינו יודעים במה להשקיע ומתי, היינו יכולים לחסוך כל כך הרבה זמן וכוח, ולחיות חיים טובים הרבה יותר.

כל זאת בימים של שגרה, אז אנחנו יודעים פחות או יותר איך להתנהג מכירים את החיים במבט חיצוני לפחות, ומגששים איכשהו צעד קדימה.

אך בעת מלחמה, הופכת כל עצה למשהו קריטי הרבה יותר. כשעומד מולנו אויב אכזרי ומסוכן הידיעה אם לפנות ימינה או שמאלה, מטר קדימה או שמא אחורה הופכת לשאלה של חיים ומוות ממש.

זאת ועוד, הידיעה על כך שאין לנו עצה ברורה, גורמת לנו עצמנו לפיק ברכיים וחולשה עצומה ונותנת עדיפות ועליונות לאויב שנלחם בנו ללא מורא.

אך עדיין, עוצם הבעייה של צרה זו כלל לא מתקרב לתהום הנוראית בה אנחנו מצויים אשר 'חלוקת העצה' שמה.

זה מובן לכל משפיל, שחלקת והסתרת העצה זה קשה מכל הצרות והיסורים שבעולם, כי בודאי אין שום צער וצרה וצוקה שלא תמצא עצה להנצל ממנה, אך עקר הצרה, רחמנא לצלן, הוא מה שנגעלם ממנו ואינו יודע העצה איך להנצל ממנה. ולפעמים נראה לו איזה עצה אך עצתו חלוקה לשתים, כי יכול להיות שכל ידי עצה זאת יקלקל יותר וצריך לעשות בהפך, פמובן לכל בר דעת בכל מה שעובר עליו... אך עקר הצרה והיסורים מחלקת העצה הוא בענין התקרבות לה' יתברך מכל המקומות שנגדח לשם בעונותיו הרבים, כי חוץ מזה הכל הבל... (ליקו"ה ראש חודש ז')

כל עצה הבאה לו לאדם ותהיה זו הטובה ביותר, כאשר הוא מנסה ללכת בה ולהתקדם הוא מגלה שאף שבאמת הוא מתקדם בעניין מסויים, אולם לפעמים בעניין אחר נדמה לו דווקא שהעצה גורמת להתרחקות וקלקול נוראיים.

למשל אדם שהחליט להשקיע במידת המסירות נפש, הרי לא יחלפו אלא ימים אחדים וכבר הוא מוצא את עצמו זקוק בדחיפות לנוח ולעבוד את ה' ביישוב הדעת ובנחת, 'כל שנייה של מסירות נפש היא בשבילי החורבן הגדול ביותר'... הוא חושב לעצמו.

ולמחרת היום כאשר יחליט בעצמו בהחלטה חזקה לברוח מכל הרהור של לב נשבר וצער, הוא מגלה בסופו כי הוא נפל לשינה עמוקה, ושכח מתכליתו לגמרי.

כשמתגברת על האדם 'חלוקת העצה' הרי אין לו שום תקווה... בחושך בו הוא מצוי נדמה לו שמה שהוא רק לא יעשה יביא אותו למקום הלא נכון, ואז הוא מאבד את שארית הכוח שעדיין נותרה לו, והיאוש נעשה קרוב וכבד מתמיד.

הרב ש. סופר

כוחו של תלמיד

יתכן אולי
שאנחנו
מצליחים
להשקיט
בכך את
מצפוני
לבנו, אך
ספק גדול
אם גם לפני
בית דין של
מעלה יהווה
זה תירוץ
מספיק,
שם הרי
יודעים
את כוחות
הנפש
האמיתיים
הגנוזים בנו

"הוא נולד עם נשמה גבוהה", "הוא היה צדיק נשגב מה אתה משווה אותי בכלל אליו", "הוא זכה לחיות במדרגה הזאת אבל לא כל אחד מסוגל לכך", אלו הם התירוצים המוכרים לכולנו בשעה שאנחנו שומעים את סיפור חייהם ועמלם של אנשים כשרים וצדיקים, לפעמים אנו חושבים אנחנו לפטור בכך את עצמנו מן התביעה הקוראת בפנימיות לבנו "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי".

יתכן אולי שאנחנו מצליחים להשקיט בכך את מצפוני לבנו, אך ספק גדול אם גם לפני בית דין של מעלה יהווה זה תירוץ מספיק, שם הרי יודעים את כוחות הנפש האמיתיים הגנוזים בנו, שם גם יראו שאם היינו מנסים ועושים את המוטל עלינו היו נפתחים לנו שערים מופלאים שכלל לא העלינו על דעתנו שהם קיימים בנו.

וכך מספרים תלמידיו של רבי נתן: פעם אחת הרחיב לפנינו בשיחה אודות לבו הבורע של אברהם אבינו שזכה לעבוד את בוראו במסירות נפש יומם ולילה והשליך נפשו מנגד לפרסם את האמונה הקדושה בעולם, תוך כדי שיחתו נאנח אחד התלמידים ואמר: אוי, איך ניתן גם כיום לקבל לב שכזה?! כאומר, הכל טוב ויפה לגבי אברהם אבינו אך לנו הרי הדברים בין כה לא נוגעים, אנחנו הלא כה רחוקים מלב נקי וזך שכזה... נענה לו רבי נתן ואמר: "גם אתה יש לך לב כזה אלא שאין אתה מלבב אותו!!!", תוך שהוא מוסיף דברים נוקבים: "כי הבחירה חפשית אצל כל אדם, וכל אדם אפילו הגרוע שבגרועים יש בכחו לזכות למדרגה הגדולה שבגדולות!!!" (כוכב"א אנשי מוהר"ן ל').

הגרוע שבגרועים - לגדולות שבגדולות

מילים כדרבנות, תביעה מחד ותקווה עצומה מאידך, כן, אנחנו כמו שאנחנו, אחר כל מה שעבר עלינו, אפילו אם וכאשר אנחנו עונדים את התואר המפוקפק של "הגרוע שבגרועים", רבי נתן מושיט אצבע כנגדנו ואומר לכל אחד באופן אישי והכי ברור: 'אתה מסוגל להגיע למדרגה הגדולה שבגדולות!!!'.

אולם, אין ספק, גם עכשיו כשאנו קוראים שורות אלו מתקומם משהו בעומק הלב ומנסה למצוא איזשהו הבדל בינינו לבין אותו 'גרוע שבגרועים' עליו מדבר רבי נתן, באלפי פלפולי סרק והתחכמויות מנסים אנו לדחות את התביעה ואת התקוה המחייבת והברורה הזו, ולמצוא תירוץ כלשהו מדוע עלינו לא חלה הגדרה זו. ואכן רק זה מה שגורם לאדם להשאר בבזבז הטובעני שלו, ועל אף כל העצות שרבינו הקדוש נותן לכל אחד האיך לזכות לכל טוב הוא נשאר בשלו.

ההבדל בין זה שהלך לחתור ולבקש את הדרך לבוא לכך

או למי שמתרפה ואומר שזה לא נוגע לו, נעוץ במידת התמימות או ההתחכמות שכנגדה, כאשר ההתחכמות גוברת אוטומים אוזניים כבר בתחילת הדרך, המתחכם סבור שהוא מכיר את עצמו ושהוא חכם דיו כדי להעריך האם הוא מסוגל ומיועד לכך, ומכיון שלפי ראות עיניו אין זה לפי כוחות נפשו הוא מתרפה ונסוג אחור מלהתחיל לבקש ולחפש את הדרך לכך, שכן מה לו להתעמק בעצה שכלל לא נוגעת לו. וכמובן, שכאשר ניגשים באזלת יד שכזו הרי אפילו כשכן מקיימים לפעמים את העצה היא נעשית ברפיון ידיים רק כדי לצאת ידי חובה ותו לא. לעומת זאת, התמים, שמשליך את שכלו וחכמתו ומבין שאינו 'מבין' על עצמו, מניח את כל ההתחכמויות ומקבל בתמימות ובפשיטות את אבחנתו המדויקת והמכוונת של הצדיק, ומעלה דעתו נתונה רק להתחיל לחפש את העצה האיך אכן לזכות לכל אלה, והוא אכן שומע מפיו המון עצות המבטיחות את דרך ההצלחה.

בעשרה בטבת חל יום ההילולא של רבי נתן, זמן שכולנו צריכים להתעורר ולהתחזק לילך בדרכו הקדושה, כולנו עומדים נפעמים ומשתאים מול גדולתו וקדושתו של תלמיד זה בכל השטחים הרוחניים, האיך זכה ילוד אשה למדרגות נשגבות שכאלו. אך את הסוד מגלים לנו תלמידיו, הוא בחר בתמימות ובפשיטות! "מקטנותו התנהג מוהר"ן תמיד בתמימות ובפשיטות וכשהתנסה לפני המלמד בתלמודו, היו מחפשיין שאר הילדים קושיות ותרוצים ומוהר"ן זצ"ל אמר הפירוש בפשיטות, ואמר: 'וכי מה אעשה, שאין לי קושיות', ושאר חבריו חפשו קשיות, עד שקלקלו הפשט, והיה המלמד אומר, שטוב לו יותר אמירת הפשט של מוהר"ן מהקושיות של שאר התלמידים" (אבני"ה ברזל א'). כך ניגש תמים, הוא מקבל את כל הנאמר לו 'כאשר יאמר כי הוא זה', וכך גם הוא שמע את קריאתו הנצחית של רבו הקדוש עת שאג בקול גדול ש'אין שום יאוש בעולם כלל', שום יאוש! שום מדרגה רוחנית לא מנועה משום אדם בשום מצב! והוא ניגש לכך בתמימות ובפשיטות והחל לחפש את הדרך לקבלת כל המדרגות הרמות ביותר. גם אנחנו יודעים את תוכנה של שאגה זו, אבל הוא קיבל אותה בלא התחכמות, ומשם ואילך הוא רק חיפש את העצה האיך אכן לזכות לכך.

תמימות - יסוד ההצלחה

רבינו הקדוש תלה את כל ההצלחה ביסוד זה, "העיקר והיסוד שהכל תלוי בו, לקשר עצמו להצדיק שבדור, ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול ולבלי לנטות ח"ו מדבריו ימין ושמאל ולהשליך מאיתו כל החכמות ולסלק דעתו כאילו אין לו שום שכל, בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור" (לקוטי מוהר"ן ח"א קכ"ג), מי שמתמים עצמו יש לו את העיקר והיסוד שעליו יבנה הבניין הנפלא שלו, והבחירה בידינו, למאוס באותם התחכמויות

הגדול אנו נשענים לחלות ולבקש פניך על כל הגדולות והטובות שבכל העולמות, כי כוחם וזכותם מספיק גם עלי ועל כל ישראל לזכות אותנו לכל טוב אמתי ונצחי".

נכון, הקשיתי לשאול מצד עצמי, אבל אין דבר שנמנע ממני מלקבל - ואפילו את 'כל הגדולות והטובות שבכל העולמות' ברוב רחמנותך ובכח הצדיק האמיתי שגילה כל זאת.

הלא כך העיד בנו רבינו הקדוש (שיחות הר"ן - קסה): "פעם אחת סיפר עם אחד והתפאר לפניו מעוצם גדולת מעלתו והשגתו הגבוהה העצומה, כמו שמתפאר ומתגרה עם חברו בגדולות כדי שיתקנא בו חברו, והאיש אמר לו 'מי יוכל לבוא לזה לזכות למדרגתכם כי יש לכם נשמה גבוהה מאד בודאי', והקפיד רבנו זכרונו לברכה מאד על זה, ואמר, זהו החסרון שלכם, שנדמה לכם שעיקר גדולת והשגת הצדיקים הגבוהים הוא רק מצד הנשמה הגבוהה שיש להם, כי באמת לא כן הדבר, רק כל אחד ואחד יכול לזכות לבוא למדרגתי להיות כמוני ממש, כי העיקר תלוי רק בביגיעות ועבודות באמת".

האם אנו רק חלושי כח בגופנו שלא יכולים לעמול ולהתייגע? או שמא צריכים אנו תחילה להאמין שיש תקווה שייצא משהו מעמל זה, כי ברור שמי שלא תולה תקווה בעמלו איננו מסוגל לעמול. זוהי נקודת ה'תלמיד' הגדול והקדוש הזה, על אף שפלותו העצומה בעיני עצמו גברה תמימותו ואמונתו ברבו הקדוש שאכן הוא מתכוון בפשיטות לכל הבטחותיו, וכיון שכן אזר אומץ וכח ללחום ולבקש ולחפש עד שמצא בפלאי פלאות.

הבה נלך בעקבותיו, להתמים עצמנו ולהשליך חכמתינו ולקבל כל 'תורה' שגילה לנו רבינו הקדוש שאכן היא מיועדת עבורנו עד הסוף כפשוטו ממש, ולחפש ולהתייגע 'איה העצה והתחבולה לזכות לך', וכפי שרבי נתן בעצמו כותב (ליקוטי הלכות ברכת השחר ג-ו): "כן הוא בכל אדם הרחוק מהשם יתברך, בפרט בתוקף סוף הגלות המר הזה, שהוא חבלי משיח שמתגבר בעתים הללו, שהתגבר הבעל דבר ביותר על נפשות ישראל כידוע בחוש, עד שכמה בני אדם מיאשין עצמן כאילו נפשם אינה מסוגלת כלל לעבודת ה', וכל זה הוא רק פיתוי ומחשבות היצר הרע שמחליש דעתו ומכניס בלבו חלישות וקטנות דסטרא אחרא, אבל באמת צריך האדם לידע ולהאמין שנפש כל אחד מישראל גבוהה ויקרה מאד מאד וכולם הם בחינת בני מלכים ויכולים לזכות למדרגות גבוהות וקדושות מאד כמו כל הצדיקים והכשרים", ובאמונתנו ותמימותנו יפתחו לפנינו השערים העצומים בכחו של אותו זקן להגיע לכל המדרגות הרמות והנשגבות המיועדות לנו.

ולפתח את האמונה שבנו לקבל את הדברים כמו שהם והבחירה הזאת תפתח לנו בעזרת ה' שערים מופלאים לצמיחה רוחנית נשגבה בסולם העולה בית ק-ל.

כך הוא ניגש לכל תורה בלקוטי מוהר"ן, על אף שהיא מדברת לכאורה מהמדרגות הכי גבוהות של הצדיק הנשגב, אבל הוא הבין שרבינו הקדוש התכוון בדבריו גם אליו בפשיטות ובתמימות, שביכלתו להגיע ולהשיג מדרגה זו, ואכן, בבואו 'לעשות מהתורות תפילות' הוא מתחנן ומבקש מעתיר על כך שיזכה הוא למדרגה זו בשלמות, על אף שנדמה לו שהוא כל כך רחוק מכך לפי מדרגתו עתה.

ניקח דוגמא קטנה אחת מני רבות. רבינו הקדוש מגלה (לקוטי מוהר"ן ח"א רע"ה) שכנסתלקת מהעולם 'נשמה גדולה שהיא יקרה מאד בעיני השם יתברך', 'אזי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא, שיחפש ויקח לו מה שירצה מגנזי המלך יתברך, וזהו תכלית כל תענוגי עולם הבא' והחיפוש נעשה כ" כל צוה? שהיא כנר. כמוכן שמדובר על מדרגה גבוהה שבגבוהות ועל נשמה מיוחדת ויקרה מאד שלשוננו של רבינו הקדוש.

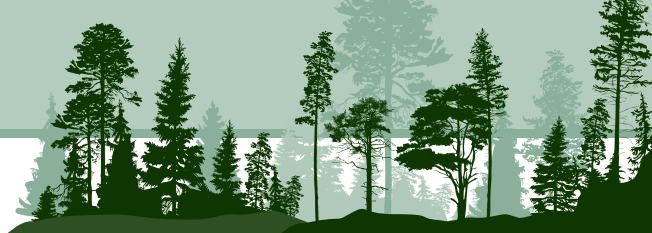
אבל רבי נתן בתפילותיו (ח"א קמו) משתפך וזועק ומתחנן על כך, ותוך כדי שהוא מתאר שם את עוצם פחיתות המדרגה בה הוא עומד לפי ענוותנותו ושפלות רוחו - 'אוי אוי איני יודע כלל מה לדבר, ואיך לבקש עצה ותחבולה ביון מצולה ואין מעמד כזה, בבלבול כזה, ברגילויות לא טובים כאלה ברפיון ידים כזה, בקשיות עורף כזה' - זה לא מונע ממנו להמשיך ולבקש על הגבוהה שבגבוהות:

"אבל אף על פי כן אני רואה עדין חסדיך הרבים ורחמיך העצומים עלי בלי שעור, על כן עדיין על משמתי אעמוד, לשטוח אליך כפי עד שתחנני ותרחה עלי ותושיעני ישועה שלמה באמת, עד שאזכה ברחמיך להיות בכלל יראיך ותמימיך הזוכים לרב טוב הצפון וגנוז אשר אתה נותן להם רשות לחפש ולבקש בגנזיא דמלכא אשרי חלקם".

ממך לא יפלא דבר

הוא מסיים ביסוד העצום שהנחה אותו לכל אורך הדרך בעת ששמע מרבו השגות עצומות ונפלאות: "מלא רחמים הקשיתי לשאול, אבל ממך לא יקשה ולא יפלא כל דבר, ואני מאמין בנפלאותיך העצומים ובטובותיך הנוראים ובחסדיך הרבים ורחמיך הגדולים שעדיין יש גם לי תקווה לזכות לכל זה, בכח וזכות הצדיקים הקדושים האמיתיים הנוראים והנשגבים אשר בהם אנו נשענים תמיד, ובלעדם אין לנו שום פתחון פה לבקש אותך אפילו על דבר קטן שבקטנים, אבל בכחם

נכון, הקשיתי לשאול מצד עצמי, אבל אין דבר שנמנע ממני מלקבל - ואפילו את 'כל הגדולות והטובות שבכל העולמות' ברוב רחמנותך ובכח הצדיק האמיתי שגילה כל זאת.

פרק י"א

אנחה וצעקה

הבסיס הנצחי

יתברך עד שתפטור את הדם הזה ותכניע את הרע שבו. ותזכה לבחינת וליבי חלל בקרבי" (השתפכות הנפש, מ"ח)

"והנה יש שני חבלים, חבל דקדושה, וכנגדו דטומאה. והבחירה חופשית, מי שמקדש עצמו מקשר עצמו בחבל דקדושה, ולהפך, חס ושלום, מי שטומא עצמו מקשר עצמו בחבל דטומאה.

...והנה מי שמתאנח על עברות שבידו, ורוצה לשוב בתשובה. אזי באנחה זו הוא גנוע ונאסף מן הרע שהיה בידו, בבחינת: "תוסף רוחם יגועו", ונדבק אל הקדושה... ותכף שהוא נפסק מחבל זה, הוא נדבק בחבל שכנגדו... על כן טוב להרגיל את עצמו להתאנח על מעשיו שאינם טובים, ולכסוף ולהשתוקק בתוקף אנחתו לשוב להשם יתברך. כי על ידי אנחה זאת, נפסק מחבל דטומאה, ונתקשר בחבל דקדושה כנ"ל...

עוד מצאתי מכתב יד החברים מעניין זה. ומבאר שם בביאור יותר, מגודל מעלת יקרת האנחה דקדושה. כי מבואר שם שהאנחה שמאנח האדם על עוונותיו, או על מעוט השגתו, הוא יותר טוב מכמה סגופים ותעניות. כי בתענית אינו משבר רק הגוף לבד, אבל באנחה משבר כל הגוף, וגם מחליף את הנפש והחיות שלו מרע לטוב. כי ההבל של האדם, הוא חבל המקשר הנשמה למקום שרשה, לטוב או להפך, חס ושלום. וכשמתאנח הוא בבחינת: "תוסף רוחם יגועו", ואזי נפסק מהחבל שהיה מקשר מתחלה ונתקשר לחבל אחר כפי האנחה וכו'". (ליקוטי מוהר"ן, ק"ט).

"אבל כשיש להגוף עזות מבחינת "החלבים עזי נפש", אין הנשמה יכולה לסמוך עצמה ולהתקרב אל הגוף הרוחני לו מההשגות שלה, כי תוכל ללכד בתוקף ועזות הגוף, מה שהגוף עז וחזק בהתאוות. וצריך לזה עזות דקדושה הינו קולות הנ"ל, שעל ידי זה משבר עזות הגוף. כי 'אנחה שוברת גופו של אדם' (ברכות נ"ח:), וכשמשבר עזות ותקיפות הגוף, על ידי זה תוכל הנשמה להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה נלכדת שם... אבל מחמת עזות הגוף בתאוותיו, אזי הנשמה שהיא עצם האדם רחוקה מבשרו וגופו, ועל ידי קול אנחה, שהיא בחינת עזות דקדושה כנ"ל, על ידי זה נשבר עזות גופו, ואז מתקרבת ומתדבקת העצם להבשר, היינו הנשמה להגוף". (ליקוטי מוהר"ן, כ"ב).

פעמים רבות עיצבון-רוח וקדרות שוררים באדם והוא אינו יודע את נפשו. מוצא עצמו זרוק, שמוט, חסר מילים והבעה. כמעט ולא סחב את שק גופו להתבודדות היומית וכיצד ישיח את ליבו הקפוא.

וכאן נשמעים דברי הצדיק, ברורים ומאירים: "...וצריך לזה עזות דקדושה הינו קולות הנ"ל, שעל ידי זה משבר עזות הגוף. כי 'אנחה שוברת גופו של אדם' (ברכות נ"ח:), וכשמשבר עזות ותקיפות הגוף, על ידי זה תוכל הנשמה להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה נלכדת שם".

ההתבודדות היא קשר נצחי הבא מלב האדם - דבר ידוע לכל הוא ואף עסקנו בו בפרקים הראשונים. חיבור חזק שאינו נקבע על ידי מעשים מסוימים, דרך חדשה ומתחדשת היא.

חיבור זה נרקם ומעמיק יותר ויותר בחלוף הדקות. קשר שנמצא מעבר לדיבורים, להודאה או לאנחה. אכן, קשר בלתי מוגבל הוא, אמנם באם אף הוא יקובע למסגרות וכללים קבועים - מה רווח ויתרון יהיה בהתבודדות.

לכן כאשר רואה היהודי עצות ודרכים כיצד יש לייעל את ההתבודדות - עליו לידע את מקומו הנכון. שכן אם יעשה מהן עיקר - הרי שמטרת ההתבודדות תרד לטמיון. התבודדות אינה הודאה גרידא, אף לא אנחה או זעקה, היא דרך של בניית קשר עם השי"ת.

עצות אלו, אף שבפני עצמן נעלות הן - לא באו כי אם לסייע ליהודי בבניית קשר מופלא זה.

אם חש המתבודד כי יודע הוא את בסיס הקשר, מהו עיקר ומהו טפל - מה טוב יהיה אם יפתח מעתה את אוזניו וליבו וישמע עצות ענקי הרוח, ללמוד מהו קשר אמיתי וכיצד נבנה.

להיאחז בחבל הקדושה

נעסוק בפרק זה בשני מושגים ידועים: אנחה וזעקה. בקרב אנשי שלומנו תמיד תפסו אלו מקום ממשי בסדר יומם.

המקורות בספרי רביה"ק לשני אלו רבים וקצר הגיליון מלהביא את כולם. נצטט איפוא כמה מקורות בודדים, ישמשו אלו לסבר אוזנו, לגלות את הגדלות והרוממות בדבר שנראה כביכול פשוט וחסר משמעות גדולה. נפתח עם אנחה:

"לאחד צווה לו רבנו זכרוננו לברכה, שיהיה לו התבודדות פעם אחת ביום ופעם אחת בלילה. פעם אחת שאל רבנו, זכרוננו לברכה, לאיש אחד מאנשיו אם הוא רגיל להיות גונח ומתאנח שקורין קרעקצין בשעת התבודדות, והשיב לו הן. שאל אותו עוד אם הוא גונח ומתאנח מעומק הלב. ענה ואמר לו רבנו, זכרוננו לברכה, כשאני עושה גניחה ואנחה: אם אני אווזח ידי על השולחן אז בשעת האנחה אז אי אפשר לי אחר כך להרים ולטל את ידי מעל השולחן וצריך אני להמתין איזה שעה עד שחוזר בי כחי.

פעם אחת אחז רבנו זכרוננו לברכה, את הרב הצדיק רבי שמואל אייזיק זכרוננו לברכה, כנגד לבו, ואמר לו, שבביל מעט דם כזה (הינו שבחלל הלב) תאבד את העולם הזה והעולם הבא. ובלשון אשכנז איבער א ביסעלע בליט זאלסט אהן ווערין דיא וועלט און יענע וועלט. קרעכץ דאס אויס. תרגיל עצמך להתאנח הרבה לפני השם

“נכספתי להמשיך את העולם אל העשייה”

יכול האדם לומר: דבר זה שייך לגדולים ומחוברים ממני, מה לי הקטן ולעצות אלו. כלום אעשה שקר בנפשי ואתאנח ואצעק כמו באים אלו מעומק נפשי.

אמנם בכל תורה שגילה רביה"ק ואף העמוקה ביותר - עצות מעשיות יש בה. לא ניתן יהיה לחדור פנימה, אל עומק התורה - בלי פשטות המעשה.

לכן, דווקא בשביל שיקבל היהודי טעם ויתחבר; דייקא מחמת חוסר כנותו בעניין - יתחיל לעשות בפועל, וסוף יבוא לידי חיבור ואמת.

מה גדולה מעלתו של אנחה או צעקה אלו. מה רב האמת שבהן - עולות השמימה וטוענות מול השי"ת: אפ"ל להתאנח קשה בידו, כמה מאמץ היה ליהודי להוציא שבריר צעקה זו - אנא חוס מעתה והוצא אותו מאפלתו, האר בו אור גדול.

באמת אמרו: גדולה כוחה של צעקה - שמגלה פנימיות האדם מהי. מסרת בין רגע שכבות קליפות עבות, מגלה לעין כל רצון טהור מהו.

ואף אם יאמר המתבודד: הן מוטל עליי לדבר דיבורים של ממש וכיצד ארד דרגה ואתאנח. אמנם עליו לידע - כעת העומד על ליבו היא צעקה המתגלגלת מסוף העולם ועד קצהו. אלו הן דיבוריו בעת ההיא. וכאמור - ההתבודדות שפת הלב היא, מדברת בתוכו באשר הוא.

“זכני ברחמיך הרבים להיות רגיל להתאנח לפניך באמת מעמק הלב, על גדל התרחקותי ממך, ושתזכני להתקרב אליך באמת. ואהיה מתאנח על זה באמת בכל עת עד שיהיה נשבר כל גופי על ידי כל אנחה ואנחה. ואזכה על ידי אנחותיי להוציא ממני הרוח וההבל דסטרא אחרא, ולהכניס בקרבי רוח והבל דקדושה. ועל ידי זה אזכה לעקר ולהפסיק חבל הטומאה שנקשר בי בעוונותיי הרבים, ותעזורני מהרה שאזכה להפסיק ולנתק עצמי לגמרי מחבל הטומאה, ואדבק ואקשר עצמי בקשר אמיץ וחזק לחבל הקדושה, לעולמי עד ולנצח נצחים, ותפסיק ותגרש ותבטל ממני מגופי ונפשי ורוחי ונשמתי כל מיני טומאות וסטרין אחרנין, ותקרובני ותקשרני ברחמיך לחבל הקדושה באמת, בקשר אמיץ וחזק

מעתה ועד עולם”... (ליקו"ת, תפילה ע"ב)

באמת אמרו:
גדולה כוחה
של צעקה
- שמגלה
פנימיות
האדם מהי.
מסרת בין
רגע שכבות
קליפות
עבות, מגלה
לעין כל רצון
טהור מהו

‘כל שצריך’, אומר רביה"ק, ‘זאת אנחה, פשוטה מעומק ליבו. לא מהוקצעת, אף לא מנוסחת - אנחה. קרעכין’.

מה גדול מעלת הרגע עת נאנח היהודי, שובר ליבו בקרבו לאמור: כלתה נפשי להתעלות מעלה - וראה אפוא מלכי היכן עומד אני - שוב אחר נפילה, מבויש ורחוק. אוי.

ואף המלך במרומים מחיך, מתענג: כעת בני, אחוז בחבל הקדושה ששולח אני לך. כעת כוחות חדשים נתתי בך. כמה ציפיתי לרגע זה.

צעקת אמת מהי:

“אחר כך ענה ואמר לי הלא אם דוד המלך עליו השלום אמר ‘יגעתי בקראי נחר גרוני’, היה כפשוטו, שכבר קרא כל כך עד שהיה עייף ויגע ממש בקראו, ונחר גרונו ממש בפשיטות, אבל אתה תהילה לאל עדין אתה בכוחך...” (חיי מוהר"ן תקמ"ה).

“כי אין שום עצה ותחבולה נגד כל הצרות וההרפתקאות ודחוקות וטרדת הפרנסה העוברים על כל האדם בכל עת ועת כי אם לצעוק ולזעוק ולהתחנן לפני ה' יתברך ולבכות לפניו כתינוק הבוכה לפני אביו שימלא מחסורו. וכשילך בדרך זה ירויח תמיד הרבה רוח האמתי והנצחי, כי על פי רב יפעל בבקשתו הרבה, כי ה' יתברך שומע תפלת כל פה”... (ליקו"ה, ראש חדש הלכה ו').

השי"ת נטע טבע בתינוק - צועק אימתי שחפץ וצריך דבר מה. הצעקה מולידה את צרכיו, דרכה משיג ומתפתח. אמור מעתה: צעקה מניבה דברים חדשים.

“כילודת שקודם הלידה היא צועקת שבעין קלין (זוהר פנחס רמ"ט:), כנגד שבעין תבין שבמזמור “יענך”, שבלא זה אי אפשר לה לילד” (ליקו"מ, תורה ל"ו).

אכן, גם כאשר צועק האדם ומנותק הוא - צעקתו השנייה תהיה מחוברת ומבוררת מן הראשונה, וכן הלאה. לכן כאשר יצעק שבעין קלין יזכה להוליד אל מוחו מוחין חדשים ורבים.

לכן מעלה רבה יש בקיום הפשוט, צעקה אחר צעקה, אנחה אחר אנחה. שוב ושוב. וסוף העקשנות שתכריע את לב האבן ותחדור פנימה.

מהי בעצם העצה של 'אזמרה'? האם אדם שתמיד 'מסתכל על חצי הכוס המלאה', הולך בדרך של אזמרה!?

3 נקודות שיש ב'אזמרה'

תשובת הר"ד איתמר לייפער הי"ו, ירושלים

בוודאי מי שמרגיל את עצמו להסתכל תמיד על חצי הכוס המלאה, מקיים חלק מהעצה של אזמרה. אבל יש בלימוד הקדוש של אזמרה עוד ג' נקודות.

א. שאפילו נקודה אחת - דהיינו כמו כוס שאין בה אלא רק טיפה אחת של סוד מרע או עשה טוב, כבר היה כדאי שבביל זה לרדת לעולם. ומוהרנ"ת (בהלכות השכמת הבוקר) אומר על זה את הכלל של 'מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך'.

ב. רבינו מגלה שעל ידי זה יוצאים מכף חובה לכף זכות. ומי שמקיים את העצה עם אמונה בדברי רבינו - על ידי זה יוצא באמת לכף זכות.

ג. אנחנו מקיימים את העצה רק בשביל אתערותא דלתתא. והעיקר - שעל ידי שאנחנו מסתכלים על הנקודות הטובות, אנחנו מעוררים את הצדיק - החזן העליון שהוא רביז"ל, להסתכל על הנקודות טובות שלנו ולהוציא אותנו מכף חובה לכף זכות, שרק רבינו ז"ל יודע באמת איך לעסוק בתיקון זה, כדאיטא בביאור הליקוטים באריכות.

נקודות טובות יחד עם געגועים

תשובת הר"ד אהרן רבינוביץ' הי"ו, ביתר

לגבי הפתגם שהעולם אומר, להסתכל על חצי הכוס המלאה - הנה, רבינו ז"ל כבר אמר 'שמי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הקדושות דהיינו בספריו הקדושים. ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה. ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו' [שיחות הר"ן ר"ד].

אכן, כמו בכל התורה, גם בעצה זו של 'אזמרה' יש את העניין של 'זכה נעשית לו סם חיים' וכו', כי הרי 'את זה לעומת זה עשה אלוקים', וכמובא בשיחות הר"ן [אות ש'] פעם אחת אמר לי: 'כל מה שאתה רואה בעולם, כל מה שנמצא בעולם, הכל בשביל הבחירה והניסיון'.

לפיכך מוטל עלינו להתבונן, כלפי מה העצה של 'אזמרה' אמורה, כדי לדעת מהי הצורה הראויה שבה נסתכל על חצי הכוס המלאה.

והנה המתבונן יראה כי הנשמה הקדושה, מעצם מהותה, שהיא חלק אלוק' ממעל, משתוקקת בלי סוף, באש שלהבת קודש להתקרר לבוראה, ומבעבעת כיורה רותחת ברטפי גחלי אש, בקריאת 'אנא בעינא למיהווי קמיה מלכא', ושואלת: 'על מה אתינא להאי עלמא שפילא', ו'היכן אני בעולם'. זהו הסדר הרגיל והנכון.

אלא שכאן אנו בסכנה עצומה, כי קליפת עמלק המזנבת אחר כל סוגי הנחשלים שבעולם, באה לשכנע את האדם שהוא רע ח"ו, וכל הרוע מגיע ממנו, והוא מאוס ונמאס ח"ו. הבעל דבר משקיע בזה כוחות גדולים, לנסות

להפוך את רגשות הקודש - לרגשות ריחוק ח"ו, ולמשוך באיצטלא של מתלבש במצוות את המצב המבורך, לעבר ייאוש וכדוך, שזה השורש פורה ראש ולענה של כל הנפילות והירידות רח"ל, בבחי' 'חרפה שברה לבי' [לקו"מ לד] - לשבור את האדם לרסיסים ח"ו.

כאן מביא לנו הצדיק הרחמן, הלוחם בחרב ובחנית את מלחמת ה' בעמלק - את 'עצת אזמרה' שבאה ואומרת שבד בבד עם הרהורי התשובה, והגעגועים והכיסופים שאין להם שיעור וקץ, שכאמור, הם כשלעצמם מבורכים ורצויים, צריך ואפשר וחייבים, לרומם ולשמח את הנפש, ולהגביה למוחין דגדלות, על מנת להמשיך בעבודת ה' ביתר שאת, באמצעות העצה הקדושה של חיפוש נקודות טובות.

דהיינו, שכל אחד ימצא בעצמו נקודה טובה של התגברות על היצר, שבירת מידה או תאוה רעה, שהיא מעלה נחת רוח ושעשועים להשי"ת שאין לתאר ולשער - שעשועים כאלו שלא היו מימות עולם. והנקודה טובה הזאת הרי היא מאירה ומזיהרה לעולמי עד ולנצח נצחים. כשאדם הולך בדרך זו - כל היגון ואנחה יתהפך לו לששון ושמחה, באופן שכל תחבולותיו של הבעל דבר לא יוכלו לה.

אנו מאמינים באמונה שלמה, שאילו היינו זוכים לשמוע ולהפנים את הקריאה הקדושה הזו, היינו נהפכים לגמרי לגמרי, בבחינת 'והתבוננת על מקומו ואיננו'. יתן ה' שנזכה לקיים את העצה הזאת בתמימות ובפשיטות.

הנקודה טובה מגלה על הפנימיות

תשובת הר"ד אלחנן קירשבוים הי"ו, בית שמש

בדרך ובלמוד הקדוש של 'אזמרה', יש גם את ההסתכלות הנכונה על הנקודות הטובות.

אנחנו רגילים לראות כל דבר בעין גשמית של עולם הזה, אבל בתורה של 'אזמרה' רבינו קורא לכל אחד ואחד להסתכל על הטוב שבו - והעיקר להבין שזה מה שהוא באמת. זה מה שהוא רוצה באמת.

רבינו מגלה לי שאני רוצה רק את הטוב, וכל השאר - כל הרע שאני רואה אצלי, זה רק כיסוי ומסיכה שמסתירה את הרצון האמיתי שלי, שהוא רק רצון טוב.

לכן כשאדם מדבר, חושב ומתעסק עם הנקודה טובה, ומכיר בכך שהוא באמת רוצה לעבוד את השם יתברך, הוא מתעורר לתשובה, כפי שכתב רבינו ז"ל בתורה 'אזמרה'. כי על ידי שאדם מחשיב את הטוב הזה, הוא מקבל כח לראות, כמה הוא בעצם רוצה רק את טוב השם יתברך, וכל השאר, זה רק הסתרה וכיסוי - ידיעה זאת בוודאי מעוררת אותו לעבודת השם.

ואדרבה הכיסויים האלו יכולים לשמש כעזר, כדי להכיר בעצמו עד כמה פנימיות רצונו היא רק להתקרר לה'. כי הרי האדם רואה בעצמו, שלמרות כל ההסתרה והבלבולים של העולם הזה וכל נפילותיו, עדיין הוא רוצה לעשות טוב ולעבוד את השם, ומציאות זאת יכולה להיות רק בגלל שהטוב שבנו, הוא אנחנו - 'עצמינו ובשרינו', וכל השאר זה רק כיסוי ולבוש שהיצר הרע מלביש אותנו.

חיפוש ומציאת נקודות טובות

בתורה רפ"ב יש אריכות גדולה סביב 'חיפוש' הנקודות טובות. ולכאורה, הרי כולנו מלאים בנקודות טובות - "כִּי כָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל אֵיךְ נִהְיָה כָּל זְמַן שֶׁשָּׂם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, הוּא עוֹשֶׂה כְּמָה מִצְוֹת בְּכָל יוֹם, כִּי מִנִּיחַ צִיצִית וְתַפְלִין וְאוֹמֵר בְּרִכַּת הַשָּׁחַר וְקִרְיַת שְׁמַע וְתַפְלָה, וְהִרְבָּה אוֹמְרִים תְּהִלִּים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה מֵעַתָּה אוֹ הִרְבָּה", ומה הצורך לברר ולחפש את הנקודות טובות?

ניתן לענות תשובות גם על ידי הקלטת התשובה בטלפון המערכת 025396363

**השאלה
לחודש
הבא**

פרק ג'

אמור לו "מיד"?!?

הוא באמת עושה את כל ההשתדלות, שתהיה לילד אפשרות להגיע ל"אמור לו מיד".

האם כמות החומר שאנחנו מלמדים את התלמידים באמת מתאימה להם, ויש להם את הכלים להכיל את הכמות הזאת, או שמא הכמות מרובה מדי, ולכן אין מספיק זמן (וסבלנות) בשביל להסביר להם את הנלמד, עד שהכל יהיה ברור ומובן במאת האחוזים, שיהיו הדברים מחודדים בפייהם.

אחרי שהדברים התיישבו על לב התלמידים, האם הקדשנו די זמן לחזור איתם "ביחד" כמו שכתב רש"י (שמות לא, יח) "מלמד שהיה משה שומע מפי הגבורה וחוזרים ושונים את ההלכה שניהם יחד" (הזמן שנותנים לילדים לחזור בעצמם לא תמיד מנוצל כראוי. יש כאלו שמפספסים אז, ולא חוזרים על החומר, וגם אלה שכן לומדים אז, אין הם יודעים איך לחזור כראוי, ולרוב הם לומדים בצורה מאד שטחית את תרגום המילים, ולא את פירוש הדברים).

וכך כתב השלה"ק (מסכת שבועות ד"ה הרוצה): מי שרגיל בחזרת לימודו יהיו ד"ת משוננים בפיו להשיב לכל שואל, וע"ז מביא את מאמר חז"ל הנ"ל על וּשְׁנַנְתָּם, כי רק אחרי חזרה ראויה ניתן לקיים את מאמר חז"ל הזה.

האם לפי ההשקפה שלנו ניתן לדרוש מהתלמידים שיענו מיד?

באם ונקודות אלו לא באו על סיפוקן,

נשקיע מאמצים ולא נחסוך בפעולות, לתקן את הדרוש תיקון. נקצץ בכמות החומר, נשפר את ההסברה, ונייעל את החזרה.

ולאחר מכן נחיד ונעביר את המסר הברור לילדים ולחניכים, שאין אף צורך ועניין לענות מיד. זו תוצאה שמגיעה עם הזמן, לאחר ריבוי פעולות למידה חזרה והחדרה. כאשר הילד נשאל שאלה, מוטל עליו פשוט לחשוב עליה, להבין אותה, להיזכר בתשובה, לנסח אותה, ורק לאחר מ"כ להגיש אותה לשואל.

ובשביל הסבלנות שלנו חשוב לדעת, שפעולה זו לא אורכת הרבה זמן, לרוב כשיש לילד את הרועג שהוא יכול לחשוב ולהתבונן בשאלה הוא יגיע לתשובה תוך 20 שניות.

ומצד שני כאשר אין לילד את הרועג הזה, גם כשתחלוף דקה שלימה לא יגיע לתשובה הנכונה, או שלא יצליח לנסח אותה כראוי.

חשוב מאד, ללמד את התלמידים שבטרם יענו על השאלה שנשאלו, יתיישבו בדעתם מהי התשובה על אותה שאלה, ינסחו, ורק אז יענו. וכך יענו דברים נכונים, ובהבנה.

טיפ להורים ולמלמדים - לאסור על הילדים לענות בטרם עברו 10 שניות מהשאלה.

בהצלחה

בתורה כד' (אות ז') כותב רביה"ק תוך כדי דבריו ש"כששואל את האדם איזהו שכל, אומר המתן עד שאתיישב".

הדבר פשוט וברור לכל בר דעת, שלא עונים על שאלה מבלי לחשוב ולהתבונן בה קודם. ולכאורה אין שום צורך לדון בעובדה זו.

אך למרבה המבוכה - משום מה נראה ששעה שאנו יושבים עם ילדינו אנחנו שוכחים מכלל בסיסי זה.

אני יושב ולומד עם בני בן העשר חברותא בגמ', והוא מקריא מספר שורות בהם טמונה קושיא על אמורא, לבקשתי שיסביר את המילים, הוא - להפתעתי - מתחיל מיד לדבר, ומנסה להסביר. כמובן הדברים שהוא אמר לא היו קשורים לכתוב בגמ', שכן בשביל לענות על שאלה זו היה עליו לעבור מספר שלבים, 1. לחשוב מה כתוב בשורות אלו, 2. להבין קודם כל שקיימת כאן קושיא, 3. להבין מה היא הקושיא, 4. לתרגם את ההבנה במילים, ורק לאחר מכן - להסביר. ושלבים אלו אורכים זמן.

פקדתי עליו שיחשוב לפני שהוא עונה לי בסביבות ה- 20-10 שניות, ורק אח"כ יענה. אחרי שעשה כך, הוא הסביר נכון את קושיית הגמ'.

אם נתבונן במניעיו של הילד לענות מיד, נמצא שלרוב כאשר בוחנים את הילד האוירה היא מאד לחוצה. אם זה המלמד שצריך להספיק לבחון את כל הכיתה, ואם זה ההורה שצריך להספיק לבחון את בנו על כל החומר השבועי.

כך שגם מבלי להגיד זאת מפורשות, הילד מרגיש שהוא נדרש לענות מיד, ומשכך הוא עונה לפני שברור לו מה התשובה. וכך הוא מתרגל להשתוות למכונה אוטומטית, ששולפת תשובות על כל שאלה שתשאל.

וכמה חבל.

בצורת למידה הזאת הילד אף פעם לא ילמד ללמוד, ולא ידע מה זה דף גמרא, כי לא לימדו אותו לחשוב.

אם היינו מראים לילדים שיש לנו סבלנות, ושום דבר לא יקרה אם התשובה תתעכב ב-20 שניות, היינו מרוויחים א' - שהם היו מתרגלים לחשוב, וכך היו קולטים את צורת המבנה של הגמ'. ב - שרוב הילדים היו מצליחים במבחנים, כי הם היו רגועים, ואימת המבחן לא היתה 'אימה' שסותמת את כלי החשיבה מרוב לחץ...

יהיו כאלה שיטענו, שהרי כתוב "ושננתם לבניך" (דברים ו, ז) ופירש רש"י - "לשון חידוד הוא, שיהיו מחודדים בפיהם שאם ישאלך אדם דבר לא תהא צריך לגמגם בו אלא אמור לו "מיד" (ספרי).

אך במאמר חז"ל הזה בעצמו טמונה התשובה. שכן הכתוב מזהיר אותנו שיהיו דברי תורה מחודדים בפינו, בשביל שלא נגמגם כשנישאל על דבר מה. כלומר, רק לאחר שהדברים מחודדים בפינו או אז יש באפשרותנו לענות מיד. ה"אמור לו מיד" היא תוצאה של ההשקפה ב"מחודדין בפיהך".

כל הורה, כל מלמד וכל חונך, יעשה חשבון נפש נוקב עם עצמו, בלי לרמות את עצמו, (כמאמר רביז"ל: את זה תקבלו מאיתי שלא תניחו להעולם להטעות אתכם, וכ"ש שלא נרמה את עצמינו) האם

בעקבות הרועה

"רועה ישראל האמתי שקלול
מכל השבעה רועים"

נושא חדש!

הַנְּבִיאִים הַמֵּתְעִים אֶת עַמִּי

מאז ומעולם סבל עם-ישראל מנביאי ומנהיגי שקר, אשר הטעו והתעו אותם מדרך החיים. במאמר זה נסקור בקצרה תופעה זו, כפי שהיא מופיעה בכתבי הקודש, החל מהתנ"ך ועד לגדולי החסידות.

בטרם ניכנס לבאר את סוגיית המפורסמים של שקר' כפי שהיא מתבארת בספרי רבינו ותלמידיו, ראינו לנכון להציג בתחילה את שורשי הדברים בקצרה, כפי שהם מתבארים בכתבי הקודש; בתנ"ך ומדרשים, במשנה ובתלמוד, עד לאחרונים.

כקוף בפני אדם

כלל גדול לימדנו החכם מכל אדם:

גם את זה לעמת זה עשה האלקים

(קהלת ז, יד)

כל מה שיש בצד הקדושה יש גם בצד הטומאה, כשהטומאה אף עושה כל מאמץ להידמות אל הקדושה ולהיראות בדיוק כמותה, כקוף המחקה את בני האדם.

כמה דאמת, דהכי אזיל סטר אחרא בתר קדשה, כקוף בתר בני נשא.

(זוהר ח"ג דף קצב)

פי הקלפות הם לפני הקדשה כקוף לפני בני אדם, וכמו שהקוף לפני האדם עושה כל מעשה האדם דרף לעג, רוצה להדמות ואינו נדמה. כן הטמאה והקלפה עושה כמעשה הקדשה, אם בענין הנשמות, אם בענין הפעולות, אם בענין הגונים.

(פרדס רימונים, שער כה פרק ז)

וכך גם בענין הצדיקים אשר שולח ה' לעמו, להדריכם בדרך הישר - ישנם לעומתם כאלה הרוצים להידמות אליהם 'כקוף בפני אדם', בו בזמן שהם מהצד ההפוך לגמרי, צד השקר והטומאה.

זה סוד 'צופה רשע לצדיק', כי רוצה להדמות אל הקדשה, כקוף בפני אדם.

(שער הגלגלים, הקדמה כא)

אותם צבועים מדמים את עצמם אל נביאי ומנהיגי האמת, בכל התחומים.

הן בתחום הלבוש - כדברי הנביא זכריה על נביאי השקר:

ולא ילבשו אדרת שער למען פחש.

(זכריה יג, ד)

ופירש רש"י:

כן דרך מסיתים ומדיחים, מתעטפים בטליתם פאלו הם אנשים צדיקים, למען יקבלו פחשיהם.

(רש"י, שם)

הן בסגנון דיבורם:

שנמצאים צבועים שקרנים, שמתדמים עצמן כקוף, ומתפארים עצמן גם כן ממש באלו הלשונות של התפארות שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת. וכעין שמצינו בנביאים, שירמיה היה מתנבא בשוק העליון: "הנני שבר את קשת עילם" וכו' (ירמיה מ"ט), ונחניה בן עזר, נביא שקר, היה מתנבא בלשון זה ממש להפך (סנהדרין פט). כמו כן מתנהג עכשו כנ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, טו)

הן בצורת התנהגותם. ולדוגמא, בענין אכילתם. שכשם שיש צדיקים שאוכלים בקדושה נוראה, ישנם גם

צבועים ושקרנים המתדמים עצמן כקוף בפני אדם, ומרגילים עצמן לאכל מעט, מחמת גדלות וגסות הרוח כדי להתכבד ולהתקור על ידי זה, מחמת שרואין שזה הדבר חשוב עכשיו. ובשביל זה מקבלין אותו לרבי ומנהיג, כשרואין שאוכל מעט בדקות בחן של שקר, אשר באמת עדין לא התחילו לילך בדרכי ה', ועדין לא נגעו בהקדשה ובתורה הקדושה כלל, ועדין לא התחילו לשבר שום תאוה ומדה כלל, וגם אפלו תאות אכילה עדין לא התחילו לשבר כלל, רק ממעטים באכילה בשביל כבוד.

(ליקוטי הלכות, תפילה ד, ו)

וכן הלאה.

"יש לי רב"

הראשון שניסה 'לשחק' את דמות ה'צדיק', היה עשיו.

ויהי עשיו איש ידע ציד.

(בראשית כה, כז)

לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו: אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן? פסבור אביו שהוא מדקדק במצות.

(רש"י, שם)

כי עשיו הוא הסמך מם פנודע, ונהג עם אביו בנבנה ורמאות, כמו שכתוב "כי ציד בפיו", שהיה מתלבש את עצמו במצות פאלו הוא צדיק גמור, ושאל לו: 'אבא, איך מעשרין את המלח ואת התבן'. עד שהטעה את אביו, עד שהיה ברצונו למסור לו את הברכות חס ושלוש.

(ליקוטי הלכות, גניבה ג, ה)

לא רק בחייו 'שיחק' את משחק הצדיק, אלא אף לעתיד לבוא לא יעזוב את רמאותו, ויתישב ליד אחיו יעקב כשהוא עטוף בטלית כאחד הצדיקים...

וכפי שמגלים לנו חכמינו ז"ל:

א. וכנזכר בהקדמת 'ביאור הליקוטים' בכלל השישי: "דבר הכתוב זה לעומת זה עשה האלקים, כפי ביאורו בספרי אמת, שכל הנמצא מצד הקדושה והטוב, נמצא כנגד זה מצד הטומאה והרע, כקוף בפני אדם".

לְעֵתִיד לְבֹא, כְּשֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָן אֶת עֲשׂוֹ הַרְשָׁע, מִה עֲשׂוֹ עוֹשֶׂה? מִתְעַטֵּף בְּטִלְתּוֹ וְבֹא יוֹשֵׁב אֶצְלָ יַעֲקֹב.

(ילקוט שמעוני, עובדיה, רמז תקמט)

גם בימינו, ישנם כאלה המתעטפים בטלית כצדיקים, אך שייכים למחנהו של עשיו. כפי שכותב נכד הבעש"ט, דוד רבינו, ה'דגל מחנה אפרים':

"הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" - יש לומר על דרך דאיתא במדרש: לְעֵתִיד יִתְעַטֵּף עֲשׂוֹ בְּצִיצִית וְיֵשֵׁב בֵּין הַצְּדִיקִים וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשְׁכֵוּ מִשָּׁם וְכוּ', עַיֵן שָׁם, וְיֵשׁ לֹמֵר שֶׁזֶה הוּא מְצוּי גַם כֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שֶׁנִּתְרַבֶּה הַשְּׂקָר בְּעוֹלָם וְכָל אֶחָד רוֹצֵה לְהַעֲלוֹת בְּמַעֲלוֹת שְׁלוֹמֵי אֲמוֹנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרוֹאֵה שֶׁהֵם מְלַבְּשִׁים בְּגָדֵי לְבָנִים בְּשֶׁבֶת וְלוֹבְשִׁים טִלִּית בְּעָרֵב שֶׁבֶת בְּמִנְחָה, וְאוֹמֵר 'הִיֹּת אֶהֱיָה כְּמוֹהוּ'.

וְזֶה שְׂקֵשָׁה מִפְּלֵן, שֶׁזֶה גוֹרֵם אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת שֶׁהֵם נִקְרָאִים 'עָרֵב רַב' שֶׁהֵם מְעַרְבִים בְּיִשְׂרָאֵל וְקֵשָׁה לְהַפְרִידוֹ. כְּמִשְׁלַח הַחֲטָא; הַמוֹצֵץ וְהַתְּבוּן שֶׁבּוֹ שְׂאִינוֹ דְּבוֹק כָּל כֶּף לְהַחֲטֹא הוּא מִתְפָּהֵר בְּקָל, אֲבָל הַפְּסֻלִת שֶׁבְּחֲטָא מִתְדַבֵּק בְּהַחֲטָא וְקֵשָׁה לְהַפְרִידָהּ. וְזֶה יֵשׁ לֹמֵר שֶׁמֶרְמוֹז: "הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחִי", הֵינּוּ שֶׁהוּא מְעַרְבֵב וּמִתְדַבֵּק בִּי. "מִיַּד עֲשׂוֹ", וְאֵף עַל פִּי כֵּן הוּא עֲשׂוֹ, וְקָל לְהַבִּין.

(דגל מחנה אפרים, פרשת וישלח, ד"ה הצילני)

גם בתחום ה'רבנים' אין טומן עשיו את ידו בצלחת, וטוען בלהט: **יש לי רב!**

(בראשית לג ט)

כשאכן, יש לו 'רב'; לא רב אחד, אלא רבנים רבים; "רב רבי עשיו". שכן:

דַּע שֶׁיֵשׁ רַב דְּקִלְפָּה וְהוּא בְּחִינַת עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּעֲשׂוֹ "יש לי רב", וְהוּא בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ, וְכִמוֹ שֶׁתְּרַגְּם אוֹנְקֵלוֹס: "רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ" בְּחִינַת הָרַב דְּקִלְפָּה.

(ליקוטי מוהר"ן, ח)

וגם טענה זו - "יש לי רב" - נשמעת אף בימינו אנו:

שֶׁפֶל אֶחָד וְאֶחָד שְׂאִינוֹ חֲפֵץ בְּהָאֱמַת לְאֲמָתוֹ, אוֹמֵר: "יש לי רב", שְׁבוּחֵר לוֹ רַב מִי שְׁטוֹב בְּעֵינָיו, שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאֵו מִמְּקוֹמוֹ וְלְהַקְיֵמוֹ מִנְּפִילְתּוֹ, אֲדַרְבָּא. הוּא מְרַחֵק מִהַצְּדִיק שֶׁהוּא נִקְדַּת הָאֱמַת, כִּי הוּא יוֹנֵק מִבְּחִינַת הָרַב דְּקִלְפָּה שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ, 'רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ'.

(ליקוטי הלכות, העושה שליח לבנות)

(חובו ג, י)

"רב רבי עשיו" אלו הולכים ומתרבים כחול הים, ומאריכים את גלותנו. עד אשר יעקב אבינו - בראותו את כל האלופים / הרבנים, אשר ירחיקו את ישראל מאביהם שבשמים, תמה: "אנה יכנס כל הפשתן הזה?"¹

הֵינּוּ, כִּי אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ הֵם כְּלָם בְּחִינַת שְׂקָר, שֶׁמִּשָּׁם כָּל מַלְכוּתָם וְהַתְּנַשְׂאוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "פְּדִנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי נֹכַר אֲשֶׁר פִּיֵּיהֶם דָּבָר שְׂוָא וַיִּמְיִנֵם יַמִּין שְׂקָר". וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, מִחֲמַת הַמַּחֲלָקוֹת וְשִׁנְאָת חֲנָם שְׂבָא עַל יְדֵי הַתְּגַבְרוֹת הַשְּׂקָר שֶׁל הַעֲכוּ"ם וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא שֶׁנִּתְעַרְב בְּיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה אֲרִיכַת הַגְּלוּת, שֶׁהַשְּׂקָר בְּחִינַת מַלְכוּת עֲשׂוֹ שׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּחִינַת אֲמוֹת. וְזֶה עַל יְדֵי בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ, בְּחִינַת "יש לי רב", בְּחִינַת הָרַב דְּקִלְפָּה שֶׁהַתְּגַבְרוֹת וְנִתְרַבֶּה מְאֹד בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים. וְעַל כֵּן בְּאֲמַת כְּתִיב "ה' בְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זְקֵנִי עִמּוֹ וְשָׁרְיוֹ" וְכוּ', "מִה לָכֵם תִּדְרָכְאוּ עִמִּי וּפְנֵי עֲנִיִּים תִּטְחַנּוּ", וְכוּן בִּיחֻזְקָאֵל וְזִכְרֵיהּ "הוֹי רוּעֵי אֱלִיל" וְכוּ'.

וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, בְּחִינַת עֵצֶם הָאֲמַת, תְּמַה: אֵיךְ אֶפְשֵׁר לְהֵאִיר הָאֲמַת בְּעוֹלָם? כִּי אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ, רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ, הֵם רַבִּים מְאֹד מְאֹד, וְנוֹטְלִין לְעֲצֻמָּן כָּל הַמְּשָׁלָה בְּשִׁקְרֵיהֶם הַרְבִּים וְהַעֲצוּמִים מְאֹד, עַד אֲשֶׁר קֵשָׁה מְאֹד לְעַמֵּד עַל הָאֲמַת.

(ליקוטי הלכות, גניבה ה, לב)

עד אשר השיבוהו "ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך", הלא הוא יוסף הצדיק, "ושורף את כולם"...

כִּי יֵשׁ בְּחִינַת יוֹסֵף, שֶׁיָּכוֹל לְהַלְהִיב אוֹר הָאֲמַת בְּעוֹלָם, שִׁישְׂרָף לְכָל הַשְּׂקָרִים שְׁלֵהֶם. כִּי קוֹשֵׁטָא קָאֵי, כִּי עַל יְדֵי נִיצוּץ אֶחָד שֶׁל אוֹר תּוֹרַתוֹ הָאֲמַתִּית שֶׁל הַצְּדִיק הָאֲמַת שֶׁמִּתְנוֹצֵץ וּמֵאִיר בְּלֵב אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הַמְּטָה דַּעְתּוֹ וְלִבּוֹ אֶל הָאֲמַת לְאֲמָתוֹ, הוּא שׁוֹרֵף וּמְכַלֵּה כָּל הַשְּׂקָרִים וְהַטְּעָיוֹת וְכוּ' שֶׁל בְּחִינַת אֱלוֹפֵי עֲשׂוֹ רְבֵרְבֵי עֲשׂוֹ, כִּי "שִׁפְתַּי אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד".

(שם)

החרטומים והערב רב

גם כנגד 'משה רבינו', כמו מתחזים רבים, שניסו לדמות עצמם אליו באותות ובמופתים, כקוף בפני אדם.

בתחילה היו אלה 'חרטומי מצרים', אשר בבוא משה ואהרן לפרעה לצוּתוֹ שִׁיּוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְהֵרָאוּ לוֹ מוֹפְתִים נוֹרָאִים, לֹא הַתְּפַעַל

וַיִּקְרָא גַם פְּרִיעָה לְחֻכְמִים וְלִמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרֻטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטֵיהֶם כֵּן.

(שמות ז, יא)

שכן:

אֵת זֶה לְעַמֵּת זֶה עֲשָׂה אֱלֹקִים, וְנָתַן כָּח גַם בְּהַסְטֵרָא אַחֲרָא שֶׁתּוֹכֵל לְהִתְעַקֵּם כְּקוֹף בְּפְנֵי אָדָם, עַד שֶׁיֵּשׁ כָּח גַם לְהַחֲרֻטְמִים וְהַמְּכַשְׁפִּים שִׁיעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, לְפַעַל פְּעֻלוֹת עַל

ב. "כמו שנמצא, שיש אנשים שיושבים מעוטפים בטלית ותפילין כל היום, והם צבועים" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ט).

ג. כמו שדרשו חכמינו ז"ל על הפסוק "וישב יעקב", והובא שם ברש"י: "וישב יעקב - הפשתני הזה, נכנסו גמליו טעונים פשתן. הפחמי תמה: אנה יכנס כל הפשתן הזה? היה פיקח אחד משיב לו: ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו. כך יעקב, ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר: מי יכול לכבוש את כולו? מה כתיב למטה אלה תולדות יעקב יוסף, וכתיב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם" (רש"י בראשית לו, א).

יְדֵי שְׁמוֹת הַטְּמָאָה, כַּמְּכַרְשׁ בַּתּוֹרָה לְעֵינֵי הַמּוֹפְתִים
הַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבְּנוּ.

(ליקוטי הלכות, ברכת השחר, ה, עו)

כשגם בתוך העולם התורני קיימים 'חרטומים' שכאלה, הלא הם אותם "מתנגדים שמקבלים מתורות הנפולות" ומשם הם שואבים את הכח לעשות מופתים. כפי שכותב מוהרנ"ת:

מִי שְׁזָכַר לַתּוֹרָה יְכוֹל לְהַנְהִיג הָעוֹלָם כְּרָצוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים נוֹרָאִים בְּעוֹלָם, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, שֶׁהַכֹּל הִיָּה בְּכַח הַתּוֹרָה שֶׁהִתְחִיל לְהַמְשִׁיךְ. אֲבָל מִחֲמַת שֵׁשׁ מִתְנַגְּדִים שֶׁמְקַבְּלִים מִתּוֹרוֹת הַנְּפֹלוֹת מֵאַלְפֵי הַנְּפֹלִין הַנְּ"ל, וּמִשֶּׁם נִמְשָׁךְ הַכַּח שֶׁל חֶרְטוּמֵי מִצְרַיִם שֶׁעָשׂוּ גַם הֵם בְּלִהְטִיהֶם כֵּן, כִּי בְּיָדָאֵי גַם הֵם אֵין לָהֶם שׁוֹם כַּח כִּי אִם עַל יְדֵי שִׁמְשׁוֹתָלְשֵׁל לָהֶם אֵיזָה יִנְיָקָה מִהַתּוֹרָה שֶׁמִּשֶּׁם כָּל הַחִיּוֹת וְכָל הַנְּהַגַת הָעוֹלָם, רַק שֶׁהֵם מִקְבְּלִין דְּרָךְ הַקְּלֹפּוֹת מִהַתּוֹרוֹת הַנְּפֹלוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה רָצוּ לְהַתְגַּבֵּר נֶגֶד מֹשֶׁה. וְכָל מָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה דְּרָךְ הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי כַח הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, עָשׂוּ גַם הֵם עַל יְדֵי שֶׁקְבְּלוּ מִתּוֹרוֹת הַנְּפֹלוֹת כְּנ"ל.

(ליקוטי הלכות, ברכת המזון, ה, ט)

גם לאחר יציאת מצרים, סבלנו מה"ערב רב", אשר התעסקו אף הם ב'מופתים', והכשילו את ישראל בחטא העגל.

כִּי הָעֵרֶב רַב הֵם הַמְּנַחְשִׁים וְהַקּוֹסְמִים, שֶׁהֵם עֹקֵר זְהֵמַת הַנְּחָשׁ, שֶׁהֵם עוֹמְדִים כְּנֶגֶד כְּשָׂרִים שֶׁבִּישְׂרָאֵל הַמּוֹתְקָרְבִים לְצַדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם בְּבְחִינַת 'מֹשֶׁה' שֵׁשׁ לָהֶם בְּחִינַת רוּחַ נְבוּאָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְבַּרֵּר הַמְּדוּמָה שֶׁלָּהֶם וְנִזְדַּקְכָה הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁלָּהֶם, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת שֶׁמִּתְבַּרְרִין מִזְהֵמַת הַנְּחָשׁ (כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר שֶׁם בְּהַתּוֹרָה הַנְּ"ל). אֲבָל אֵלוֹ שֶׁהֵם מִסְטָרָא דְּעֵרֶב רַב, מִתְגַּבְּרִים בְּכַפְּיֹת וְאֱמוּנוֹת כּוֹבְבִיּוֹת הַנְּמַשְׁכִּין מִבְּחִינַת 'נְבִיאֵי שֶׁקֶר', שֶׁהֵם בְּחִינַת 'מְנַהֲיָגִים שֶׁל שֶׁקֶר', שֶׁהֵם בְּחִינַת מְנַחְשִׁים וְקוֹסְמִים, שֶׁעוֹשִׂים לְפַעֲמִים אֵיזָה מוֹפְתִים עַל יְדֵי נַחוּשִׁים שֶׁלָּהֶם. וְהֵם הַתְּגָרוּ בִּישְׂרָאֵל, עַד שֶׁהִטְעוּ אוֹתָם בְּחַטָּא הָעֵגֶל.

(ליקוטי הלכות, חול המועד, ד, ד)

ואף ישראל עצמם, אשר טעו ואמרו "אלה אלהיך ישראל", סבורים היו שיש בו רוח הקודש באותו עגל, ולא ידעו שרוח הטומאה בו. וכמו שכתב הרשב"ם:

אֵלָה אֵלֵהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ - וְכִי שׁוֹטִים הָיוּ שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲגֹל זֶה שְׁנוֹצֵר הַיּוֹם לֹא עָלָם מִמִּצְרַיִם? אֵלָא ... סְבוּרִים שֶׁתְּעַגֵּל שֶׁהָיָה מְדַבֵּר בְּרוּחַ הַטְּמָאָה, כְּאֵלוֹ הָיָה מְדַבֵּר בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מַעֲלָה, וְלִכְךָ אוֹמְרִים 'אֵלָה אֵלֵהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ' כְּלוֹמַר רוּחַ הַקְּדוֹשׁ יֵשׁ בּוֹ וְכֵאלוֹ רוּחַ הַקְּדוֹשׁ הוֹלֵךְ לְפָנָיו.

(רשב"ם, שמות לב, ד)

אם לא די ב"ערב רב" שהטעו את ישראל בעגל, קמו בהמשך מתוך עם-ישראל עצמו, כאלה שהתיימרו להחליף את משה. הלא הם: קרח ועדתו.

וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֹהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם: רַב לָכֶם, כִּי כָל הָעֵדָה פָּלְסוּ קִדְשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה', וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קִהַל ה'.

(במדבר טז, א)

כשגם מהם אנו סובלים לדורות, עד לימינו אנו.

כִּי כָל הַמּוֹחֲלֵקֶת שֶׁכָּבַל דוֹר וְדוֹר עַל צַדִּיקֵי אֱמֶת וְהַגְּלוּיִם אֲלֵיהֶם, יֵשׁ בָּהֶם נִיצוּצֵי קִרְחַת, דָּתוֹן וְאַבִּירָם, כְּמוֹכָא.

(ליקוטי הלכות, פריה ורביה, ה, ה)

נביאי השקר בתנ"ך

גם לאחר כניסתם של ישראל לארץ הקודש, כאשר שלח ה' את נביאיו להוכיחם ולהחזירם לדרך הישר, קמו להם 'נביאי שקר' רבים, אשר התיימרו אף הם להביא את דבר ה' אל העם. מלבד 'נביאי הבעל והאשרה' אשר ניבאו בשם האלילים, היו גם 'נביאי שקר' רבים, אשר התיימרו לנבא בשם ה'.

וכדברי ה' עליהם:

שֶׁקֶר הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בְּשֵׁמִי, לֹא שִׁלַּחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם, חֲזוֹן שֶׁקֶר וְקֶסֶם וְאֵלִיל וְתַרְמִית לְבָם הַמָּוֶה מִתְנַבְּאִים לָכֶם.

(ירמיהו יד, יד)

את שקריהם לא היו אומרים בשם האלילים, אלא בשם ה', כשהם אף מעיזים לפתוח ולסיים את דבריהם עם מטבע הלשון הנבואי "נאום ה'", ובכך הטעו את העם שמדובר בנביאי אמת השלוחים מאת ה' למסור את דברו.

וכתוכחתו של ה':

הַנְּבִי עַל הַנְּבִיאִים נָאֵם ה' הַלִּקְחִים לְשׁוֹנָם וַיִּנְאֲמוּ נָאֵם.

(ירמיהו כג, לא)

הלוקחים לשונם - המלמדים לשונם לומר שקריהם בלשון נאם ה' כנביאי האמת למען יאמינו בם.

(רש"י, שם)

גם ב'חלומות' וחזיונות היו משתמשים, להטעות את העם. וכפי שמוכיחם ה':

הַנְּבִי עַל נְבִיאֵי חֲלֹמוֹת שֶׁקֶר נָאֵם ה', וַיִּסְפְּרוּם וַיִּתְעוּ אֶת עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחְזוֹתָם, וְאֵנְכִי לֹא שִׁלַּחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים, וְהוֹעִיל לֹא יוֹעִילוּ לָעַם הַזֶּה נָאֵם ה'.

(ירמיהו כג, לב)

'נביאי השקר' היו צרה צרורה שליוותה את עם ישראל משך כל תקופת הנביאים.

ד. על ה'מופתים' של המפורסמים של שקר, נקדיש מאמר מיוחד א"ה.

ה. דבריו אלו מייסדים על דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה כ"ח, שם כותב רבינו: "המתנגדים המבזים והמחפרים יראי השם, זה מחמת שמקבלים תורה מתלמידי חכמים שדין יהודאין. כי תלמידי חכמים שדין יהודאין הם מקבלים תורתם מהשדין, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים", עיי"ש.

ו. אך אין זה מעניין מאמרנו, העוסק במפורסמים של שקר' המעמידים פני צדיקים ומדברים בשם ה' ותורתו.

ז. להלן הבאנו בקצרה כמה דוגמאות לכך מספרי הנביאים, אך לא את כולם, מפני קוצר הגיליון (ובעיקר הבאנו את אלו שהוזכרו גם בדברי רבינו,

כבר בזמן 'עדו הנביא', אנו מוצאים לראשונה בספר מלכים, נביא שקר.

היה זה לאחר שהתנבא עידו "איש האלקים" על מפלתו וענשו של ירבעם, שמע זאת "נביא אחד זקן יושב בבית אל" (מלכים א יג, יא) וקם ונסע אל עידו.

ויאמר לו: גם אני נביא כמוך, ומלאך דבר אלי בדבר ה' לאמר: השב והוא אתך אל ביתך ויאכל לחם וישת מים. כחש לו. וישב אתו ויאכל לחם בביתו וישת מים.

(מלכים א יג, יח-ט)

על אף שהצטווה עידו מפי ה' לבל יאכל לחם ולבל ישתה מים (מסופר שם), טעה אחר אותו זקן מבית-אל, אשר

נביא שקר היה, והוא האזין לדבריו, ונענש בזה, כי היה לו לחקור ולשאל עליו אם הוא נביא אמת".

(רד"ק, שם)

ואכל ושתה, ועל ידי זה נענש במיתה.

וילך וימצאו אריה בדרך וימיתוהו.

(שם, כד)

גם בליקוטי הלכות, מדבר מוהרנ"ת על אותם 'זנבות' שעמלק חותך וזורקם כלפי מעלה, והופך אותם למפורסמים גדולים.

וזה שכתוב "ויזנב בך כל הנחשלים אחרך", ויזנב דיקא, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל שהיה חותך זנבות וזורקן כלפי מעלה. פי ההמוון עם כנגד הצדיק הם בבחינת 'זנב', כי הם טפלים אליו. פי הצדיק האמת הוא הראש, והקטנים הטפלים אליו הם בבחינת 'זנב'... ועמלק בתחבולותיו חותך הזנבות וזורק כלפי מעלה, שמהפך מזנב לראש, שלוקח קטנים במעלה שהם בבחינת 'זנב' נגד הראש בית שהיו צריכין להיות טפלים אליו, והוא לוקח אליו הזנבות הקטנים במעלה וחונקם ומרחקם מהצדיק מהראש בית האמת, וזורקן כלפי מעלה, דהינו שעושה מהם ראשים ומגביה אותם למעלה למעלה, ומגדיל שמם מאד, ומכניס בלבם שיחלקו על הצדיק.

(ליקוטי הלכות, שבת ה, ט)

דבר הגורם לקלוקל העולם כולו ח"ו, שכן:

קשחש ושלום מהפכין האמת והזנב לראש וכו', אזי כל העולם מקלוקל חס ושלום.

(ליקוטי הלכות, חלה ד, ז)

הזנב שהופך לנביא ומנהיג

לאחר מכן, בזמנו של ישעיה, כבר היו נביאי שקר רבים, אשר הפכו להיות מנהיגי העם, כפי שמקונן ישעיה:

זקן ונשוא פנים הוא הראש ונביא מורה שקר הוא הזנב.

(ישעיה ט, יד)

ורצה לומר כי הבעל חי כשילך לפניו ילך אחר הראש, אבל כשילך לאחוריו ילך אחר הזנב, וכן כשירא אל הולכים לפניו אל דרכי ה' ילכו אחר הראש, וישמו להם מנהיג זקן ונשוא פנים. אבל כשילכו לאחור ולא לפניו ויסורו מדרכי ה', ישמו להם מנהיג נביא מורה שקר, וילכו אחרי הזנב.

(מלב"ם, שם)

על אלו ה"זנבות" ההופכים להיות מנהיגים, כתב רבינו בליקוטי מוהר"ן:

אלו המתפארין עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, וכאלו אין שום דבר נענע מהם, והכל בידם, ויש מהם שהם מנהיגי הדור.

ולאמתו של דבר, "צבועים שקרנים" אלו, אינם אלא 'זנב'... והרי הם מרומזים בדברי הגמרא העוסקת בזנבותיהם של הגמלים והשוורים; "גמלא זוטרי גנובתיה, תורא אריכא גנובתיה" (שבת דף ע"ב).

'גנובתה' - זה בחינת 'נביא ומורה שקר הוא הזנב', כמו שכתוב (בישעיה ט). הינו אלו הצבועים המשקרים, בחינת נביאי השקר.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, טז)

"לנביאים נשבר לבי בקרבי"

ובהגיע זמנו של ירמיה, להוכיח את ישראל ולהזהיר מפני החורבן הקרב ובא, קמו להם 'נביאי שקר' למכביר, ביניהם: פשחור בן אמר (ירמיהו כ, א) הנני בן עוזר (שם כח, א), אחאב בן קוליה (שם כט, כא), צדקיהו בן מעשיה (שם) ושמעיהו הנחלמי (שם כט, כד).

בעוד שירמיה הנביא נשלח מאת ה' להוכיח את ישראל, להפחידם מפני הבאות, ולהחזירם בתשובה. עמדו נביאי השקר ונבאו נבואות טובות ומרגיעות, הערבות לאוזני ההמוון, כשהם אף מקבלים גיבוי מצד המלך, השרים, והכהנים.

את ירמיה רדפו על היותו נביא-זעם המנבא רעות, ואת נביאי השקר אהבו...

והקב"ה שואג כארי:

העל אלה לא אפקד נאם ה', אם בגוי אשר קזה לא תתנקם נפשי. שמה ושרורה נהיתה בארץ. הנביאים נבאו בשקר, והכהנים ירדו על ידיהם, ועמי אהבו כן, ומה תעשו לאחריה.

(ירמיה ה, כט-לא)

נבואות רבות בספר ירמיה עוסקות בענין אותם 'נביאי שקר', כשאת כל אשמת הגלות והחורבן הוא מגולל עליהם. ויותר ממה שנשבר לבו על צרותיהם של ישראל, נשבר לבו בקרבו על אותם נביאי שקר שגרמו כל זאת.

וכדבריו:

וכאשר תחזינה עיניכם מישרים).

ויתכן שבתחילה היה נביא אמת, ומחמת זה טעה אחריו עדו הנביא, כמו שהאריך בזה הרשב"א וכתב בתוך דבריו: "ואם אתה שואל איך האמין לדברי הנביא אשר השיבו, יראה מדרך הפשט כי הנביא אשר השיבו היה נביא אמת מתחילתו, והוא שאמר אליו 'גם אני נביא כמוך', ולולא שהיה נודע אצלו שהיה נביא מתחילה לא היה שומע לו ולא היה מאמינו. אלא שלאחר מיכן נעשה נביא שקר. וכמו שקרה לחנניה בן עוזר שאמרו בסנהדרין סוף פרק הנחנקין שהיה נביא אמת ולבסוף נעשה נביא שקר. ובאמת כי לא היה לו להאמין אותו בכך, אחר שנצטוו שלא יאכל שם ולא ישתה, עד שיוגד לו לעצמו. ושמא היה סבור שהוא בעצמו לא הבין מתחילה מה שאמרו לו, כשאמרו לו שלא יאכל שם לחם, ואולי כניסה ראשונה אמרו לו אבל עכשיו שיצא מותר לחזור ולאכול ובטח בזה על דברי הנביא אשר השיבו" (ש"ת הרשב"א חלק א סימן יא) עיי"ש שהאריך בזה עוד.

והרד"ק פירש באופן אחר: "כי נביאי השקר מקטני העם היו, ולמצוא חן בעיני הגדולים היו מתנבאים להם טובה ומבטיחים אותם על שקר, כדי שיתנו להם פת או יין".

י. "והכהנים - כהני הבעל. ירדו - ימשלו בכח הנביאים כי הם המשילום" (מצודת).

יא. "ועמי אהבו כן - ר"ל: רוצים בכל זה, לפי שהם מייפים להם מעשיהם הרעים" (רד"ק).

לנבאים נשבר לבי בקרבי, רחפו כל עצמותי, הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין.

(ירמיהו כג, ט)

בעבור נביאי השקר נשבר לבי בקרבי, וכל עצמותי נעים ונדמים, ואני מבלבל בצער כאיש שכור וכגבר אשר היו עבר עליו להתחזק ממונו ולבלבל מחו.

(מצודות דוד, שם)

שכן, הם הם עיקר סיבת החורבן והגלות הארוכה

כי לולי הם שהם אומרים שהם נביאים ודבר ה' אתם, היו ישראל שבים בתשובה בתוכחות נביאי האמת. אבל הם מטעים אותם ואומרים להם עשו איש פתאות לבו כי דבר ה' לנו שלא תבא עליכם רעה.

(רד"ק, שם)

ואם זה הצדיק האמת שבכל דור היה נתגלה בעולם, וכל העולם היו מקרבים אליו באמת, היה העולם כבר מתקן! כי זה הצדיק יש לו כח לתקן כל העולם, אם לא היו מעלימין ומסתירין אותו.

(ליקוטי הלכות, שבת ה, ט)

"כשועלים בחרבות נביאיך ישראל"

גם בספר יחזקאל אנו מוצאים נבואה שלימה על 'נביאי השקר'.

ויהי דבר ה' אלי לאמור: בן אדם הנבא אל נביאי ישראל הנבאים, ואמרת לנביאי מלכם, שמעו דבר ה'. כה אמר אדני ה', הוי על הנביאים הנבלים אשר הלכים אחר רוחם ולבלתי ראו. פשעלים בחרבות נביאיך ישראל היו. לא עליכם בפרצות ותגדרו גדר על בית ישראל לעמוד במלחמה ביום ה'.

(יחזקאל יג, א-ה)

את נביאי השקר הוא מדמה לשועלים הנכנסים מבעד לפרצות, כשבהמשך הוא מדמה אותם לבוני קיר רעוע וטחים אותו ב"טיח תפל", שייראה כלפי חוץ כנאה וחזק...

יען וביען הטעו את עמי לאמור שלום ואין שלום והוא בנה חיץ והנם טחים אתו תפל.

(שם, י)

כל אחד מהנביאים ההם היה בונה חיץ, שהוא כהל לבנים גרועה וקלושה, והיא הנבואה שהיו אומרים. והנה הם טחים על הכתל טיח תפל שאינו מתקן פהלכותו, ליפות הכתל ולהחליקו, רצה לומר: מיפים הנבואה במליצה נאותה ומזיפת, להיות מקבל על הלב.

(מצודות דוד, שם)

לא לחינם הוא ממשיל אותם במשלים אלו, שכן, תחת אשר יעסקו אותם נביאים ומנהיגים בתפקידם האמיתי של הצדיקים - "לתקן את פרצות מחיצות המוחין ולגדור גדר" - הרי הם עושים את ההיפך הגמור.

וכפי שכותב מוהרנ"ת:

הצדיקים ששמו הטיב מחצות מוחם הקדוש, וזוכין להמשיך תקון המוחין לכל ישראל, שהם בחינת תקון המחצות פרוסות כפ"ל¹, על פן הם נקראים 'גודרי גדר ועומדים בפרץ'. כי זה עקר התקון

¹ דבריו אלו מיוסדים על דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ח', שם מבואר שהמוחין הקדושים הם כמחיצות הפרוסות בפני התאוה, "כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, אבל כשהמוח והדעת שלם, הוא מגן בפני התאוה הזאת".

- לתקן פרצות מחצות המוחין ולגדר גדר לשמור גודרי ומחצות המוחין של ישראל מעתה שלא יפגמו עוד. ועקר התקון נמשך על ידי הצדיקים שיש להם בחינת רוח נבואה, רוח הקדוש כפ"ל. ולהפך, על ידי מפרסמים של שקר, שהם בחינת נביאי השקר, על ידם נתקלקל המדמה ונתקלקל האמונה ונתקלקל חס ושלום כל הבחינות הנ"ל, ואז ממילא מתקלקל מחצות המוחין.

זה שהוכיח יחזקאל את נביאי השקר "הוי על הנביאים הנבלים וכו', פשעלים בחרבות נביאיך ישראל היו, לא עליכם בפרצות ותגדרו גדר על בית ישראל". כי על ידי הנביאי שקר, בחינת מנהיגים של שקר, נתקלקל בחינת הגדרים והמחצות שהם מחצות המוחין, שמשם כל הפגמים!

זה שנאמר שם: "יען וביען הטעו את עמי וכו' והוא בנה חיץ והנם טחים אתו תפל וכו' והנה נפל הקיר" וכו', כי עקר פגם נביאי השקר שפוגמין בכל הבחינות הנ"ל, הוא בחינת פגם הקירות והמחצות, שהם מחצות המוחין, שהיו צריכין לגדר גדר ולעמוד בפרץ לתקן מחצות המוחין על ידי נבואת אמת כפ"ל, והם בהפך מזה, כי פגמו בכל זה והסיפו קלקולים ופרצות וחרבות במחצות המוחין. וכן בקפיטל כ"ב שמוכיח שם גם כן נביאי השקר, כמו שנאמר שם: "ואבקש מהם איש גדר ועמוד בפרץ", הינו כפ"ל. ולהפך בצדיקי אמת כתיב (בישעיה נז): "וקורא לך גדר גדר", הינו כפ"ל.

(ליקוטי הלכות, שותפים בקרקע ד, ד)

"הוי רועי ישראל"

לא רק על 'נביאי השקר' מתנבא יחזקאל, אלא אף על ה'רועים' והמנהיגים.

ויהי דבר ה' אלי לאמור: בן אדם הנבא על רועי ישראל, הנבא ואמרת אליהם לרעים, כה אמר אדני ה' הוי רעי ישראל אשר היו רעים אותם.

(יחזקאל לד, א-ב)

שכן, הם אלו שגורמים לצאן קדשים, בני ישראל, לטעות ולתעות, ולהיטרף על ידי חית השדה...

ותפוצינה מבלי רועה, ותהיינה לאכלה לכל חית השדה ותפוצינה. ישגו צאני בכל ההרים ועל כל גבעה רמה ועל כל פני הארץ נפצו צאני, ואין דורש ואין מבקש.

(שם, ה-ו)

ותפוצינה - ונפצו הצאן מסבת היותם בלי רועה משגיח פראוי. ותהיינה - ובסבת הנפוצו היו למאכל לכל חיות השדה, כי באו למקום החיות הטורפות ובעבור זה נפצו עוד יותר לכרח הנה והנה מיד החיות.

ישגו צאני - ולזה המה תועים בהרים ובגבעות ואינם יודעים אנה הם הולכים. ואין דורש - לאספם יחד. ואין מבקש - את

הַאֲבֹתָ, רָצָה לומר, בְּעִבּוֹר זֶה הִלְכוּ בְּגוֹלָה וְהִשְׁחִיתוּם הַגּוֹיִים, וְהָיָה הוֹלְכִים נְעִים וְנָדִים וְאִין מִי מְחֻזְרִם לְמוֹטָב לְמַעַן יְהִיו נוֹשְׁעִים.

(מצודות דוד, שם)

גם אם יש להם 'מנהיגים' רבים, אין להם 'רועה'... וכפי שכותב המלבי"ם על הפסוק "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה":

כִּי גַם הַצֹּאן שֶׁאֵין לָהֶם רֹעֵה, יֵשׁ לָהֶם מְנַהִיג, וְהוּא הַמִּישׁ הַהוֹלֵךְ בְּרֹאשׁ הָעֵדָר וְכֻלָּם הוֹלְכִים אַחֲרָיו, רַק זֶה אֵין קְרוִי מְנַהִיג, אַחַר שֶׁהוּא סֹכֵל כְּמוֹהֶם וְדוֹמֶה לָהֶם, וְצָרִיף 'רֹעֵה' שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁכָּל יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהַנְהִיג עַל נְאוֹת דָּשָׁא וְעַל מִנְחוֹת. כֵּן אֵין דִּי בְּשִׂיחָה מְנַהִיג דּוֹמֶה לָהֶם, רַק צָרִיף "אִישׁ אֲשֶׁר רִיחַ אֱלֹקִים בּוֹ" שֶׁהוּא נִפְרָד מִמֵּינִם בְּעֵרֶךְ הָרֹעֵה הַמְשֻׁכֵּל נֶגְדַּ הַצֹּאן.

(מלבי"ם, במדבר כו, יז)

זה מה שחסר לנו; 'מנהיגים', במובן זה, ישנם למכביר, אך עדיין אנו "תאבים ומשתוקקים ומצפים ומחכים" למצוא את ה'רועה'...

וְאֵתָה ה' אֱלֹקִים אָמַת, בּוֹחֵן לְבוֹת וְכָלִיּוֹת, וְאֵתָה יוֹדֵעַ צִפּוֹן לְבַבְנוּ וְעֵצָם תִּשְׁקַתְנוּ וְתִשְׁקַת כָּל עַמּוּד בֵּית יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם לְמִצָּא מִזֹּר וְתִרְפָּה לְמַפְתָּם. כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יוֹדֵעַ אֵת נִגְעֵי לְבָבוֹ, כָּלָם כְּאֶחָד תֹּאבִים וּמְשֻׁתָּקִים וּמְצַפִּים וּמְחַכִּים לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאָמַת, לְמַעַן יֵשִׁיב אוֹתָם מִעוֹנוֹתֵיהֶם וְיִתְקַן פְּשָׁעֵיהֶם וְיִזְרַח לָנוּ אֵת הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר נִלְךְ בָּהּ וְאֵת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה.

וְעַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ, אֵיךְ חִסְדֶּיךָ הִרְאִינוּנוּ, אֲשֶׁר מַעֲלֵם הָיָה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צַדִּיקֵי אָמַת, רֹעֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נִשְׂאוּ אוֹתָם בְּחִיקָם כְּאֲשֶׁר יֵשֵׁא הָאָמֶן אֵת הַיּוֹנֵק, עַד אֲשֶׁר הוֹרוּ אוֹתָם דְּרָכֵי ה' וְקָרְבוּ אוֹתָם אֵלָיךְ. וְעַתָּה לְמַה זְנַחְתָּ אוֹתָנוּ, וְהִפִּיתָ אוֹתָנוּ מִכָּה אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבָה בְּתוֹרָה - זוֹ מִיתַת הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר הִיא קִשָּׁה מִחֲרִיב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלְמַה תִּהְיֶה עֵדַת ה' כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֵה, וְאֲנִי יְהוָה יְהוָה דִּיתָמִי, עוֹלָלִים לֹא רָאוּ אוֹר, מוֹלְכָלְכִים בְּכָל מִינֵי שְׁטוּתִים מְלֵאִים חֲטָא וְעוֹוֹן וּפְשָׁע. מַה נַּעֲשֵׂה וְנִמָּה נַפְעַל, וְלִהְיֶיךָ נִלְךְ וְנִשְׁוֹטֵט לְבַקֵּשׁ תְּרוּפָה וְתַחֲבֹלָה וְנַעֲשֶׂה לְצִאֵת מוֹסְפִילוֹת דַּעְתָּנוּ וְרַע לְבַבְנוּ וְכַעוֹר מַעֲשִׂינוּ.

(ליקוטי תפילות, ד)

ואם לא די שאין לנו 'רועה', הרי שלפעמים, גם "התיש ההולך בראש העדר וכולם הולכים אחריו" (כלשון המלבי"ם דלעיל) הוא עיוור...

כְּדָרְשׁ הוּא גְלִילָאָה עֲלֶיהָ דְּרַב חֲסֵדָא: כְּדִ גִּזִּי רַעֲיָא עַל עֵנָא, עֶבֶד לְנִגְדָא סְמוּתָא.

(בבא קמא נב ע"א)

ופירש רש"י:

עֶבֶד לְנִגְדָא סְמוּתָא - לְעוֹ הַמּוֹשְׁקָת, מְנַקֵּר עֵינָיָהּ וְנִכְשְׁלַת וְנוֹפְלַת בְּבוֹרוֹת, וְהָעֵדָר אַחֲרֶיהָ. כִּף כְּשֶׁהַמְּקוֹם נִפְרָע מִשׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל, מְמוֹנָה לְהֵן פְּרִנְסִים שֶׁאֵינָן מְהַגְיִין.

(רש"י, שם)

ובכן, הארכנו בסיפורי התנ"ך, מאחר שנבואות אלו הם נצחיות, והן חוזרות על עצמן בכל דור ודור, בכמה אופנים.

כִּי זֶה כָּלֵל גְּדוֹל שֶׁכָּל מִי שְׁלֹמֵד תּוֹרָה נְבִיאִים וְכִי הוּא אוֹמֵר שְׂרָק אֲזִי הָיוּ מַעֲשִׂיּוֹת כְּאַלֶּה, וְעַכְשָׁיו לֹא, הוּא בְּהִמָּה מַמְשֵׁ. כִּי כָּל הַקְּלֹקֹלִים הַמוֹבָאִים בָּהֶם, כָּלָם נְמוֹצָאִים גַּם הַיּוֹם בְּכִמָּה בְּחִינּוֹת, בְּכָלִיּוֹת וּבְפִרְטִיּוֹת.

(כוכבי אור, ששון ושמחה, יא)

וכל נבואה שנכתבה בתנ"ך, יש בה צורך לדורות, כפי שלימדונו חכמינו ז"ל:

נְבוֹאָה שֶׁהִצְרִיחַ לְדוֹרוֹת - נִכְתְּבָה, וְשֶׁלֹּא הִצְרִיחַ - לֹא נִכְתְּבָה.

(מגילה דף יד ע"א)

ואכן, גם אם אין בדורנו 'נביאים' שמתנבאים בשקר, עדיין עלינו ללמוד כיצד להינצל מ'מנהיגים' של שקר.

כִּי מְנַהִיג שֶׁל שֶׁקֶר הוּא בְּחִינַת נְבִיאַת הַשֶּׁקֶר!

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, ח)

אמנם, בטרם נעבור אל ה'מנהיגים' של שקר שבדורותינו, אנו רואים את עצמנו כמחויבים להזכיר בקצרה את הסיפור המוזעזע של משיח השקר שבתאי צבי ימ"ש¹, שהתרחש לפני פחות מ-400 שנה, בה חזרה ונשנתה תופעת 'נביאי השקר' במלוא עוצמתה.

נביאי ש"ץ ימ"ש

לא נסקור במאמרנו זה את הסיפור של ש"ץ עצמו², אלא בעיקר את תופעת הנבואה השקרית שפרחה בימיו, כשבראשם עומד נביא-השקר הידוע לשמצה: נתן העזתי ימ"ש³.

וזאת למודעי:

כשם שהסיפור של ש"ץ בכלליותו, "לא היה בדרך הטבע" אלא "ניתן רשות לרוח שקר להטעות את ישראל ולערבב העולם" - כפי שכותב היעב"ץ בהקדמתו לספרו 'תורת הקנאות':

וַיֵּשׁ לְיַדְע כִּי בְּאֵמַת זֶה הַמַּעֲשֵׂה לֹא הָיָה בְּדֶרֶךְ הַטֵּבֵע, שְׂאֵי אִפְשָׁר לְהַכְחִישׁ מַה שֶׁהֵעִידוּ עֲלָיו גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בְּאוֹתָן הַיָּמִים עֲדֵי רֵאִיָּה וְיַדִּיעָה בְּרוּרָה, וְהֵמָּה חֲסִידֵי עוֹלָם שֶׁמְסֻרוֹ נִפְשָׁם עַל אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל הַמּוֹחֲזָקִת בְּיַדֵּיהֶם מֵאַבוֹתֵיהֶם, וְשִׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת ה' לְבַצֵּר חוֹמַת הַתּוֹרָה וְלִמְחוֹת אֲבָהוּ הַטּוֹעִים. לָכֵן אֵין סִפְק שֶׁהָיָה אֲזִי עַת רְצוֹן לְגֹאֲלָה, וְיִשְׁוֹעָה הִיְתָה קְרוּבָה לְבוֹא, אֵלוֹ לֹא דַחְקוּ אֵת הַשְּׁעָה וְעִבְרוּ עַל הַשְּׁבִיעָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל "שֶׁלֶשׁ שְׁבִיעוֹת הַשְּׁבִיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא" כְּדֵאִתָּא שְׁלֵהִי כְּתוּבוֹת. לְפִיכֵךְ נִתַּן רְשׁוּת לְרוּחַ שֶׁקֶר לְהִטְעוֹת אֵת יִשְׂרָאֵל וְלַעֲרַבֵב הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שֶׁנִּתְּנָה אֲבָרָהָם אֲבִינוּ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם בְּעַקְדָּה בְּתַחֲבֹלוֹת הַשְּׁטוֹן, וְעַמֵּד בְּנִסְיוֹנוֹת. וְיִשְׂרָאֵל נִתְּנָסוּ בְּמַדְבָּר עַל יְדֵי הַשְּׁטוֹן שֶׁהִרְאָה לָהֶם דְּמוּת מִטָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּאוֹיֵר וְגֵרָם מַה שֶׁגֵּרָם, וְהָרוּחַ הַטֵּעָה אֵת אֲחָבָב וְהִפִּילוֹ. וְכֵן לֹא נָח וְלֹא שָׁקֵט עַד שֶׁנִּלְכַּד הַצְּבִי שְׁבוּר בְּרִשְׁתּוֹ וּבְלִבְלֵ הַכֵּל, וְהִפְךָ הַשְּׁעָה הַטּוֹבָה לְרָעָה.

(תורת הקנאות, פתיחה)

1. בלשון סגי-נהור.

2. ה"ה 'עזיז מוחמד אפנדי', כפי שנקרא שמו לאחר התאסלמותו.

3. סיפור המשמש לדורות כתמרור אזהרה, וניתן ללמוד ממנו רבות גם על ימינו אנו, בבחינת "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור", וכפי שאכן נעשה מעט א"ה בהמשך המאמרים.

4. ה"ה אברהם נתן בן אלישע חיים הלוי אשכנזי, אשר נולד בירושלים בשנת ת"ד, ועבר לאחר נישואיו להתגורר בעיר עזה, ושם הפך לנביא. נתן העזתי, הוא זה ששכנע את ש"ץ, בפגישתו עמו בשנת תכ"ו, כי הוא אכן המשיח המובטח, וגילה באוזניו את נבואותיו. ובעקבות כך יצא ש"ץ לירושלים להביא את בשורתו, ואילו נתן העזתי הפיץ את הידיעה לכל קהילות ישראל במכתבים.

כך גם סיפור ה"נבואה" שבאותה תקופה, לא היה פשוט כלל... נתן העזתי לא סתם קרא לעצמו 'נביא', המפספט דברי שטות ככל העולה על רוחו. אלא אכן 'נביא' נבואות רבות אשר התקיימו להפליא, "ונמצאו כנים דבריו ולא נפל מכל דבריו ארצה", עד אשר "אי אפשר להאמין אם לא שהוא מרוח הקודש או מסטרא אחרא" - וזה מה שגרם לרבים להימשך אחריו, ולהאמין גם בנבואתו הכוזבת על משיחיותו של ש"ץ ימ"ש.
כפי שמספר אחד מבני דורו:

ופתאום נעשה זה הנתן בנימין נביא, והתחיל רוח רעה לפעמו. ובאמת שנבא כמה נבואות אמיתיות, הן מה שהיה לעבר, הן מה שעתידי להיות, ונמצאו דבריו פנים. ועקר נבואתו שאמרו בשמו: "שבתי צבי נולד בקהלה קדושה סמירנא" הוא גואל צדק לישראל... וזה האיש נתן הנ"ל הרעיש כל הארץ בכתבים שכתב בכל מקום ומקום, מדינה ומדינה. ורבים מבני ישראל מאמינים לדבריו, כי באמת היה דבר נפלא, שנבא כמה דברים שעתידי להיות לכל קהלה, ונמצאו פנים דבריו ולא נפל מכל דבריו ארצה. וגם אמר לכל אחד מה שעבר ומה שקרה לו, אשר אי אפשר להאמין אם לא שהוא מרוח הקדש או מסטרא אחרא רחמנא ליצלו, פי פעמים מעשה שטן מצליח. וגם היה נתן זה מקבל גזול, והראה להם כל נבואתו בספרי המקבלים שפרמזים על זה, וגם בזהר.

(תורת הקנאות, פרק ראשון)

אחד ממאמיניו הפתאים²⁰, מוסיף לתאר את 'נבואתו' של נתן והשפעתה העצומה:

מכל עיר ועיר מתקבצים המון רב של יהודים והולכים לעזה אצל הנביא. ובהגיע תור קהלת קדש חברון לילה, הלכתי גם אני לעזה עם כל הקהלה קדושה. וכשעמדתי לפני נתן הנביא, ואני מכירו הייתי לשעבר, רתנו כל עצמותי, איך נשמתי צורתו מכל וכל, וזה פניו כלפי אש יבער, ושער זקנו כמו זהב פרום. והפה שלא היה יכול לדבר אפילו דברי חול, איך התחיל לדבר דברים הפורעניים השומעם, לשון מדברת גדולות.

בנהג שבעולם שהאזן קלה לשמוע ממה שהפה מדבר, וכאן היה להפך. אינה מספקת האזן לכלל ולשמע היצא מפיו בצחות לשון. וכל רגע ממש חדשות יגיד, דברים שלא נשמעו מיום שהדת נתנה בסניני²¹. ומי בכל חכמי ישראל אשר לו יד ושם בהכמת האמת, אשר לא היה כורע ומתאבק בעפר רגלו (ראו הערה)²².

ומרובי העמים העולים לראותו, היו ישינים בחוצות ובשוקים וברחובות, כי לא יכלו אותן הבתים והחצרות. ואין אמר ואין

דברים בין היהודים, רק מענית הפסקות משבת לשבת, ונערים ונקנים בחורים ובתולות, הרה ויולדת יחדי, כלם נכנסים בשלום ויוצאים בשלום. וכל פת וכת אחרי עשותם תקונם על פי הנביא, יום טוב היו עושים בצאתם בשלום מן הקדש, שמחה ומשתה²³. אז תשמח בתולה במחול ובחורים ונקנים יחדי. ונפל פחד היהודים על האמות, ומבקשים מהיהודים על נפשם, אשר אין הפה יכול לדבר והלב לחשב. ואם המצא ימצא אדם אחד בימים ההם אשר לבו חולק עליו ומפקפק באמונה זו, הענינים הנוראים האלה מכריחים אותו להאמין (ראו הערה)²⁴.

(תורת הקנאות, פרק שלישי)

מלבד נתן העזתי, קם נביא נוסף, 'משה סערוויל' שמו, אשר אף הוא גילה נסתרות, ומשך והטעה אחריו רבים. וכמסופר:

ונסוף על כל זה, בימים ההם עמד נביא אחד בקושטאנטניא, שמו ר' משה סערוויל, אשר היה נביא אמת, שכל העולם ספרו ממנו ענינים רבים. ראשון, היה יודע לומר לכל אחד איזה נשמה יש בו, ואיזה חטאים שעשה מימיו ואיזה מצות שעשה, וגם היה אומר לו: על עברה פלוגית עשית תשובה, ועל עברה פלוגית לא עשית תשובה... ובאמת שהיו כמה אנשים שהודו שר' משה הנ"ל הזכיר להם חטאות נעורים שכבר שכחו, והוסיפו לחזור בתשובה על עוונות.

וכל עקר דברי הנ"ל שהיה: "ש"ץ הנולד באזמיר הוא גואל צדק, הוא ולא אחר, ושבמהרה לאמר לצרותנו די". ולאחר שפסים בדברים, קם מעל הארץ ורחץ את פניו ידיו ורגליו והשתחוה נגד השכינה... ושם ר' משה הנ"ל הולך וגדול מכלם, אפילו מנתן הנביא.

(שם, פרק ראשון)

עד כדי כך, שגם כאשר הגיעו אליו בני הט"ז לבחנרי²⁵, עמד במבחן בהצלחה...

ויהי ביום א' כ"ט תמוז, קדם שפאו לאזמיר, חזרו והלכו גם כן אצל הנביא ר' משה סערוויל, ואמרו לו שימחל להם שרצונם לשאול איזה דבר, ויען הנביא ר' משה ויאמר: שאלו נא ויהיה לי למשיב נפש. ויאמרו הרבנים כי רצונם להביא דברי קשט ואמת ממעשי ש"ץ למדינת פולין, וזה יהיה להם גם כן לאות, באם שיעיד להם הנביא ר' משה חטאתיהם שעשו מנעוריהם ולתת תקון תשובה על זה. ויען הנביא: אשכנזים חריפים²⁶, לנסות לי אתם באים! בואו אלי למחר ואמר לכם קצת חטאתכם, ואמת לכם תקון תשובה

יז. ר' לייב ב"ר עזר מק"ק אמסטרדם, ונקרא שם חיבורו 'סיפור צידת צבי מודח', והועתק מכת"י בספר 'תורת הקנאות' פרק ראשון.

יח. ש"ץ הוסיף לו את השם 'בנימין', ומאו חתם את עצמו "נתן בנימין".

יט. = איזמיר.

כ. דילגנו כאן כדי שלא לטנף הגיליון ב'נבואתו' הכוזבת.

כא. חכם אברהם קונקי מק"ק חברון, עייש בתחילת הפרק.

כב. הערת היעב"ץ: "גם כאן נזרקה האמת מפיו, כי אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה, והנביא הוא אשר דיבר לבטל דת אשר ניתנה בסנין יומת, כמנודה ומשומת".

כג. הערת היעב"ץ: "אחר כל השבח והקילוס הגדול של המהביל והמבהיל הלו, אשר נראה בעין עלילותיו ותחבולותיו וגוזמותיו מכל הנ"ל, בואו ונסמוך על דברי גאוני הדור הזה, חכמים גדולים מובהקים, חסידים ואנשי מעשה, חכמי וויניציא, ובראשם גדול הדור ציס"ע כמוהר"ר שמואל אבוהב, שברקו את נתן ומצאו אותו עכש של מי רגלים, והחזיקוהו לעני הדעת, כמו שתראה מדבריהם המאירים אשר נתנו בדפוס לעיני השמש. והודאת בעל דין עצמו עמהם, שנתן להם כתוב וחתום מידו שהוא מוטעה. כלום נשאר אחר זה הרהור, ודאי רוח אחרת בעתתהו בעת ההוא".

כד. הערת היעב"ץ: "וה מפעולת כח הדמיוני, הקל לפתות המון".

כה. הערת היעב"ץ: "קלי דעת, חסרי שכל, משוללי הבנה מראש אמנה, ימהרו להאמין בדברי הבל וריק שאין להם יסוד וראש פינה... ושמעתי בבירור שהישמעאלים בראותם בעל חולי נכפה רח"ל, חושבים אותו איש אלקים קדוש, ומחזיקים אותו לנביא מגיד עתידות במראה נבואית שרואה בעת כפיתו, באין מבין חזונו נבואתו".

כו. אין הכוונה ח"ו שהיה נביא אמת, אלא שהיו בנבואותיו גם הרבה דברי אמת, אשר מחמת זה טעו אחריו וסברו שגם נבואתו על ש"ץ ימ"ש היא אמת ח"ו.

כז. האחד, רבי ישעיה הלוי. והשני, בנו חורגו רבי לייב.

כח. היה זה אחר חזרתם מהביקור אצל ש"ץ עצמו, ואכמ"ל.

כט. הוא היה מיושבי איזמיר, והם היו אשכנזים מפולין, וכנראה שסנט בהם על היותם 'אשכנזים חריפים' שאין להם מדת האמונת חכמים' התמימה כיושבי איזמיר הספרדים.

עליהם. ולמחר באו אליו ואמרו להם חטאות נעורים, אשר הודו מעצמם ששכחום, ונתן להם תקון תשובה לשוב עליהם גם כן, ואמר לר' ישעיה הלוי בן בעל הט"ז שנשמתו של כלב בן יפונה.

(תורת הקנאות, פרק ראשון)

שני 'נביאים' נוספים, נזכרים במכתבו של אחד מרבני אלכסנדריה שבמצרים, ממאמיני ש"ץ ימ"ש, שכתב לרבני וחכמי ק"ק ליוורנו:

ולתוספות טובה האיר ה' עינינו שבא פה נביא אחד מזמן רב, רוח ה' דבר בו, גדול בחכמה ובמנין, הגאון מוה"ר מתתיה אשכנזי בלאף נ"ו, אשר מקדם היה עם אדוננו יר"ה ונתן מהודו עליו וסמך ידו עליו, ומאז שרתה עליו רוח הקדש ומתנבא בכל יום נבואות גדולות הכל באמונה קדושה, אשרי המחכה ואוי למי שכופר בה.

... ואחרון שבהם היה רב גדול ועצום, זמן מפלג מאשכנז, ושמו מוה"ר מרדכי החסיד ונמצא בקוסטאנטינא והלך לראות פני אדוננו במגדל עוז² ולא היה יכול לראות פני רבו כי קרן אור פניו וכמעט שלא נסמא וזלת ראה למעלה מראשו פתח מלכות של אש עד לב השמים ואז נפל על פניו ויצא צועק ברב כחושון וברחובות: "הוא אדוננו ואין עוד אחר, אמת מלכנו ואפס זולתו" (עפרא לפומיה). ושרתה עליו רוח הקדש ויצא נביא מפרסם, כאשר כל זה באים בכתבים כתובים מאנשים חשובים אנשי שם מקוסטאנטינא יע"א אשר קדאי כל העולם כלו לסמוך עליהם.

(קיצור 'ציצת נובל צבי', דף י"ג ע"א)

מלבד כל אותם 'נביאים', פקדה סערת רוח 'נבואה' את כלל המון-העם, אנשים נשים וטף...

וכפי שמתאר נאמנה, אחד שלא נמנה על מאמיני ש"ץ¹:

יותר אכתב לכם דבר נפלא מה שארע בימים ההם: בחדש טבת שנת תכ"ו עמדו אנשים רבים באזמיר, גם בסלונקי ובאדריאנופול, וגם בקוסטאנטינא, מתנבאים נבואת אמת. גם נשים כמו אנשים, בחורים ובתולות, ואפילו קטנים, היו מתנבאים כלם בלשון הקדש וגם בלשון הזהר.

וכך היו הנהגות נבואתם: פתאום נפלו לארץ כמי שיש לו חלי הנכפה רחמנא ליצלו, והיו מפרקסים בידים ורגלים, ודברו בלשון הקדש וקצתם בלשון הזהר כמה סודות, ובתוך הדברים [התנבאו] ש"ץ משיח בן דוד, וכבר קבל פתח מלכות מן השמים. וכל אחד נבא בסגנון אחר²... עד שבכל מקום ומקום לא היה נשמע פי אם 'בכאן נעשה עוד נביא ופלוני נעשה נביא ופלונית נעשית נביאה', וכלם גלו הרבה נבואות אמת, ולא שעשו עצמם לנביאים, כי אפילו קטנים שלא ידעו לדבר בלשון הקדש אפילו תבה אחת, היו

ל. ה"ה ר' יהושע ננטו.

לא. = ש"ץ ימ"ש.

לב. כך כינו מאמיני ש"ץ את המבצר בו היה ש"ץ עצור באותה תקופה.

לג. חיברו רבי יעקב שפורטש זיע"א (ושם העתיק כמה מכתבים שכתבו מאמיני ש"ץ וכיו"ב), והעבירם כתב והדפיס 'קיצור' ממנו.

לד. ר' לייב בר עוזר הנ"ל.

לה. דילגנו ולא העתקנו לשונות נבואותיהם, שלא לטנף הגיליון.

לו. אך גם הם, רוח רעה פיעמה בהם, והיא אשר 'ניבאה' בתוכם על ש"ץ ימ"ש.

לז. ה"ה ר' יהושע ננטו הנ"ל.

מתנבאים בימים ההם בלשון הקדש ודברו הרבה סודות, והיו שוכבים על הארץ כמו חצי שעה או ג' רביעית שעה, ואחר כך קמו מן הארץ.

(תורת הקנאות, פרק ראשון)

תופעת ה'נבואה' הלכה והתגברה כל כך, עד שגם אחד מגדולי החולקים על ש"ץ, חזר בו, בראותו את בנותיו עצמן מתנבאות באופן פלאי על משיחותיו של ש"ץ. וכפי שמסופר שם:

ועוד דבר חדוש, שאפילו חיים פענינא הנ"ל, שהיה שונא גדול להש"ץ, ומחמת יראה הצרף להאמין בו פנ"ל, בא בט' טבת לביתו, וראה מרחוק עם רב סביב ביתו, ונבהל ואמר: מאי האי? ובבואו לביתו ראה שתי בנותיו שוכבות לארץ כשאר הנביאים והנביאות, ומתנבאות בלשון הזהר הרבה דברים מה שיהיה לעתיד, ובתוך הדברים אומרים שש"ץ יגאל את ישראל במהרה שהוא גואל צדק, ושהם ראו אותו יושב בשמים וכתר מלכות בראשו אשר נתנו ה'. ויתמה אביהם חיים הנ"ל מאד, ויאמר: עתה ידעתי פי משיח אלקי יעקב הוא, וכי חטאתי שלא רציתי להאמין בו. וגם כל האנשים בראותם הפעשה הנ"ל תמהו עצמם מאד, ויאמרו איש אל רעהו: הגם בנות חיים בנביאות? אשר לעולם היה אביהם שונא מבהק לש"ץ, ועכשו נעשו בנותיו נביאות.

(תורת הקנאות, פרק ראשון)

וכמו כן נמצאו נביאים בכמה מקומות; יש מהם שהיה בהם קדושה יתרה¹, ויש שהיו קלפות וסטרטא אחרא רחמנא ליצלו, כי מעשיהם הוכיחו.

ומספר הנביאים שהיה בקוסטאנטינא היו ח' מאות, וכן כמה מאות באדריאנופול, וכן באזמיר, ובכל מדינות ישמעאל במקום שהיו שם יהודים. ועוד מעשים נוראים אחרים נעשו באותם הימים, רק אני הכותב, דבר שלא שמעתי וידעתי מאנשים נאמנים לא כתבתי.

(שם)

גם אחד ממאמיני ש"ץ¹ מספר:

מלבד מה שעלו כמה נביאים ונביאות באזמיר ובש"א וברו"דים ובאשכנז ובמוראיה ובמערב, מארבע כנפות הארץ, ילדים וילדות, זקנים וזקנות, כלם פה אחד צועקים בקול גדול, אחר שנפלו לארץ מתעלפים בנבואות גדולות ונוראות ואומרים: שבתאי צבי הוא הגואל האמתי והוא המשיח צדקנו והישועה קרובה כו'. ובסגנון זה יצאו ת"ק נביאים ונביאות² בקוסטאנטינא.

(קיצור 'ציצת נובל צבי', דף י"ג ע"א)

כמובן, שמאמיני ש"ץ חגגו

ואמרו שעכשו נתקיימה נבואת יואל 'והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם, וזקניכם חלומות וחקלמון, בחוריקם חזיונות יראו. וגם על העבדים ועל

לא. על ענין נבואת הנשים, כותב הר"י שפורטש לבעל המכתב: "אמור נא ריק המה, איך שרתה נבואה על כל כך נשים ומעט אנשים, ומיום שנברא העולם עד יום חתימת חזון לא נתנבאו כי אם שבע נביאות וכנגדם נתנבאו כמה נביאים כפליים כיוצאי מצרים כדאיתא בפ"ק דמגילה, והיאך שרתה שכינה על נשים... ויתנבאו, וחכמים גדולים בחכמה ובמנין שמעולם לא זזו משערי המצויינים בהלכה אפילו בחלום לא ראו!" (שם, דף ל"ו ע"א).

השפחות בימים ההמה אשפוף את רוחי". וגם אמרו חכמים שמיים שחרב בית המקדש בטלו נביאים מישראל, ועכשו שפבר הגיע עת הגאולה חזרו הנביאים להתנבאות כמו בשנים קדמוניות.

(תורת הקנאות, פרק ראשון)

כשמלבד הנבואות, היו אז אף גילויים רבים, 'חלומות' וגילויי אליהו' וכיו"ב. וכמוכן, 'מופתים' נוראים עד אין מספר¹.

אך היהודים האמיתיים, 'מאמינים בני מאמינים', עמדו בניסיון, ולא האמינו לדברי הנבואות, 'החלומות', וה'מופתים'². ועל אף הבלבול העצום, קיימו את דבר ה':

כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת. ונא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם. לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם. אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ונקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו.

(דברים יג, ב-ה)

סוף דבר הכל נשמע:

עם-ישראל סבל מאז ומתמיד מ"נביאי שקר" שונים ומשונים, כשגם אנו, בדורנו זה, ממשיכים להתנסות עם 'נביאי השקר' המעודכנים, בדמותם של 'מנהיגי שקר'. וכפי שכבר העתקנו את דברי רבינו שכותב:

כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר!

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, ח)

כל אותם שקרנים, המדמים את עצמם בצביעותם לגדולי הצדיקים כקוף בפני אדם, נחשבים ונקראים אף הם 'נביאי שקר'.

וכלשונו של מוהרנ"ת בליקוטי עצות:

מחמת שנמצאים צדיקים אמתיים הגדולים במעלה מאד ודרכם לדבר גדולות ונפלאות ... מחמת זה נמצאים שקרנים שמתפארים גם כן בגדולות ונפלאות כאלו. ויש שהם מנהיגי הדור ומטעין את העולם כאלו אין שום דבר נמוע מהם והכל בידם. וכל זה מחמת שיש צדיקים אמתיים שיש להם באמת זה הכח, על כן הם מתדמין אליהם כקוף בפני אדם, והם נקראים 'נביאי השקר'!

(ליקוטי עצות, צדיק קא)

וצריך לבקש מאד מהשם יתברך, שיזכה להתקרב למנהיג אמת, כדי שיזכה לאמונה אמתית בשלמות. כי בשמתקרבין חס ושלום למנהיג של שקר, על ידי זה באין חס ושלום לאמונות קזביות. כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר, בחינת "רוח שקר", ועל ידי זה אדרבא,

לט. כמסופר בארוכה בספרים הנ"ל, ואין כאן המקום להאריך בהעתקתם.

מ. על ההתייחסות הנכונה לתופעת הנבואה של שקר (וממילא גם לנבואות' וגילויים של בני ימינו, שאינם תואמים עם פשטות גדרי התורה) נתייחס בנפרד א"ה.

מא. וראה מש"כ בספר 'יושר דברי אמת' (אות מוד): "ובאמת שמעתי מוקן אחד ישיש, ותארו כמלאך אלהים, תלמיד מובהק של הבעש"ט, ושמו ר' דוד ממיקאליוב, ששבת עמי בהיותי אצל מחותני בק"ק טשארני אוסטרא, שאמר שבדורות הללו מתגברת מאד הקליפה של הגבהות, כמו שאמרנו בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) בעקבות משיחא חוצפא יסגא, והטעם מחמת שהם דורות שפלים והם רחוקים מן השורש, כמו עקביים שהן רחוקים מן הראש, לזאת מתגבר הגבהות עליהם מאד. כי זהו סימן: כל מה שאדם שפל במעלה יותר, הוא יותר מתגדל, כמו ששגור בפי העולם זה, כי הגבהות בא מהעדר הבנה והבושה לפני השי"ת שממלא כל עלמין, וכל מי שמרוחק ממנו יותר על ידי עבירות ופשעים, הוא עז פנים יותר וגבה לב".

מב. על אודות ראשי הישיבות, ראה מש"כ רבי חיים ויטאל, בהקדמתו לספר 'עץ חיים': "בזמננו זה בעוונותינו הרבים התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה, אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס וחספקות יתירות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות' ודייני סנהדראות, להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ, ודומים במעשיהם לאנשי דור ומגדל וגו' ונעשה לנו שם כנסיית ובתי מדרשות ושוויין בהון ספר תורה ועטרה על רישיה, ולא לשמה אלא למעבד לון' וכיו"ה, והנה, על הכת הזאת אמרו בגמרא "כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאור העולם". ואמנם, האנשים האלה מראים תימה וענוה באמנם כי כל עסקם בתורה הוא לשמה, והנה החכם הגדול התנא רבי מאיר ע"ה העיד עליהם שלא כך הוא, באומרו לשון כללות: "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רוי תורה ונעשה כנהא שאינו פוסק והולך וכמעין המתגבר" מאליו, בלתי הצטרך לטרוח ולעייף בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע. הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלכתה. ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה חסרונו ופחיתותו" (עץ חיים, הקדמת מוהר"ח).

כאן יש לציין, כי ברור שהדברים נאמרים לגבי מצב הדור הכללי, ומתוך השוואה לשלימות העילאית הנדרשת, אך בוודאי ישנם בכל דור דור אנשי אמת הנשאים משרות קודש וראויים לשמם ולתוארם, וכפי שהדברים יתבארו בפרוטרוט במאמרים הבאים א"ה.

נתקלקל המדמה ובאים לאמונות קזביות. כי עקר תקון האמונה היא על ידי בחינת רוח נבואה שיש להמנהיג האמתי, שעל ידי זה נתברר המדמה, ועל ידי זה נתתקון האמונה.

(שם)

וכפי שמתחנן מוהרנ"ת בתפילתו:

ותצילנו ברחמיך הרבים ממנהיגים של שקר שהם נקראים 'נביאי השקר', ולא יבלבלו את דעתנו כלל.

(ליקוטי תפילות ח"ב, ח)

פני הדור כפני הכלב

אם במשך כל הדורות סבל עם ישראל ממנהיגי שקר, הרי שבאחרית הימים גברה מכה זו בכפלי כפליים, וכפי שניבאו חכמינו על דורות עקבתא דמשיחא:

בעקבות משיחא חוצפא יסגא ... פני הדור כפני הכלב!

(סוטה פרק ט משנה טו)

כי יש רועים של הסטרא אחרא, והם גם כן מפרסמי הדור, וכופין אנשים לתחות שעבודיהו, ועקר מלכותם הוא על ידי עזות, כי עזות מלכותא בלא תגא, והם ככלבים בעזותם, בבחינת 'הכלבים עזי נפש המה רועים', והן פני הדור כפני הכלב.

(ליקוטי מוהר"ן, כב)

"עיקר מלכותם הוא על ידי עזות" - אומר רבינו; כל כח מלכותם והשפעתם, מבוססת על 'חוצפתם'...

וכדבריו הנוקבים של רבי אלחנן ווסרמן הי"ד:

"בעקבתא דמשיחא חצפה יסגי" - זאת אומרת: תתרבה החצפה. עוד מוכן אחד למלה 'סגי', דהינו 'גדלה'. מגדולי הדור דרשו לפני שיהיו מחננים בתורה, ביראה ויחבקהו. בעקבתא דמשיחא יכתר ל'גדול', כל מי שיש לו מדת חצפה למדי, ולא עוד, אלא כל מי שחצפתו גדולה ביותר, יהא גם בר-סמכא גדול ביותר. רואים אנו כי תנאי מקדים להיות מנהיג במפלגה, היא החצפה והעזות!

(קונטרס 'עקבתא דמשיחא', אות י"ד)

באחרית הימים יהיו זייפנים רבים, "מראין עצמם שהם עובדים להקב"ה ואינם עובדים" ... והדור יהיה יתום; לא ראשי ישיבות², לא רועים נאמנים, ולא חסידים...

גדולים לעמוד כנגדם, והם מחבלים והולכים ורוב דלת העם נמשכים אחריהם באין מוחה.

(דרשות חתם סופר, דרוש לו' אב תקע"ו)

ה'מנהיגים' המוצהרים - לא די שלא ילחמו עם רוח הזמן, להעמיד הדת על תלה, אלא אדרבא, יהיו "כפני הכלב"; הם ינסו להתאים את עצמם לרוח הזמן, ולמצוא חן בעיני ההמון.

כפי שכתב רבי אלחנן ווסרמן הי"ד:

"בדור שבו דוד בא פני הדור כפני הכלב" - מנהגו של כלב להתקדם ולרוץ לפני בעל הבית. לכאורה נדמה פאלו הכלב מתהלך לו פאנת נפשו והאדון נגרר אחריו ומכבד את רצון כלבו. כל זאת לכאורה, והנה באמת יודעים אנו כי נהפך הוא; בעל הבית לך אל אשר ירצה והכלב רץ לפניו ונשמע לפקדתו. אם רק יבחר בעל הבית בכונן אחר, מי הכלב מסתובב אף הוא ומתקדם לפני אדונו בכונן החדש.

בשנים פתקוננו, עת היהודים נשמעו להוראות התורה, הורו פני הדור את הדרך, הם קבעו לאן ללכת והדור צעד בעקבותיהם. בעקבתא דמשיחא ימגר שלטון התורה, הדור יבחר את הדרך פראות עיניו, ופני הדור ירצו בדרך זו לפני ההמון ככלב לפני אדון.

(קונטרס 'עקבתא דמשיחא', אות יג"ו)

כך שאם לא די שהצאן אין להם רועה, הרי הם מופקרים גם לשיניהם הטורפות של "דובים ואריות וחיות רעות רבים מאד"...

ועתה עתה, אדונינו מוריניו ורבתינו, אבותינו הודיניו זיינו ותפארנו, עטרת ראשנו, אן פניתם אן פניתם, על מי עזבתם אותנו, על מי נשטתם מעט הצאן הזה, בין דבים ואריות וחיות רעות רבים מאד, והיכן היא ההשארה שהשארתם אחריתם להנהיג את ישראל במקומכם, כמו שאתם רוצים באמת, כי נשארו פתרו בראש החר ונכנס על הגבעה. ולמה תהיה עדת ה' פצאן אשר אין להם רועה. המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל תחרישו ואל תשקטו, עד אשר ישלח לנו מושיע ורב ומנהיג אמתי, להצילנו מעוונות ומחטאים, ומכל מיני פגמים שבעולם, ויקרבנו אליי ותברך ולעבודתו חיש קל מהרה.

(ליקוטי תפילות ח"ב, ז)

מנהיגי הערב רב

ה"ערב רב" - הם יהיו "פני הדור" באחרית הימים.

פני הדור כפני הכלב - כלומר שיהיו עזי פנים ... ובזהר איתא שמנהיגי הדור יהיו מערב רב!

(עיון יעקב, סוטה מט ע"ב)

וכפי שאכן נזכר פעמים רבות בזהר הקדוש, שבאחרית הימים יהיו הערב רב "ראשין על ישראל", והם יהיו ה"שאר שבעיסה" שיעכבו בעדנו מלעשות רצון ה'.

כד בני ישראל בגלותא, עליהו אתמר "מי מעכב שאור שבעסה", והא אוקמוהו מארי מתניתיו: בזמנא דערב רב אינון ראשים על ישראל, כביכול פאלו עבדיו שולטנו בקודשא בריהו, וייעלון במשפטו ככביא ומזלי. ובגין דא צוחין ואמרין "י אלקינו בעלוננו אדונים וולתד".

(זהר ח"ג דף רלח ע"א)

וקמש מיניו אנון בערב רב ... ומאליו דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה אנון רישין בקיימא סגי. ואנון קמיו על ישראל כלי חמס, ועליהו אתמר "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", אליו אנון עמלקים.

(זהר ח"ג דף כה ע"א)

עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד מלכים וכופרים בדתם, ומראין עצמן לבני אדם שהם עובדים להקדוש ברוך הוא ואינם עובדים, ומתעים ומבלבלים כל הבריות ... ובאותו זמן אין מלך ואין נשיא בישראל, שגומר "כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה", ולא ראשי ישיבות וגאון ישראל, לא רועים נאמנים ולא חסידים ובעלי השם.

(מדרש תלפיות, ענף אותות משיח"ו)

וההמון-עם יישארו כצאן אשר אין להם רועה.

עם עני ואביון כמונו היום, עם ממשך וממרט, הנפוצים על ההרים פצאן אשר אין להם רועה, צאן נדח ואין מקבץ.

(ליקוטי תפילות, יח)

וי לדרא פד רעין לא משתכחין, וענא סאטן ואזלי, ולא ידעין לאן אתר אזלי, לא לימינא ולא לשמאלא.

(זהר ח"ג דף ו ע"א)

וי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם מורה, ולא תלמיד הגוה. וימים יבואו, שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים, ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה, יהיה נבזה וחדל אישים, וי לדרא ההוא פד ייתי ההוא דרא.

(זהר חדש, פרשת בראשית"ו)

כמעט ולא יהיה גם מי שיקום ויילחם נגד אותם פורצים חצופים. ואם בעבר, בקום עלינו שועלים לחבל בכרם בית ה', קידמו נביאי ומנהיגי האמת את פניהם והשיבו מלחמה השערה, הרי שבדורותינו, אם לא די בכך שישנם "שועלים קטנים מחבלים כרמים", הרי שגם "כרמינו סמדר" ואין מי שיעמוד נגדם.

כמו שקונן החתם סופר:

והנה בעוונותינו הרבים, גם בדורות הראשונים היו צדוקים ובייתוסים וקראים, ימחה שמם, אך אז היה בכרם בית ישראל גדולי ישראל צדיקים ואנשי מעשה המתחזקים נגדם, אבל עכשו בעוונותינו הרבים שועלים וקטנים מחבלים וכרמינו בעוונותינו הרבים רק סמדר ואין בו ענבים

מג. בשם ספר 'אבקת רוכל'.

מד. מדברי רבי אליעזר הגדול.

מה. בשם הגאון רבי ישראל סלנטר ז"ל.

היהודים האמתיים "יבלעו" בתוך הערב רב, ולא נודע כי באו אל קרבנה...
וי לישראל פד אתבלעו בערב רב, דעלייהו אתמר "ולא נודע כי באו אל קרבנה, ומראיהו רע פאשר בתחלה". בזמנא דגלותא פל ממנו דאומין דעלמא וערב רב, אתמר בהון "היו צריה לראש אויביה שלו", 'צריה ודאי אינון ערב רב, עלייהו אתמר "שריך סוררים וחברי גנבים פלו, אוהב שחד" וגו'.

(תיקוני זוהר דף נב ע"א)

שכן:

המנהיגים של שקר מתגברים כל פה, עד שפמעט נבלע הטוב והאמת, ולא נודע כי באו אל קרבנה. וכמו שאיתא בתקונים תקון כ' על פסוק זה, וזה לשונו: "וי לישראל פד אתבלעו בערב רב, דעלייהו אתמר ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהו רע פאשר וכו' עד היו שריה לראש אנון ערב רב, עליה אתמר שריך סוררים וחברי גנבים פלו אוהב שחד" וכו'. נמצא שקורא השרים והמנהיגים של שקר בשם 'גנבים', כי הם עקר הגנבים הגונבים דעת ההמונ עם, עד שאי אפשר לעמוד עליהן, בכחינת "ולא נודע כי באו אל קרבנה".

(ליקוטי הלכות, גניבה ה, לג)

"בסוף גלותא", יהיה הדור ריק מתורה ומלא בנחשים ועקרבים, רשעי הערב רב...

"והבור רק", רק בלא תורה, אבל נחשים ועקרבים יש בו. ודא גלותא רביעאה, דור דרשעים מלא נחשים ועקרבים, ומאים נחשים ועקרבים, דעקרין מלי דרבנו. ודיניו לשקרא, עלייהו אתמר "היו צריה לראש". ויפו פה וכה וירא כי אין איש" דישאל, באלין רשיעיא ערב רב, ודא בסוף גלותא.

(זוהר ח"ג דף רעט ע"א)

כשלעומתם, הצדיק האמת "יכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא", ייחשבו מאוסים ככלבים מתים, בצער בדוחק וביגון.

וכפי שמתאר זאת הרעיא מהימנא בעצמו, בדברו על אחרית הימים:

ואני חשיב בעינייהו בין ערב רב רשיעיא, כפלב מת דסרח בינייהו, דחכמת סופרים מסרח בינייהו, בכל מרתא ומרתא, ובכל אתר דישאל מפתרון בינייהו בין מלכוון. ואתהדרו אינון ערב רב רעין על ישראל, ענא דקודשא בריה הוא, דאתמר בהו "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם", ולית לון יכולת למעבד טיבו עם תלמידי חכמים.

ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימינו ערב רב בינייהו. ולא יחבין לון באתרין סגיאין אלא דבר קצוב, דלא יהא תקומה לנפילו דהון, ואפילו חיי שעה. וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא בדוחקא בינונא, חשיבין ככלבים. "בנים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל חוצות", דלא אשכחו אכסניא בינייהו.

ואינון ערב רב, אינון עתירין, בשלוה, בחדווא, בלא צערא, בלא יגונא כלל, גזלנין מארי שוחד, דאינון דינין רישי עמא. "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", עלייהו אתמר "היו צריה לראש".

(זוהר ח"ג דף קכב ע"א)

"רשעים בחושך ידמו"

גם אחר שזכינו באחרית הימים, לראות בהופעת האור הנשגב

אור חדש, אור שבעת הימים של הבעל שם טוב הקדוש, אשר עליו נאמר "עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה", כי הוריד אורות גדולים אשר נצפנו ליחידי סגולה ובארם לכל דורשי ה' ומבקשי תורה.

וגימיו, ואחריו בימי תלמידי, נבקעו מעינות החכמה וארבות התבונה נפתחו, ונפתח שער התשובה לכל דופקי בתשובה.

לא נח הבעל דבר ולא שקט

אבל בעוונותינו הרבים זה לעמת זה עשה אלקים, והתגרה הבעל דבר ובקנאות עלה והסטיין והביא מחלקת המתנגדים בעולם, ויחצו העם לשתי פתות 'מתחפדים' ו'מתנגדים'. וגם בין חסידים קלקל בדרכים דקים ורוחניים, בהעמידו 'מפרסמים של שקר' בעולם. גם בין החסידות הביא דרכים של הבל ומדמה, והכל כדי לקלקל התקוני עולם.

(שארית יצחק, תפילה על תיקוני ר"ה)

וכפי שניבא כבר הבעל שם טוב עצמו, שיקומו אדמו"רים "כארבה לרוב, והם הם יעכבו את הגאולה..."

וכעדותו של הרה"ק מקאמאראנא:

שמעתי ממורי וחי שיהיה תלמיד מבהק מרבנו הקדוש הצדיק מוה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב, שפעם אחת נסע מרן אלוקי קדש קדשים אור שבעת הימים רבנו ישראל בעל שם טוב על הדרך, והלה אל היער להתפלל מנחה, וראו התלמידים שמפה ראשו מאד באילן וצועק ובוכה צעקות משנות ובכיה רבה, והמה ראו פן תמהו ושאלו פה קדוש: מה זה ועל מה זה? והשיב, שצפה ברוח קדשו על הדורות שיהיו סמוכים למשיח, וראה שיהיו 'רביים' כארבה לרוב, והם הם יעכבו את הגאולה.

(חומש זיכר הברכה, פרשת כי תצא)

ואומרים בשם הבעל שם טוב ז"ע שאמר שקדם ביאת המשיח יהיה רבנים ואדמו"רים שיהיו רשעים גמורים, ועל התמימים שלא יכרכו אחריהם חס ושלום התפלל דוד המלך עליו השלום "שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם" ודי למבין. וגם יתרבו בעולם שוטים ושרקנים שיסיעו להם הרבה מאד.

(אשרי האיש, להרי"א מרגליות, דף מט)

וכפי שסיפר הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א:

פעם אחת התפלל [הבעל שם טוב] בשבת קדש לפני העמוד, וכשהגיע לפסוק "שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם" אמר פמה פעמים בכיה גדולה, אחר התפלה שאלו אותו התלמידים מה היה פונתו בכיה ובכפלו פמה פעמים הפסוק? וענה בפה קדשו אשר ראה בעיני פקידא שקדם ביאת הגואל יהיו מפרסמי הדור, ומצא ביניהם מפרסמים שיהיו רשעים גמורים, ועל זה בכה "שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם".

(ארץ החיים, חלק א, פרק ב)

מי שממנה את אותם אדמו"רים הוא הס"מ עצמו, הרוכב עליהם. שכן:

כשהס"מ גובר בעולם, הוא עושה ראשים מצדו והוא רוכב עליהם, כמו שאמר מורי הקדוש רבנו נפתלי אל הצדיק רבי מרדכי ליפא בעיר ראווע: דע ידידי שקדם ביאת משיח יהיה ראשים שהפלב הס"מ יהיה רוכב עליהם, ולא יהיו נכרים.

(זוהר ח"ג, פרשת ויחי, דף תכו ע"א)

הוא זה שמכתיר אותם, והוא זה שמכניס חשק בלב החסידים לנסוע אליו בתשוקה גדולה...

שהס"מ ומרפכה שלו יורד בעצמו לעשות רבי משלו, ומעורר בני אדם שיסיעו לו בתשוקה גדולה, כל זה להטעות. וזעירין אינון צדיקיא ראשי הדור צדיקים קדושים מסטרא דקדושה.

(זוהר ח"ג, חלק ד, דף מז ע"א)

כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור, המה בעוונותינו הרבים רבן מערב-רב, ורוצים לשרור על הצבור, וכל

מעשיהם רק לגרמיהו, לקבל כבוד וממון. ולכן אין להתחבר רק עם עובדים באמת, שמוסרים נפשם לה, לא לקבל שום תועלת לעצמם.

(דברי חיים, השמטות לפרשת ויקהל)

כך שגם השם החסידי המקודש - "רבי" - הפך ללעג ולקלס, ומסמל לפעמים את ההיפך הגמור...

בעוד שיש אכן "רבי" שהוא "ראש בני ישראל" המאיר את עיני ישראל ומוליכם בדרך הישר והאמת, יש גם לעומתו "רבי" שאינו אלא "רשעים בחושך ידמו", המוביל את חסידיו לחושך ואבדון רח"ל.

וכדברי רבינו:

"ראש בני ישראל" ראשי תבות "רבי". ולהפך, "רשעים בחשך ידמו" ראשי תבות "רבי".

(ליקוטי מוהר"ן, קיא)

ומפרש הרב מטשעהרין:

שמעתי מאבי ז"ל שלדעתו הפרוש בזה, כי כשזוכין לרבי הגון, אזי הוא מאיר עיני המקורבים אליו, על דרך ההכחם עיניו בראשו, כי הוא באמת "ראש בני ישראל", וכמו שאור העינים רק מהראש והמוח, כמו כן כשזוכין לרבי הגון שהוא "ראש בני ישראל" באמת, אזי הוא מאיר להדור ופותח עיניהם ממש. אבל להפוך חס ושלום, רבי שאינו הגון, לא די שאינו מאיר עיניהם, אדרבה הוא מחשיך עיניהם ביותר, שזה בחינת "בחשך ידמו", כמבאר בפנים. ועין גם בספר הקנה שמאריך בגנות הרבי שאינו הגון, ושם נאמר: רע בעיני ה' ראשי תבות 'רבי', וכבר צווחו על זה קמאי דקמאי.

(פרפראות לחכמה, שם"ט)

כשכמובן, גם את אורו ותורתו של ה"ראש בני ישראל" עצמו, רוצים המפורסמים של שקר' לשווק ולהעביר באופן של "רשעים בחושך ידמו", כפי שהעיד רבינו ואמר:

גם בעיני שלי יהיו 'מפורסמים של שקר'.

(שי"ק ב, סד)

וירא כי אין איש

מסיימים בטוב, ולכן נסיים את מאמרנו זה בלימוד זכות' מופלא, שכתב הרה"ק רבי הלל מקולומיא^ס, בספרו 'משכיל אל דל', בו הוא מליץ יושר על ישראל, וכותב:

כְּשֶׁרָאָה^ס ה' שְׂאֵמֶת נְעֻדְתָּ וְהַתּוֹרָה וְהִירָאָה נְתַמְעָטָה, עֲמַד עַל הַמְּחַקֵּר מֵהָ הוּא סִבַּת הַדְּבָר אִם הֵם הֵמָּה בְּאֵמֶת רְעִים וְחֻטָּאִים לָהּ, יוֹדְעִים רְבוּנָם וּמְתַכְנְנִים לְמַרּוֹד בּוֹ, אוֹ שֶׁהֵמָּה רַק עֵינֵי דַעַת וְחֻשׁוֹכֵי רְאוּת, וְאֵין לָהֶם מְנַהֲיֵי אֵמֶת שְׂעִיּוֹרֵר אוֹתָם וְיִפְקָחוּ עֵינֵיהֶם לִילָךְ בְּדַרְכֵי ה' וְתוֹרָתוֹ, וְיַמְעֵתָה כֹּל זְדוּנוֹתָם רַק שְׁגוּת הַמָּה.

"וירא" ראה בעין שכלו "כי אין איש", שסבת דבר זה הוא רק משום שאין להם מורה אמת שילמד וישפיע להם ויהיה בבחינות 'איש'. וישתומם" כשהיה עומד בתמוהו ומתבונן

בדבר, ראה שהטעם הוא משום "כי אין מפגיע", שגם אותן שרידים שמוכיחים ומדריכים, כדבעי למיעבד לא עבדו, שהיה המנהיג מוכיח בקול פמזוזה עליו קרא בגרון אל תחשוף. אבל אם היה להם מדריד ומוכיח כראוי, אז יודע ה' ועד כי היו שומעים לו ולתוכחתו.

(משכיל אל דל, ח"ג כלל י פרט א)

ואכן מפני כך, ה"אשם" הוא במנהיגים ולא בישראל עם קדוש. וכדברי רש"י על הפסוק "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם":

ואשמים - חסר יו"ד, לומר שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיניהם, שהיה להם למחות ולכונן אותם לדרך הישרה.

(רש"י, דברים א, יג)

ממשיך רבי הלל, וכותב:

וגוף דבר הזה שנגלה לעיני ה' שלבבם נאמן הוא לקיום תורתו, ואלו היה להם רועה נאמן היו המה צאן קדשים בכל עניני קיום התורה והמצוות - זה גופא עושה רשם למעלה לקים מה שנאמר "ועתה יגדל נא כח ה'" כשישראל עושין רצונו מוסיפין כח בפמליא של מעלה. וזה הוא "ותושע לו ורועו" מאחר שגלוי וידוע לפניו שמצדם לא יצטר, הוי דבר זה בכלל אביזריהו של 'מחשבה טובה מצרף כמעשה'.

וכיון שכן, שכה דינו של הקדוש ברוך הוא, וענפי חסד כאלה מסתעפים וצומחים מאורחות חסדיו ודרכי טובו שהוא דן לפעמים את האדם וגם קובע לו שכר, לא לפי מעשיו שעשה בפעל לעת עתה, אלא לפי מעשים כאלה שלפניו גלוי שהיה עושה אם לא היה לו מאשריך מתענים, ונביאיך חזו לך שוא ותפל. מעתה, לא לבד שיש לתבע ולשאל מה' ולהתחנן לו מדוע לא בא בן ישי, אלא גם הרימו בכח קולך ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את רישלים תהלה בארץ.

(משכיל אל דל, שם)

וכאן הוא פונה בדברי מליצה לפני השם יתברך:

הלא גלוי וידוע לפניך שגם אפילו במקומות המצוינים ברשע מקום המשפט, שכמה וכמה מהמון אשר לבם לא רחוק מה' ונשמטו ממקום קודש יצאו, ואם היה שומעים דבר-מה מדברי תורה ותוכחה הנאמרים באמת ובתמים, כמה היה לבם נמוס ונמוק להכניע ערפם לתורת ה' ולעל מצותיה. הגם שלעת עתה מהמתפרצים המה, מה יעשה הבן שלא יחטא, אם רבות בשנים או כל ימי חייהם, לא לבד שלא שמענו מוסר ה' ותוכחתו, אלא גם נעורתייה של אשת כסילות הומיה פתיות סובבות אותם לפתותם ולהדיקם.

וכיון שכן, הלא מעט מעשים טובים שעודם מחזיקים בהם בדרך מצות אנשים מלמדה, הלא ראוי ונכון הוא שיגדל ויתרבה ערכם וחשיבותם, כמעשים טובים של צדיקי הדור המסיימים בדרות שלפנינו.

כסיום מליצתו הנרגשת, הוא פונה להשם יתברך לקבל הסכמתו על דבריו, ושואל:

ואתה אלקים אמת ודברך אמת וחותרך אמת, אמור נא: היש בלשוני עילה?

(שם)

מז. בהמשך הוא מביא את דברי הזוה"ק שהבאנו לעיל, וכותב: "ונראה לעניות דעתי דרוצה לומר על דרך שכתוב בזוהר נשא קכ"ב ע"ב ורשעים בחשך ידמו אינון ערב רב וכו' ואתהדרין רעיין על ישראל דאינון רישי עמא, עלייהו אתמרו היו צריה לראש, וכן בפרשת פנחס רצו: כד ערב רב אינון מעורבין בישראל מה כתיב היו צריה לראש, וישראל בתר דמתעברי מנייהו אלין מה כתיב שאו את ראש כל עדת בני ישראל".

מז. רבי הלל ליכטנשטיין, מתלמידי החתם סופר.

מט. תחילת דבריו הם: "ישעיה סימן נ"ט פסוק ט"ו ט"ז: ויהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל וירא ה' וירע בעיניו כי אין משפט. וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע לו זרעו וצדקתו היא סמכתהו - צריך הסבר: וכי משא פנים יש בדבר, והלא "האומר הקב"ה ותרן הוא יוותרו מעיו", ומאחר שהדור הוא כל כך עני ודל עד שסר מרע משתולל, מה טעם 'ותושע לו וזרועו' ואפשר ליישב, דהנה או כשראה ה' שאמת נעדרת" וכו' (כמובא למעלה).

האם 'הפצה', שייך גם לבחורים?

קצת באופן יזום אך לא אמרו דברים בשם אומרם דווקא, אלא דיברו מענייני עבודת ה' בכלליות (וכהוראתו של הרבי עצמו בענין זה). עסקו בהדפסת ספרים ובהקמת בתי כנסיות הנקראים על שמו ובהקמת שיעורים והתקבצויות המדברים שם מהרבי. ומי שלא היה בר הכי השתדל מאד לתמוך ולהחזיק במפעלים אלו ע"י צדקה, וע"י שימוש בגופו בכל הנצרך.

והנה בעניין הראשון ברור שגם הבחור הפשוט ביותר שייך לזה וצריך למצוא את זמןו אשר יקדיש לבקש מאת השי"ת שיתגלה האור בעולם. ובעניין הדיבור גם בזה יוכל בחור לקחת חלק וחבל כאשר יעסוק בשיחת חברים וגם עם חברים שאינם נמנים על חסידי ברסלב ניתן מידי פעם לשוחח בעניני עבודת ה' והתחזקות וכו' אפילו מבלי לציין את מקור הדברים - אך בשום אופן אין להתווכח על עניני ברסלב, משום שלא רק שאין בזה תועלת להפצה אלא להיפך תאוות הניחוח תגרום לשני שכבר לא יוכל לעולם להתקרב, גם אם הוא ישתכנע שזה האמת! ובענין השלישי ברור שאין לבחור לעסוק בהדפסה ומכירת ספרים וכיוצא, אם הדבר יפריע לו לסדרי הישיבה. אבל עדיין ישנם הרבה דברים אשר ניתן להושיט יד ולתת כתף שתסייע בעניני רבינו, מבלי שיופרעו סדרי הישיבה וסדרי היום האישיים יבין אותם המשכיל בעצמו!

ויש לציין כי בחור הלומד בישיבה שאינה שייכת לברסלב והוא שומר על סדריו ומתנהג בכל עניניו כמו ברסלבר אמיתי שעובד את ה' ברצינות ומתוך חיות ושמחה - עושה הפצה לדעת של הרבי לא פחות מאחרים וכבר סיפר רלו"י על אחד כזה שבזכותו התקרבו הוא ועוד הרבה ידועים מאנ"ש!

לבסוף

האם עסק ההפצה זה דבר ששייך רק כלפי הרחוקים מרבינו או גם למי שכבר יודע מאורו של רביה"ק?

תשובה

כפי שכבר כתבנו אכן ענין ההפצה הוא לא דוקא לרחוקים אלא גם - ואצל בחור בעיקר - לקרובים.

וכאן המקום להזהיר הסכנה הגדולה שיש בלנסות לקרב רחוקים מיהדות אשר אם אמנם היו בודדים מגדולי אנ"ש שעסקו בזה (כר' וולועל חשין) אבל באופן כללי ידעו תמיד שיש בזה סכנה גדולה, אפילו לאנשים מבוגרים אשר היסודות כבר בנויים אצלם באופן חזק בל ימוט. וכ"ש אצל בחורים צעירים שאסור לפתוח ב'שיחת קירוב' עם נהג חילוני וכיוצא. ובמקרה שמתחיל לשאול שאלות ניתן להפנות אותו לקווים בהם קיימים שיעורים או לאנשים גדולים המתעסקים בכך כמו כן ניתן להשאיר אצלו ספר או קונטרס עלון, ובכך יוצאים ידי חובת קירוב והפצה למהדרין.

לבסוף

אנחנו עומדים עכשיו לפני היארצייט של ר' נתן שכל עסקו ומגמתו היה רק להפיץ את אורו של רביז"ל ורציתי לשאול האם הפצה הוא גם דבר ששייך לבחורים?

תשובה

כן ולא!

כן, משום שכל ישראל ערבים זה לזה וכיון שאנו מאמינים (ולפעמים מתנוצץ מה שמתנוצץ בלב ואז גם ממש מרגישים) שהרבי ורפואותיו הם הם ההצלה וההצלחה האמיתית עבור כל אשר בשם ישראל יכונה. א"כ מחוייבים אנו לדאוג שגם אחרים ידעו מהרבי ומעצמותיו ובכך יצילו את עצמם ממה שצריך להינצל ולזכות למה שצריך לזכות.

ולא. משום שישנם אופנים של הפצה שצריך להיות ראוי לאותה איצטלא, וגם יש אופנים שהם מסוכנים עבור בחור צעיר. לכן עיקר השאלה היא מהו אופן ההפצה הנכון עבור בחור, ובכך נעבור איפה לשאלתן הבאה.

לבסוף

וא"כ היאך וכיצד אני כבחור ישיבה המקפיד על הסדרים יכול להיות שייך לצוואתו הקדושה הזאת?

מנוסח השאלה ניכר עליך שעבודת ה' הפצה' מצטיירת בעיני רוחך כאותה בעירה שלא נותנת מנוח לבעליה עד שלוקחת אותו ממקומו, מנתקת אותו מסדריו ומן המסגרת לה הוא מחוייב, זורקת אותו בתחושת 'שליחות' אל עבר צמתים ופרשיות דרכים, וכשחבורות שונות בידיה הוא מנסה לשדל נהגים מזדמנים להסכים לקבל לידיהם את החומר שישנה את חייהם...

אז לא, את הסגנון ההפצה הזה לא מצאנו ולא ראינו אצל הזקנים, ואבותינו לא סיפרו לנו כלל על דרך שכזו, ואף על מוהרנ"ת עצמו לא ידוע שנכנס במיוחד לבתי כנסיות כדי להפיץ חוברות (ורק כשבין כה הוא כבר היה בדרכו לא"י שמח להשאיר בכל מקום בואו מספרי רבינו).

ההפצה שכן ראינו וכן מקובלת במסורה היא (1) תפלה: להרבות תפילה שהאור הנעלם הלזה יתגלה בעולם עד שכולם ילכו בדרכי ויהיו לאנשים כשרים. (2) לדבר: אנ"ש השתדלו כל אחד לפי כוחו וכשרונו לדבר מהרבי, הן באופן של שיעורים והן באופן של שיחת חברים, (הן עם קרובים והן עם רחוקים (מהרבי). בעיקר כתשובה לשאלות (שנשאלו מתוך תמימות ולא כשנשאלו ע"מ לקנטר) וגם

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הקדוש, וכיוצא"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63, שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

בַּהּ לְבַד נִשְׁפָּע וְנִתֵּן מֵאוֹר וְדַעַת אֲדָמוֹ"ר ז"ל

ארץ הקודש היא הכלי לקבלת אורו של רבינו; בה ניתן לזכות לכל המדרגות עליהם מדבר רבינו בספרו הקדוש, והיא ה'מרעה' בה הוא רועה את צאן מרעיתו.

כשם ש"מי שרוצה להיות יהודי, אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל" (חיי מוהר"ן, טו. וכמו שנתבאר בארוכה במאמרנו הקודם), כך גם לא ניתן להיות חסיד ברסלב אמיתי, ולקבל את אורו של רבינו הק' בשלימות, אלא על ידי ארץ ישראל.

ארץ ישראל, היא הכלי והלבוש אשר על ידה, ורק על ידה, ניתן לקבל מאורו של רבינו הקדוש.

וכשם שמצד ה'נפש' - הכלי היחיד לקבלת אורו של רבינו, הוא מוהר"ן, ובלעדיו אין ביכולתנו לקבל את אורו הגדול של רבינו.

כך גם מצד ה'מקום' - הכלי היחיד לקבלת אורו של רבינו, היא ארץ ישראל, ובלעדיה אין ביכולתנו לקבל את אורו הגדול.

וכדבריו הנחרצים של רבי אברהם ב"ר נחמן:

כְּמוֹ שְׂאִין בִּיכֻלֶת לְקַבֵּל מֵאֲדָמוֹ"ר ז"ל זֹלַת בְּאִמְצָעוֹת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, כִּי בּוֹ לְבַד נִשְׁפָּע מִנְשֻׁמֹת וְדַעַת רַבְּנֵי ז"ל לְהִיּוֹת בִּיכֻלֶת לְקַבֵּל מֵאֲתוֹ. כֵּן בְּעֵינֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי בַּהּ לְבַד נִשְׁפָּע וְנִתֵּן מֵאוֹר וְדַעַת אֲדָמוֹ"ר ז"ל, לְהִיּוֹת בִּיכֻלֶת לְקַבֵּל מֵאֲתוֹ!

(ביאור הליקוטים, השמטות מכתב יד)

אור הלבנה כאור החמה

נבאר את הדברים:

בתורה הראשונה בליקוטי מוהר"ן מלמדנו רבינו, שאור השמש והחמה גדול כל כך עד שאין ביכולת לקבלו אלא על ידי הלבנה שהיא ה'מלכות'.

וכלשונו:

השֶׁקֶל הוּא מֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ ... אֶף מַחְמַת שְׂאוֹר הַשֶּׁקֶל גְּדוֹל מְאֹד, אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת אֵלָיו כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת נוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יָנוּן שְׂמוֹ", וּפְרָשׁ רַש"י: 'לְשׁוֹן מַלְכוּת'. וְזֶה בְּחִינַת לְבָנָה, כִּי הַלְבָנָה אֵין לָהּ אוֹר מַעֲצָמָה כִּי אִם מֵה שְׂמֻקְבֵּלֶת מֵהַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת, דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, אֶלָּא מֵה שְׂמֻקְבֵּלֶת מִן הַחַיִּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת חֻמְבָּה, בְּחִינַת שֶׁמֶשׁ כְּנ"ל, וְנַעֲשֶׂה "אוֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה".

(ליקוטי מוהר"ן, א)

זהו גם סוד הרב והתלמיד, אשר הם סוד החמה והלבנה, כדאיתא בגמרא:

פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפָנֵי חֲמָה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה.

(ליקוטי הלכות, דברים תהוגים בסעודה ד, א)

ו'מלכות' / 'לבנה' זו מקבלת את אורה מאור השמש, אור הצדיק.

כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקַבֶּלֶת מֵהַצַּדִּיק, בְּבַחֲנֵית 'צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ'.

(שם, טי)

וכל הרוצה לקבל את אורו של רבינו הקדוש, אור החמה, חייב לקבל זאת באמצעות ארץ הקודש, אור הלבנה.

ארץ הקודש היא ה'מטרוניתא', ורק בה יכולים לקבל את אורו של 'בעלה דמטרוניתא', רעיא מהימנא, הצדיק האמת.

גם באופן כללי, עיקר חידושה של ארץ ישראל, היא שבה מקבלים את ה'לבושים' לאורות הרוחניים.

וכפי שאמר רבינו טרם נסיעתו לארץ ישראל:

הייתי יכול לפעל מבקשי וּפְצִי וְעִנְיֵי שְׂאֵנִי רוּצָה לְפַעֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הייתי יכול לפעל גם פה על ידי תפלות ובקשות ותחנונים לבד, ולא הייתי צריך לנסע לארץ ישראל. רק החלוק שפשאזכה להיות בארץ ישראל אזכה לקבל השגתי על ידי לבושים, אבל כאן בחוץ לארץ לא אוכל לקבל השגתי על ידי לבושים, רק בלא לבושים.

(חיי מוהר"ן, קלה)

וכך גם לגבי אורו של הצדיק; כאן בארץ הקודש מקבלים את ה'לבושים' והכלים להשיג בהם את האור הגדול.

"הן הן הכלים המוכרחים לקבל אור הצדיק"

לא רק בכלליות, משמשת ארץ ישראל ככלי לקבלת אור הצדיק, אלא גם בפרטיות; כל חלק וחלק מחלקי ארץ ישראל, "הן הן הכלים המוכרחים לקבל אור הצדיק".

וכלשונו של רבי אברהם ב"ר נחמן:

כִּי כָל חֶלֶק וְחֶלֶק וְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר מַעֲשֵׂר קְדוּשָׁתָהּ וּמְדוּתָהּ, הֵן הֵן הַכֵּלִים הַמְּכַרְחִים לְקַבֵּל אֹרֶן הַצַּדִּיק! שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ הַכָּרֵךְ עֲבוּר זֶה לְהִתְיַחַד וְלָבֵא בָּהּ תְּחִלָּה.

(תפילות רבי אברהם, תפילה א)

שכן, כל חלק מחלקי ארץ ישראל, משמש ככלי להשיג על ידה חלק אחר מה'נועם הדובשי ועדן הרוחני שבהשגת אלקותו' המתגלה על ידי הצדיק האמת.

פנו ועסו לכם, ובאו וכו' לכל חלק וחלק מהארץ, המסגלת לצורך ולקבל בתוך הנגלה את הנסתר והפנימיות שבה, אשר בנסתרותיה ופנימיותיה לבד נמצא נעם הדבשי ועדן

א. וכפי שהבטא עליו רבינו ואמר: "אם לא היה הוא, לא היה לכם אפילו עלה אחד מהספר. ואמר בלשון אשכנז: ווען ניט ער, וואלט איר ניט גיהאט אבלעטל שנות" (חיי מוהר"ן, שט).
ב. עיי"ש שמרמז זאת בשמותיהם של רבינו ומוהר"ן, ששניהם מתחילים ומסיימים באות נ, אלא שאצל רבינו נמצא ה"מח" בין שני הנוני"ן, ואצל מוהר"ן נמצא שם אות ה' שמרמזת על חקיקת הכלי לקבלת האור, עיין שם ותמצא נחת.
ג. וכן כתב במ"א: "ארץ ישראל מקבלת קדושה מהצדיק" (ליקוטי הלכות, ברכת המזון ד, טו).
ד. כשכמובן, ככל שהחלק גדול וקדוש יותר, כך גם מסוגל גם לקבל בה אור גבוה יותר, וכפי שנרמז בס"ד במאמרנו על אודות קדושת עיה"ק ירושלים, אשר בה נמצאים רוב העשר קדושות.

(בבא בתרא עה ע"א)

אורו של משה - אור החמה - גדול מאד, ולא ניתן לקבלו אלא על ידי יהושע תלמידו - אור הלבנה.

ובתרגום לימינו אנו: הדרך היחידה לקבל את אורו של רבינו, הוא אך ורק על ידי מוהר"ן תלמידו.

וכפי שכתב רבי אברהם ב"ר נחמן בביאורו על תורה זו:

שְׂבִיזָה הַמְּאָמֵר הַרְאֵשׁוֹן שֶׁבְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ, יְגוֹן שְׂמוֹ וְשֵׁם תַּלְמִידוֹ הָעֶקְרִי מוֹהֲרָן ז"ל, אֲשֶׁר עָלָיו לְבַד סִמְנָה אֶת יָדָיו, וְעַל יָדוֹ לְבַד זְכִינוּ לְהִשְׁאֵרֵת סִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ, כְּאֲשֶׁר הָעִיד עָלָיו בְּזֶה: "עַר הָאֵט אֲגַרְוִיסְעוּן חֶלֶק אִין מִיין סִפְר, טַאקַע גָּאֵר".

(ביאור הליקוטים, תורה א, אות י')

"מחמת שאור השכל" של רבינו הקדוש "גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם על ידי בחינת נון" - הלא הוא מוהר"ן, אשר הוא בחינת יהושע בן נון, ובו מאיר אורו של רבינו, "ונעשה אור הלבנה כאור החמה".

ובזאת אנחנו חייבים להודות ולהלל כל ימי חיינו לעושה לנו אורים גדולים כי לעולם חסדו, את השמש לממשלת ביום, הוא אדמו"ר מוהר"ן זצ"ל (הנמשל בגבורת מאורו וזריחתו להשמש שעקר יהיה ביום, שמרמז על הגאולה שאז יתגלה גם ספרו הגנוז וספרו הנשפך, וגם עצם הנוראות שבפרדס תורותיו ומעשיותיו של עכשו) ואת הירח לממשלת בלילה, הוא תלמידו הקדוש מורנו מוהר"ן זצ"ל, הנמשל ללבנה על אשר זכה וצרך את גופו עד שקבל בעצמו את אור השמש להזריחו גם בעמק החשך שבדורותינו אלה, ולהחיות ולהשיב בזה גם את כל חלושי הראות שמחמת גדל כהיון עיניהם אין יכולים להביט באור השמש בעצמו.

(טובי אור, הקדמה)

כשגם בפועל עלינו לדעת

שֵׁישׁ לְעֶסֶק בְּסִפְרֵי מוֹהֲרָן ז"ל יוֹתֵר מִבְּסִפְרֵי אֲדַמו"ר זצ"ל בְּעֶצְמוֹ. כִּי בְיָמֵינוּ אֵלֶּה שְׂעוּבָר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׂעוּבָר בְּגוּף וְנַפֶּשׁ, צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֹקֵר הַלְמוּד בְּסִפְרֵי מוֹהֲרָן ז"ל עַל אֲשֶׁר עָלִידוֹ הָיָה בִּכְלֵת אֲדַמו"ר זצ"ל לְהוֹרִיד אֶת דְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים, וְלַעֲוֹר וְלְחַזֵּק בָּהֶם גַּם אֲנָשִׁים מְגֻשְׁמִים וּמְנַחִים בְּעֶמְקֵי הַשְּׂאוֹל תַּחְתִּיּוֹת כְּמוֹנָה.

(שם, הערה ז)

וכשם שלגבי מוהר"ן כן, כך גם לגבי קדושת ארץ ישראל:

אורו של הצדיק גדול מאד, ואי אפשר לזכות אליו כי אם על ידי ארץ ישראל!

שכן, ארץ ישראל, היא סוד ה'לבנה' / ה'מלכות'.

כִּי מְלָכוֹת הֵיא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

הקטן שבקטנים.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

אך המקום המסוגל לזכות לכל אלו המדרגות, הוא: ארץ ישראל. אשר גם היא

ארץ ישראל הוא כלליות הקדשה שבכל הקדשות!

(ליקוטי מוהר"ן, רלז)

ואין שום דבר קדוש בעולם, הן בדות הן במדות וכיצא בזה, שלא יהיה כלול בקדשת ארץ ישראל!

(זמרת הארץ, הקדמה)

וכאשר אכן פקח עינינו הרב מטשעהרין בספרו "זמרת הארץ", בהראותו לנו איך כל מאמר ומאמר, וכל פרט ופרט מחלקי כל מאמר ומאמר, שבליקוטי מוהר"ן, קשורים בחד קטירא לקדושת ארץ ישראל.

וכדבריו בהקדמתו:

נתתי אל לבי לרשם לי בראשי פרקים וברמזה קצת איך שכל מאמריו ז"ל יש להם שיכות גדול לענין קדשת ארץ ישראל, ואיך שקדשת ארץ ישראל כלולה מכל הענינים הנפלאים המבארים במאמריו ז"ל, כי ארץ ישראל היא כלליות הקדשה שבכל הקדשות.

(זמרת הארץ, הקדמה)

גם אם ניתן וצריך ללמוד ולקיים את הליקוטי מוהר"ן בכל קצוי תבל, הרי שבארץ ישראל הוא המקום המסוגל ביותר לעסוק בתורות רבינו ו"לילך עמהם כל אחד לפי בחינתו".

וכפי שכותב רבי אברהם שטערנהארץ צ"ל בעלותו לארץ הקודש:

לידע ולהודיע שבארצנו הקדושה טובב"א מאיר ביותר קדשת נוראות התגלות תורתו ושיחותיו הקדושים, לילך עמהם כל אחד לפי בחינתו!

(רינת ציון, הקדמה)

כאן בארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש, הוא המקום המתאים ביותר "לקבוע ישיבות ובתי כנסיות ללימוד תורתו ודעתו הקדושה" של רבינו הק', אשר הם צוף חלבה ודובשה של ארץ הקודש.

כי אתה מרום לעולם ה', וזה כבר ערך מאתים שנים אשר כבר הגיע ונכנס לתוכה הנשגב והנעלם מעין כל, אשר ינק והשיג חלבה ודבש תורתה לאין גבול ותכלית כלל. ואשרי המחכה ויגיע לימי זריחת הר קדשו ודעתו ודבש תורתו ומעשיותיו הקדושות שזכה לקבל בכלי מדות ועשר קדשותיה. וברב ועצם פח ה' ביכלתו להצליחנו ולהעלותינו עד שזכה לקבע שם ישיבות ובתי כנסיות ללמוד תורתו ודעתו הקדושה, עד שיהיה ביכלתנו לילך גם מחיל אל חיל שברב השגתו ועיני דעתו באספקלריה המאירה בבנין ביתו לעד ולנצח.

(תפילות רבי אברהם, תפילה א)

כשכמובן, תלמידי אותן "ישיבות ובתי כנסיות ללימוד תורתו ודעתו הקדושה", לא רק 'למדו' את התורות ויעיינו בהם, אלא אף 'יקיימו' אותם ו'ילכו' בהם, 'ויתנו כל כוחותם ומאמצי נפשותם לזכר הגוף, ולהכניס בו כל העצות והטובות של רבינו ז"ל".

וכדבריו הנלהבים של רבי שמואל הורביץ בחזונו על אותה ישיבה:

הרוחני שבהשגת אלקותו יתברך שמו.

(ביאור הליקוטים, תורה עא תניינא, אות לא)

גם בזמן התחיה הנצחית - יחיה ויקום כל אחד מאתנו ממיתתו לחיים נצחיים, כפי אשר זכה "לחבר ולייחד את רוחו ונשמתו עם כלי קדושת הארץ יחדיו"...

שבזה לבד יחיה ויקום כל אחד ממיתתו לחייו האמתיים והנצחיים, כפי שזכה לחבר ולייחד את רוחו ונשמתו שמראש שדורות [בנפש ובזמן ובמקום] עם כלי קדשת הארץ יחדיו.

(תפילות רבי אברהם, שם)

שכן:

מה שזוכים נשמות ישראל בעולם העליון להתענג בהשגות האלה, אין זה רק מהרשימו של הגוף, שהיתה מקשרת בו בהיותה בארץ הזאת. ועקר השגתם יהיה בתחיה הנצחית, כשתרד ותתקשר מחדש בכל גוף הארץ הנ"ל, [שכלה תהיה מקדשת אז בנקודת ארץ ישראל שבה, כידוע].

כי אם שם תכלית הצמצום שבתקף הדין הנ"ל, שמאנו אחיזת המצר שבמצרים הנ"ל [שהוא בקלפה זה לעמת זה כמובא במקום אחר]. אבל בגמר הברור והזכוף מאתו, יזכו בגוף ובארץ הזה דיקא, לקבל אור זרוע לצדיק הנ"ל, שהוא יסוד ועמוד הארץ זבת חלב ודבש, בנגלה ונסתר שבתורה.

(ביאור הליקוטים, תורה כז)

"לקבוע שם ישיבות ובתי כנסיות ללימוד תורתו ודעתו הקדושה"

תורות נוראות גילה לנו רבינו בליקוטי מוהר"ן, הכלולות מכל הקדושות והמדרגות שבעולם.

כי כל תורה ותורה מדברי הספר הקדוש הזה מדברת מכמה וכמה דברים פרטיים, מכמה וכמה מדות טובות, מכמה וכמה מצוות תורתנו הקדושה, ומתחזקות מדות רעות וכל תורה ותורה מדברת מדברים מיוחדים מה שלא נזכרו בתורה השניה ... וכן מכלליות כל התרי"ג מצוות שבתורה וענפיהם וכל מצוות דרבנן, מכלליות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מנגלה ונסתר, הלכה וקבלה, רזין ורזין דרזין. לכלם בשם יקרא, ומכלם ידבר כמה וכמה פעמים. בדרכים וקשרים גפלאים וחדושים חדשים. וכלם כאחד הם עצות נפלאות איך להתקרב להשם יתברך. עד אשר אין שום דבר מצוה וקדושה ועצה טובה הנצרך לכל אדם שבעולם בכל דרגא ודרגא שלא יזכר בספר הקדוש והנורא הזה!

כי מאד עמקו מחשבותיו. כי הוא מדבר מכלליות הכל בכלל ובפרט, כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כקטן כגדול. מן ראשית נקדת הבריאה, שהיא תחלת האצילות, עד תכלית נקדת המרכיז של עולם העשייה הגשמי שהאדם עומד עליו, כל אחד ואחד לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן. מן הגדול שבגדולים עד

הוא ארץ ישראל. "כי בה לבד נשפע וניתן מאור ודעת אדמו"ר ז"ל, להיות ביכולת לקבל מאתו!" (כלשון ראב"ן אשר הובא בתחילת המאמר).

"בְּמַרְעָה טוֹב אֶרְעָה אוֹתָם"

אנו בני ישראל הם ה'צאן', ורבינו הקדוש הוא ה'רועה'. שכן:

הַצִּדִיק הִרְבֵּי הָאֱמִתִּי נִקְרָא "רועה ישְׂרָאֵל", בְּחִינַת "כְּרועה עֲדָרוֹ יִרְעָה בְּזָרוּעוֹ יִקְבֹץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא עֲלוֹת יְנֵהֶל".

(ליקוטי הלכות, קריאת התורה, ו, כח)

אך הרועה וצאנו זקוקים למקום 'מרעה' מתאים...

וּכְבֵר אֱמִרְתִּי בְּאוֹמְרוֹ שֵׁישׁ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: הַצֵּאן, וְהַמְרַעָה, וְהַרועָה. והם לא בִּיחַד, שְׁכִינְתָא בְּגִלְתָּא; 'הַרועָה' - הוּא צִיּוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הַנִּמְצָא בְּאוֹמְרוֹ, 'הַמְרַעָה' - הוּא אֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ, הַצֵּאן - זֶה אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ; מַעֲט בְּרוּסְיָה, מַעֲט בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ. וְהַשְּׂאֵר בְּפוֹלִין. אֲבָל צְרִיף שִׁיְהִי הַכֵּל בִּיחַד. אִין שְׁלֵמוֹת יוֹתֵר מְזָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְזָה בְּקָרוֹב, אֲמֵן כּוּ יְהִי רְצוֹן. וְעַל כָּל פְּנִים צְרִיף לַעֲשׂוֹת קֶשֶׁר וְאֲחוּד בֵּינָם.

(ימי שמואל, פרק רא)

ובכח הכיסופים והגעגועים, אשר הצאן משתוקקים אל הרועה והמרעה, נעשה "קשר ואיחוד בינם"...

כפי שכותב רבי נחמן מטולטשין לאנ"ש יושבי ארץ הקודש:

אֲשֶׁר־יִכְּמֹךְ אֲשֶׁר אַתָּם יוֹשְׁבִים בְּצֵל אֶרֶץ קְדִישָׁא, וּמִסְתַּמָּא מִשְׁתוֹקְקִים מִתְּגַעְגְעִים לְהִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חִפְּר וּמְצָא שְׁרֵשׁ קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמִרְמָז בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים. וְאֲשֶׁר־יִגְוֶה וְשָׁחַח חֲזוֹן זֹכִים לְהִתְאַבֵּק בְּפִה בְּעַפְרֵי צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר חִפְּר וּמְצָא שְׁרֵשׁ קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁתוֹקְקִים וּמִתְּגַעְגְעִים לְהִתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי אֲדַמַּת קְדֻשַׁת אֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ, כּוּ יוֹסֵף ה' עַל תְּשׁוּבָתְנוּ לְהִשְׁתַּקֵּק בְּהִשְׁתַּקְּקוֹת נִמְרָץ עַד שֵׁיגְמֹר ה' בְּעַדְנוּ לְטוֹב אֲמֵן כּוּ יְהִי רְצוֹן.

(עלים לתרופה, מכתבי רבי ט"ו, ה)

ובאמת, אין דְּבַר גְּדוֹל מְזָה, כְּשֶׁזֹּכִין לְהִיטֵב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת בְּאוֹמְרוֹ עַל רֵאשִׁי הַשְּׁנָה עַל צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ.

(ימי שמואל, פרק רא)

עד אשר יבוא הגואל, ויקיים ה' את דברו:

כְּבִקְרַת רְעָה עֲדָרוֹ בְּיוֹם הַיּוֹתוֹ בְּתוֹךְ צֵאֲנוּ נִפְרָשׁוֹת, כּוּ אֲבָקָר אֶת צֵאֲנֵי וְהַצִּלְתִּי אֶתְהֶם מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר נִפְצוּ שָׁם בְּיוֹם עֲנָן וְעָרְפֶל וְהוֹצֵאתִים מִן הָעַמִּים וּקְבָצְתִים מִן הָאֲרָצוֹת וְהִבִּיאתִים אֶל אֲדַמַּתְם, וְרַעִיתִים אֶל הָרִי יִשְׂרָאֵל בְּאֶפְיָקִים וּבְכָל מוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ. בְּמַרְעָה טוֹב אֶרְעָה אֶתְם וּבְהָרִי מְרוֹם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נוֹהֵם, שָׁם תִּרְבְּצֶנָה בְּנוֹה טוֹב וּמְרַעָה שְׁמֵן תִּרְעִינָה אֶל הָרִי יִשְׂרָאֵל.

(יחזקאל, לז, יב-יד)

וְהַקְּמִתִּי עֲלֵיהֶם רועה אֶחָד וְרַעָה אֶתְהוּ. אֶת עֲבָדֵי דָוִד, הוּא יִרְעָה אוֹתָם וְהוּא יְהִי לְהוֹן לְרועָה.

(שם, כג)

וְעַל יְדֵי הַמְּנַהֵיג הַנִּפְלֵא שְׁאֵנוּ מְחַכִּים אֵלָיו, וְאֲנוּ מְבַקְשִׁים עֲלָיו שְׁלֵשׁ פְּעָמִים כָּל יוֹם יוֹם. נִזְכָּר לְקְדֻשַׁת הָאֶרֶץ בְּשִׁיר הַהִשְׁגָּחָה הַמְּכַרָּח לְתוֹכְחָתֵינוּ וְתוֹנֵינוּ. עוֹד מְבַטְנֵנו יוֹרֵשְׁנוּ אֶל לְטָהָר וּלְקְדוּשָׁה בְּקְדוּשָׁתָהּ גַּם שְׁאֵר הָאֲרָצוֹת, וּבְאִפְנוּ שְׁנִזְכָּה עַל כָּל פְּנִים לְצֵאת מִהַבְּלָעָתָה אוֹתָנוּ, וְלִהְתַּעֲלוֹת שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה בְּאוֹר פְּנִיָּו.

(תפילות רבי אברהם, תפילה א)

במהרה בימינו, אמן.

אֱמִרְתִּי "תִּפְתַּב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יִהְלֵל יְ-ה", עֲתִיד לְהִבְרָאוֹת דוֹר שִׁיְהִי יְשִׁיבָה גְּדוֹלָה בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ דוֹקָא [!] שִׁילְמָדוֹ תוֹרוֹת רַבְּנוּ עִם הַשְּׁרֵשׁ, וּלְדַקְדֵק בְּהַתּוֹרוֹת עַל כָּל אוֹת וְאוֹת, עַל פִּי ה' בְּאוֹר הַלְּקוּטִים, וְלַעֲשׂוֹת כָּל עֲבוֹדָתָם וְהַנְּהַגְתָּם בְּקְדוּשָׁה וּבְחֹל עַל פִּי הַפְּנִימִיּוֹת מִתּוֹרוֹת רַבְּנוּ וּמוֹהַרְנֹ"ת, עַל פִּי דְּבָרֵי רַבֵּי אֲבָרְהָם זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ. וְיִתְּנוּ כָּל כְּחוֹתֵם וּמֵאֲמָצִי נִפְשׁוֹתֵם לְזַכְּרֵי הַגּוֹף, וְלִהְיוֹת בּוֹ כָּל הַעֲצוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר־יִמִּי שִׁיְהִי לוֹ חֵלֶק בְּזֶה!

(ימי שמואל, פרק רכה)

כִּי לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הַעֲקָר אֲלֵא הַמְעֻשָׂה, כְּמִבְּאֵר כְּבֵר כְּמָה פְּעָמִים שְׁכַל עֲקָר כּוֹנֵנוּ הַקְּדוּשָׁה בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שְׁגֵלָה וּבְכָל דְּבוּר וּדְבוּר שִׁיְצָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, הַכֵּל הִיָּה רַק בְּשִׁבִיל לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִבְיָאֵם לְיָדֵי מַעֲשֵׂה יִשְׂרָה, לְרַמֵּז לָהֶם מִרְחוּק וּמְקָרֹב, לְהוֹרוֹת לָהֶם עֲצוֹת וְתַחבּוּלוֹת עֲמֻקּוֹת וּנְפִלְאוֹת לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא. כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַרוּאָה בְּעֵינָיו, אִם יִרְצֶה לְהִסְתַּפֵּל בְּעֵינֵי הָאֱמֶת לְאִמְתּוֹ. כִּי כָּל כּוֹנֵנוּ הַקְּדוּשָׁה הִיָּה רַק שְׁנִשְׁתַּדֵּל לְהִבְיָאֵם הַעֲבוּדָה וְהַעֲצוֹת הַיּוֹצֵאִים מִכָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה, וְשִׁנְבֹשֵׁת מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׁתַּטַּח לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְנִשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּם כָּכָל הַכְּתוּב בְּהֶם בְּפִשְׁטוּתוֹ!

(ליקוטי מוה"ר, הקדמה)

"אצלנו עוד לא נחיה העורק הזה..."

כל כך היה ברור ופשוט לאנ"ש שקדושת ארץ ישראל היא המסוגלת להמשיך עלינו את אורו של רבינו, עד אשר בראות רבי יצחק ברייטער את מצבם העגום של אנ"ש בפולין, תלה זאת בכך שעדיין לא נתעורר אצלם ענין הנסיעה לארץ ישראל, ו"לכן אחנו מוטלים בכל כך רפט וטיט"...

וכך הוא כותב:

כְּאֲשֶׁר גֵּלָה רַבְּנוּ ז"ל עֲנִינוּ שְׁאִין יְכוּלִין לַעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא כִּי אִם עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׁכַל אֲנִ"ש דְּאוֹמְנוּ וּסְבִיבוֹתֵיהֶם הַכֵּל הִיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֲצִלְנוּ עוֹד לֹא נַחִיָּה הַדְּבַר הַזֶּה, הִיָּה הַעֲרֵק הַזֶּה, דְּעַר אֲדַעַר, דְּעַר נְעָרוּו [= הַנּוֹרִיד וְהַעֲצֵב הַזֶּה] עֲדִין לֹא נִתְעוֹרֵר אֲצִלְנוּ. דָּאָס הֵייִסט, דְּעַר נְעָרוּו הָאִט נֶאָדַּר בֵּיִיא אוֹנְזֵי נִיט אָן גְּעוּהִיבֵן צִי לְעֵבִין, אוֹנְד צִי פּוֹנְקְצִיאִינְרַעֵן [= זֹאת אוֹמְרָת, שֶׁהַנּוֹרִיד וְהַעֲצֵב הַזֶּה טָרַם הַתְּחִיל לְחִיּוֹת וּלְתַפְקֵד], לְכוּ אֲנַחְנוּ מִטְּלִים בְּכָל כּוּ רַפֵּשׁ וְטִיט.

(שארית יצחק החדש, מכתב כא)

אם רק יתעורר לתחיה 'הנוריד והעורק הזה' של הנסיעה לארץ ישראל, ייראה המצב אחרת לגמרי...

כך גם זועק רבי מרדכי סוקולובער - גאון עצום, רב בעירו, ובעל השגה עצומה - ברוב ענוותנותו:

מֵה מֵאֵד עֲגָמָה נִפְשִׁי לְהִיּוֹת בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה בְּרֹאוֹתֵי הַסִּפְר 'זְמֵרַת הָאֶרֶץ', הִיאָךְ שְׁכַל הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ מְרַבְּנוּ זצ"ל, הוּן מִסְפְּרוֹ הַנּוֹרָא וְהוּן מֵהַשִּׁיחוֹת וְהוּן מִסְפְּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, כָּל זֹאת נִכְלַל בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. וּבְפִשְׁטוֹת לְאַחַר כָּל הַהִשְׁתַּדְּלוֹת וְעִסְקֵי דְּבָרֵי רַבְּנוּ זצ"ל, לֹא עֲלָתָה בְּיָדֵי כְּרֵאִי, הוּן בְּעֵינֵי הַיִּרְאָה וְהוּן בְּעֵינֵי הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁנִּבְצְרָף לִי וְהַשְּׁפִלּוֹת, מֵה שְׁכַפִּי הַנִּרְאָה הַכְּרַח גְּדוֹל עֲבוּרֵי לְהִיּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. יִתְנוּ ה' שְׁאֲזָכָה לְזָה בְּקָרוֹב. בְּרִידְעַר, רֵאטְעוּעוּ רֵאטְעוּעוּ! [= אַחִים, הַצִּילוּ הַצִּילוּ!] הוּן בְּעוֹבְדֵי וְהוּן בְּתַפְלָה, וְלִהְיוֹדִיעַ לְכָלְלוֹת אֲנִ"ש וְלַעֲסֵק בְּזֶה לַעֲשׂוֹת אִסְפָּה עַל זֶה, אוֹיֵל יַעֲלֶה בְּיָדָם. מְרַדְּכִי מְנַחֵם נִפְתָּלִי כּוּ רוֹזָא.

(נחלי אמונה, מכתב מ)

כי אכן כך; המקום היחיד המסוגל להמשכת וקבלת אורו של רבינו

החצות לילה אקדום

ללהזדהות לילה

הצצה
מרתקת
לעולמם של
'אנשי החצות'

מה הרעש הגדול
בכל מה שקשור
לקימת חצות? מה
עושים כשקשה
כל-כך לקום?
כיצד הייתה נראית
קימת החצות אצל
אנשי? ואיך זוכים
לעשות את זה
למעשה? || רסיסי
הוד מאירים
מתוך עולמם
המופלא של
'אנשי החצות'
שפונים לליבו
של כל אחד
בקריאה: טעמו
וראו כי טוב הי'
|| שיחת חברים
מייוחדת לרגל
תקופת 'לילות
הזהב', תקופה
בה נפשו של כל
אחד משתוקקת
להתחדש בעניין
הקדוש עליו
אמר רביה"ק
'שעיקר עבודת
איש הישראלי
הוא בחורף לקום
בחצות הלילה' ||
ויהי בחצי הלילה

מרדכי לוי

רב שיח מיוחד!

ועל כן בחרף, שעקר למוד התורה
בלילה, כי אז נאמר, לא איברי ליליא
אלא לגירסא. והלילה הוא בחינת אמונה,
כמו שכתוב (תהלים צב), "ואמונתך
בלילות". ועל כן הלמוד שלומדין אז
היא עולה להשכינה, שהיא בחינת
אמונה, כי הלמוד שלומדין בלילה הוא
קרוב יותר לעלות אל השכינה הן מצד
האדם, הן מצד השכינה, כביכול, כי
האדם יכול לבטל עצמו ולדבק עצמו בו
יתברך יותר בלילה מביום מחמת שאז
נחים העולם מרדיפת העולם הזה, כמו
שאמר רבנו (סימן נב) וגם השכינה היא
סמוכה להאדם הלומד בלילה ומקשבת
לקולו, כמו שכתוב (איכה ב), "קומי רני
בלילה לראש אשמורות שפכי פנים
לבך נוכח פני ה'". נוכח פני ה' דיקא,
כי השכינה קרובה אליו והוא נוכח
פני ה' ממש, כי בלילה השכינה היא
בעולמות התחתונים. ואז, כביכול, "ולא
מצאה היונה מנוח וכו'". ועקר מנוחתה
אצל האדם הלומד אז בבחינת גם צפור
מצאה בית, כמו שכתוב בתקונים. ועל
כן בחרף שהלמוד בלילה והיא עולה
להשכינה, שהיא בחינת אמונה כנ"ל,

(ליקו"ה או"ח תפילה א')

מדומה שאין חסיד ברסלב שליבו לא מחסיר פעימה בשומעו על יהודים בני זמננו שזוכים לקום לילה אחר לילה ולחטוף את הרגעים היפים של הלילה. עצם המילה 'חצות' - מנגנת ומרטיטה כמה מיתרים בלב.

קימת חצות נראית בעיניים רבות מושג פלא שכולו פרישות וקושי. גמרנו ואמר לשבת לרב שיח מרגש עם ארבעה 'אנשי חצות' שזוכים בכל לילה לקום ולעבוד את ה' - לקבל ולשמע מפיהם על ענייני נשגב זה:

הרב חיים נחמן לוי ה"ו, הלומד בכלל חצות בקרב רחל אמנו; הרב שמואל שווארץ ה"ו הלומד בכלל חצות של ר' יהושע מאיר דויטש שליט"א; הרב י. ברוין ה"ו מהכולל חצות של אביו ר' שמעון אליהו ברוין שליט"א בבית שמש; הרב שלמה סויסה ה"ו הלומד בכלל חצות בציון הרשב"י במירון.

קודם שנעסוק בפרטים - מהו הסוד והעניין שמסביב לקימת חצות? וכיצד נוצר הפרסום הגדול סביב הנושא?

הרב חיים נחמן לוי ה"ו: במסכת ראש השנה הגמ' מקשה מדוע תוקעים בשופר, מיד לאחר מכן תמהה הגמ' על עצם השאלה - הרי התורה אמרה לתקוע ולכן תוקעים. עלינו לדעת שכל מה שאמר רביה"ק אנו מקיימים בפשיטות ובתמימות, אף אם לא נבין בשכל; רביה"ק אמר - אנו מקיימים. כמו שרביה"ק כותב בתורה ק"ג: "העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה דבר קטן ודבר גדול ולבלי לנטות ח"ו מדבריו ימין ושמאל".

אכן, עצם ציווי המצווה הוא המחייב לקיימה. על אחת כמה וכמה בקימת חצות הידועה ברום מעלתה. רביה"ק כותב שעיקר עבודת האיש הישראלי בחורף הוא לקום בחצות הלילה, אף בגמ' ברכות ובעוד מקורות הורחב לגבי קימת חצות.

הרב י. ברוין ה"ו: קודם כל, כמו שהאר"י ר' חיים נחמן, מה יכול להיות גדול יותר מזה שרביה"ק אמר שעיקר עבודת איש הישראלי היא לקום בחצות לילה - אם אמר מקיימים ללא כל קשר לתועלת שקיימת או נעדרת מהדבר.

יש כיום אינספור דרכים כיצד יש לעבוד את השי"ת. רביה"ק - רופא הנפשות הגדול, קבע שהעיקר של כל העבודות הוא בחצות לילה. וכך ראינו אצל אנ"ש במשך כל הדורות, מי שהתקרב לרבינו קיבל הרגש מיוחד בעבודה זו של חצות, בפרט שכל מי שנכנס לעבודה זו של חצות דברי רבינו נכנסים בו יותר.

נקודה נוספת: ר' לוי יצחק היה רגיל לומר "על פי שניים עדים יקום דבר" - על ידי ההתבודדות והחצות יקום דבר רביה"ק. אכן, ניתן לראות שכשמתקרבים לרביה"ק רואים שנמשכים לעבודה של חצות.

הרב שלמה סויסה ה"ו: העניין של הרעש והפרסום שיש לעניין של קימת חצות נובע מריבוי הספסלים ב"ה בכללי החצות. אכן, בעבר היו פחות בני אדם קמים ולכן העניין נשמר בשקט יותר. (לכן כיום אין בזה שום יוהרא - כמו שהיה בעבר).

לרבים קימת חצות משבשת את סדר יומם. האם יש פתרון לכך?

הרב לוי: אכן יש לקימת חצות הרבה מניעות מבית ומחוק, לפעמים קשה או בלתי אפשרי לקום בשעה זו. יש לכך עצה פשוטה, שאמנם אינה פתרון מושלם אך טובה היא: בזמנים בהם השקיעה מוקדמת וגם חצות יוצא בשעה סבירה - מה טוב אם יקרא את סדר קימת חצות בשלמותו בטרם יעלה על יצועו. אף בימים שלא יכול לכך - יאמר את מזמור "על נהרות בבל" או מזמור אחר העוסק בעניין זה ויתפלל להשי"ת תפילה קצרה. פעולה פשוטה זו קצרה אמנם, אך בזה לבד מקיים חלק גדול מקימת חצות. דבר זה ידוע מגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שבאמירת "על נהרות בבל" יוצא ידי חובת תיקון חצות.

ואף שכמובן יש להשתדל לומר את כל התיקון, בפרט את כל הפיוטים הנפלאים בתיקון חצות - בדיעבד יש תועלת גדולה בכך. תמיד יש בקדושה דרגות וכי אם לא אוזח למעלה יותר על הכל? הרי רביה"ק הוא שאמר 'אביסל איז אויך גוט'.

לכן אדם שמתקשה בקימת חצות, יכול להיכנס לעבודה זו לאט-לאט בצורה זו. פעמים אם אף זה לא ביכולתו, או שישן ויחלום שנית' - יכול לומר מתוך שנתו תפילה קצרה, כגון: "יה"ר שתבנה בית מקדשך". (לכתחילה עדיף ליטול לזה ידיים, אולם בדיעבד ניתן גם בלי נטילה). והעיקר היא ההתמדה בדבר, אפ"ל אם קטן הוא.

אכן כאשר זוכים לומר תיקון חצות ולאחר מכן ללמוד משהו, כל אחד לפי יכולתו ולהתפלל במתינות ובכוונה - נכנסים ליום מרובה בסייעתא דשמיא ושפע רב בזמן.

הרב שווארץ: שאלה ממש טובה אכן זה לא קל, אך עלינו לדעת שקימת חצות היא כלי נפלא לקבל את האור של הרבי הגדול. לעניות דעתי קמים חצות לא בשביל להיות 'עובדים', אלא בשביל לקבל את אור רביה"ק. בפרט אם זוכים בחצות הלילה ללכת עם תורותיו של רביה"ק ללמוד אותם ולהתפלל עליהן. הרה"ח ר' שלמה אהרן גוטליב ז"ל אמר שליכוטי מוהר"ן של חצות שונה לחלוטין מן הלימוד בו ביום.

הרב ברוין: לחסיד ברסלב אמיתי שמקיים את דבר רבו - עסקי העולם הם שמפריעים לקימת חצות ולא להיפך... כי כאשר מבינים שקימת חצות היא עיקר עבודתנו אזי היא נהפכת למרכז חיינו. השאלה היא רק כיצד יש להסתדר עם המחויבויות שהעולם מכתוב לנו.

הרב סויסה: שמעתי פעם שר' שמואל ספירא אמר לר' לוי יצחק בנדר 'עד שאתה מדבר מחצות, דבר על שינה מוקדמת'. גם רביה"ק בירך את מוהר"ן שמיד כאשר יעלה על יצועו יירדם. אכן, באמת צריכים הרבה התבודדות על זה שזה לא ישבש את סדר היום.

יש כאלו שיכולים להישאר ערים עד הבוקר ויש שמוכרחים לחזור לישון. ר' נתן עצמו בתחילת חייו היה נשאר ער אחר חצות, ובסוף חייו חזר לישון. ועכ"פ מוכרחים לקום בנקודת חצות.

האם אתם יכולים לציין נקודה שתפסה אתכם בעניין זה, בסביבה או מאדם מסוים?

הרב שווארץ: בקרב גדולי אנ"ש ראו תמיד את החשיבות שעבודת ה' תגיע מתוך אמת, 'וטרה ליבנו לעבדך באמת': ר' לוי יצחק התבודד בביתו, אפילו שר' אברהם רבו הלך לכל השבוע מחוק לישוב. וכן כאשר זכה באומן לצאת מן הישוב עם קבוצת עובדים בכל לילה - ראה שלפי עניינו זו לא האמת ונשאר בביתו או בבית הכנסת. בארץ ישראל היה נוסע לכותל שעה אחר התפילה. ללמדנו כמה צריך להיות מחובר לעבודתנו, שתגיע מתוך אמת.

הרב ברוין: ר' לוי יצחק היה חוזר על הדיבור של ר' פנחס מקוריץ שלילות החורף, לילות זהב הן, 'גילדענע נעכט'. אכן, יכולים למצוא בהן זהב ואוצרות בכל רגע ורגע ולהתעשר מהם בלי סוף. יש בהן כוח גדול ועצום.

בסיפורי מעשיות במעשה א' רביה"ק מדבר על 'גילדענעם בארג מיט איין פערלינעם שלאס' - הר של זהב ומבצר של מרגליות, ומסביר ר' נתן שההר מרמז על בית המקדש, שאליו עיקר הכיסופין. ובת המלך ביקשה מהממנה למלך לכסוף לבניין בית המקדש, שזו גם עיקר עבודת חצות הלילה. ולפי הכינוי שר' לוי יצחק היה רגיל לומר על לילות החורף: 'לילות הזהב', מובן מאוד.

בהמשך המעשה רביה"ק כותב שם: "ששם הכל יקר וכן אני נותן לך הכלי כשתושיט ידך לתוכה תקבל משם מעות". ולעניינינו ניתן לומר שכל גניחה ואנחה, כל מעשה יקר הוא. ואכן זה ממש כמכרה זהב, כמה שמספיקים יותר - מרוויחים יותר, כל דבר, ולו הקטן ביותר, שווה רווח עצום שאין לשער, החצות הוא ככלי הזה שמוציאים ממנו זהב וכמה שמספיקים, כל אחד לפי כוחות נפשו - רווח עצום הוא.

בעבר היתה עבודת החצות בהצנע לכת. ידעו שקימת חצות מביאה לאדם חיים אחרים וחדשים, חיים של אמת ועבודת ה' - וקיימו בפשיטות.

הרב סויסה: במירון רואים מחזה נפלא: הרבה מאנ"ש, מכל הסגנונות והעדויות; חסידים, מקורבים, צעירים וזקנים - כולם מתחזקים לקום חצות בציון הרשב"י. ללא חכמות. כל אחד בסגנון שלו, אחד בלימוד והשני בריקוד. במירון הדרך שכל אחד מתעלה עם נקודת עצמו, אולם אין ספק שמקומות שלומדים ביחד וכו' - יש בכך הוספה גדולה.

הערב של קימת חצות רק בזכות הכולל וזה מה שהחזיק אותו בתחילת דרכו. בהמשך הכולל נסגר, אולם הוא המשיך לקום בעצמו. אחר תקופה סיפר לי שהרגיש שכאשר הסתיימו 'לילות הכסף' התחילו 'לילות הזהב' - - -

הרב לוי: החפץ חיים כתב שמי שמכוון לשם מצווה אף שכוונתו היא גם לשם הנאה עצמית - נחשב לו למצווה. הגמ' כותבת כך בפירוש (פסחים ח'), לגבי אדם שנותן צדקה בשביל טובתו האישית ורש"י מכנה אותו שם 'צדיק גמור'. הרי שכל מצווה שקיים האדם, תהיה כוונתה אשר תהיה - מצווה היא.

כמובן שכאשר יקיים האדם את המצווה בשלמות להשי"ת - דרגה גבוהה היא בהרבה. אולם אסור לאדם להימנע ממעשה טוב מחמת שחש שכוונתו אינה שלמה לשם שמים - שכן עצת היצר היא, כמו שכותב רביה"ק בתורה א'. ובתחבולות תעשה מלחמות.

וכבר פסק המשנה ברורה שמותר לאדם לעשות מעשה טוב ברבים בכדי שילמדו ממנו ובשביל לחנך בניו - ואל יהיה תמים לשמוע ליצר הרע שמרפה ידיו מחמת מחשבות אלו. כמו"כ אמר פעם הסטייפלער לאדם שתינה את ליבו בפניו שחש גאווה שמתלוות למעשיו: 'הגאווה - מחלה כללית היא ועלינו להתפלל בשביל שנצל ממנה, אולם חלילה וחלילה לבטל ולהרפות ממעשי קדושה מחמת זה'.

הרב שווארץ: ר' נתן אמר שלחצות לילה צריך גם את המשך הפסוק 'חבר אני לכל אשר'... בבית נרדמים בקלות, בקבוצה יש חיות. ובדבר הכסף - "אם אין קמח אין תורה", פעמים שזה עוזר ומסייע לאדם לקום ממיטתו ולשכנע את יצרו.

במה ראית שחצות השפיע עליך?

הרב שווארץ: אציין נקודה צדדית, אולם היא השפיעה עליי רבות: היה תקופה שהכולל היה צמוד לאולם השמחות "עטרת הנחל". בכל יום שהתקיים שם אירוע וכו' - בשעה 07:00 בערב השולחנות היו מעוצבים עם מפיונים ונברשות וכו' והמקום היה נראה גן עדן. לאחר שעות ספורות בשעה 12:00, אחר שזכיתי להספיק לישון ולקום, כל השולחנות היו גלויים והניקיון והפאר נעלמו כלעומת שבאו. מחזה זה שחזר על עצמו פעמים רבות המחיש לי בחדות עד כמה העולם הזה מתעתע ושיקר; משקיעים הון בתפאורה בשביל מספר שעות - והכל חולף מבלי להתיר זכר.

מטבע הדברים 'אנשי חצות' משתתפים פחות בשמחות, חוץ משמחות מן הדרגה הקרובה ביותר. גם לזה יש השפעה על ההסתכלות של החיים.

הרב ברוין: אני יכול לומר ב"ה שזה השפיע עליי ושינה את חיי במאה ושמונים מעלות. קימת חצות גרמה לשינוי בכל פרט ופרט בחיי. היצר לא שוקט על שמריו ונותן חלישות הדעת גדולה באדם, אבל באמת רואים סייעתא דשמיא גדולה; כשקמים חצות נראה כביכול שמפסידים פרנסה ודברים נוספים, אמנם ההיפך הגמור הוא הנכון - רואים סייעתא דשמיא גדולה בפרנסה ובכל התנהלות החיים.

כאשר שוברים את תאוות השינה - שוברים יותר את תאוות האכילה ושאר התאוות. ואת הרווחים בזה אין לשער ולתאר. גם יישוב הדעת בשעה זו - חשובה לאין ערוך, שעה שאין בה הסחות או שאר הטרדות הרבות הקיימות במשך היום.

הרב סויסה: יצא לי מספר פעמים שלא זכיתי לקום חצות והתבודדתי ביום, או אז הבנתי את המעלה

חלק גדול בזכויותי בעניין של קימת חצות שייך לחבורת הבחורים של - 'מורשת הנחל', ישיבת ברסלב ב"ב והרה"ח ר' נתן ליברמנטש שליט"א - שעסקו הרבה וחזקו בעניין זה.

כיום שקיימים כבר כוללים, האם אברך שמקבל מלגה על כולל חצות - לא מוריד את ערך העניין?

הרב סויסה: לא מדובר בהרבה כסף, אפשר להרוויח הרבה יותר במקום אחר... כך שזה ממש כמו עצמות ליצר. בוודאי שמי שזוכה לקום חצות בלי תגמול - גדול שכרו שמקיים לשם שמים. אמנם כל אחד לפי כוחו ודרגתו.

הרב ברוין: כיום בכל כולל יש מלגה. אלא מאי - זה חלק מהחיים בשביל לפרנס את הבית, העיקר היא הסתכלות האדם ובמה שעיקר בעיניו.

גם אם פעמים הכסף מדרבן את האדם - וכי לכן לא יקום חצות? הרי כולנו צריכים חיזוק - והעיקר הוא המעשה.

חבר סיפר לי פעם שהוא התחיל לטעום את טעמה

פעם כאשר
יצאתי לכולל
פגשתי את
שכן שלי
יוצא אף
הוא מביתו,
הוא סיפר
לי שאמנם
עדיין לא
נעשה
'עזיבד',
אלא שצריך
לחייג כמה
שיחות לחו"ל
לצורכי
פרנסתו ואלו
הם השעות
היחידות
שיכול
לעשות זאת...
הרי שבשביל
פרנסה
וצרכים
גשמיים כל
אדם יקום
בחצות -
ומדוע קימת
חצות תגרע...

לעצמו - אנסה פעם אחת לבד, ולו תהיה זו פעם אחת בחיים - יקבל כוחות חדשים ורעננים. גישה זו נוסכת באדם כוח רב להתגבר פעמים נוספות.

הרב שווארץ: אסור לאדם שירדוף את עצמו, זה צריך לבוא מתוך נעימות ובשמחה. אדם יכול לחזק עצמו עם נקודות טובות, כך שהקימה תיהפך לנעימה ומשמחת.

הרב לוי: אדם שזוכה לקום בחצות וללמוד תורה בלילה יחד עם נשמות הצדיקים שלומדים אז תורה בגן עדן (כדאיטא בזוהר הק') - עליו להיות עקשן בעבודת קודש זו ולהתמיד בה בכל יום.

יהודי כזה לא יכול להשתתף בכל יום בשמחות שמרובות ב"ה. הרי זאת לא אשמתו שמתחילים אותן מאוחר. ואם יתחיל להשתתף בכל אחת - אין לדבר סוף. גם כאשר ישתתף בחתונה - כדאי מאוד לבוא בתחילת האירוע ולקצר (חוץ משמחות של קרובים מאוד, כמובן).

אכן, הגמ' כותבת שת"ח הוא רואה ואינו נראה, שכן אינו חפץ לצאת לשוק אלא יושב והוגה בתלמודו. ממש כך אברך שיודע ומכיר בזכות מעמדו כ'איש חצות' - עליו לדעת את הגדלות שבזה ולשמר אותן, להקדים לישון ולקום להגות בתורה ועבודה.

ידוע גם שקימת חצות מסוגלת לפרנסה: "ותקם בעוד לילה ותיתן טרף לנערותיה". (טרף - מזון).

**כיצד 'איש חצות' בונה את סדר יומו?
האם זה לא על חשבון משפחתו?**

הרב שווארץ: אכן יש להקפיד בתוקף שקימת חצות

הגדולה שבקימת חצות... בלילה כל הלימוד והתפילה נקיים כל-כך, ללא טלפונים, בנקים, אין טרדות - רק בלתי להשם לבדו, ממש זיכוך מיוחד יחד עם השי"ת. כמובן שצריך לקום מחמת שרביה"ק אמר ולא מחמת שההתבודדות מאירה יותר.

הרב לוי: עצם שעות הלימוד בשעות אלו כבר מצדיקות את הקימה. שעות אלו הם האיכותיות ביותר במשך כל שעות היממה, רוחנית וגשמית. האוויר והלב פנויים מהבלי וטרדות העולם, כמובא בתורה הניעור בלילה ליקו"מ נ"ב.

וכבר התבטא פעם המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל שעת לימוד אחת בלילה היא כמו שש שעות ביום.

**כיצד ניתן להמשיך ולא להרפות
אחר כמה וכמה כשלונות וימים שלא
הצליח לקום?**

הרב סויסה: בתורה ו' רביה"ק כותב שצריך להיות בקיאים בהלכה, בקי ברצוא ובקי בשוב. גם שלא הולך צריך להחזיק באמונה בצדיק ולהמתין ולא לרדת ולהתייאש מזה חלילה. ממתנים עד שזוכים בעז"ה.

הרב ברוין: כשמסתכלים על היום הזה 'בלבד'. כאשר ימקד אדם מחשבותיו רק ללילה זה לבד, שיאמר

והינוכם ואחר שגם יודעים את חשיבותה של תיקון חצות - ה' יתברך שולח דרך לנצל את הזמן ולהספיק הכל. זה בהחלט אפשרי.

מה עושים בלילות הקיץ הקצרים?

הרב לוי: בהזדמנות זו רציתי להעיר שעם כל החשיבות שבעבודת קודש זו - תמיד ידעו זקני אנ"ש את הגבול בכך. תמיד ידעו כיצד לנווט בחכמה בין קימת חצות לבין שאר עבודות הקודש של האיש היהודי. שכן לכל עבודה חשיבות בפני עצמה.

(כגון בני אדם רבים שקמים חצות והולכים לישון כבר בצהרי היום - שדבר זה מוזר הוא ולא בטוח שמותר הלכתית, כיון שמתפללים מעריב אחר חצות ועוד כמה נקודות שאין המקום לפרטם)

הרב שווארץ: באמת יותר קשה ופעמים מוכרחים להשלים שינה אח"כ.

הרב סויסה: לדעתי בקיץ לא יותר קשה מאשר בחורף, שכן כיום, בעידן החשמל, הולכים לישון כבר קרוב לחצות הלילה גם בחורף. אמנם תמיד אם צריך אפשר להשלים שעות שינה בהמשך.

אלו עצות תוכלו לתת מניסיונכם למתקשים לקום?

הרב ברוין: אין ספק שקימת חצות היא עבודה. אולם כאשר אדם יודע שזו העבודה כעת, משקיע את כל מאמציו בה.

טיפ: מאמץ לקימה חד פעמית בחצות - כל אחד יכול. וכמו שבליל שבועות כולם נשארים ערים, כך אדם יכול לעשות לעצמו בכל לילה, לחשוב כמו שזה לילה חד פעמי.

פעם כאשר יצאתי לכולל פגשתי את שכן שלי יוצא אף הוא מביתו, הוא סיפר לי שאמנם עדיין לא נעשה 'עויבד', אלא שצריך לחייג כמה שיחות לחו"ל לצורכי פרנסתו ואלו הם השעות היחידות שיכול לעשות זאת... הרי שבשביל פרנסה וצרכים גשמיים כל אדם יקום בחצות - ומדוע קימת חצות תגרע... אשרינו שאנו עמלים!

אם מתעייפים לאחר הקימה, מה עושים?

הרב. ברוין: אין שום איסור לחזור לישון. אפילו מוהרנ"ת היה חוזר לישון, גם ר' לוי יצחק היה חוזר לישון בחורף מחמת שכאשר עייפים צריך לישון. בכל מה שיש לאדם שייכות עם חצות זה טוב. העיקר הוא לשבור את שנת הגוף. 'זה לא סיגוף אלא מציאות חיים' - בשם ר' נתן ליברמנש שליט"א.

הרב שווארץ: פשוט הולכים לישון, הרי רביה"ק הוא שאמר 'לשמור על השינה'. לפעמים יש חיות גדולה מאוד מחצות או מהתבודדות ששוב לא מרגישים צורך לחזור לישון, כמו שכתוב במסכת סוכה: 'לא ראינו שינה בעינינו'.

הרב סויסה: כאשר יודעים את הגדלות של הדבר, בדרך כלל כבר לא רוצים לחזור לישון - אף שכמובן יכולים.

בהזדמנות זו ברצוני להודות למערכת 'אבקשה' על היוזמות המבורכות והחיזוק הבלתי פוסק בענייני עבודת ה. כמו"כ להר"ר יהושע מאיר דויטש שהחיה מחדש את העניין של קימת-חצות בקרב אנ"ש. אני זוכר כיצד פנה אליי בעבר בשאלה 'מה עם כולל חצות'. בזמנו כלל לא חשבת על הכיוון הזה - כיום יש לו זכות בקימתי בכל לילה..

לא תבוא על חשבון בני הבית והילדים. שלא ייצא שכרו בהפסדו.

הרב סויסה: צריך ללכת לישון מוקדם, זה הסוד בכל הדברים הללו. ר' נתן אמר פעם 'עצל עד מתי תשכב' - כלומר מתי תלך לשכב, ללכת לישון. אמנם אם צריך לשהות עם הילדים - עליו להיות עם קודם. ואף ר' נתן עצמו השאיר לכך זמן מיוחד.

הכלל - לנצל את הזמן ולא להפסיק להתפלל שלא יבוא על חשבון מאן דהו וכמובן לא על חשבון המשפחה, גם שהקימה תביא אווירה טובה בבית ויראו כמה קימת חצות מתוקה ונפלאה.

הרב ברוין: בקיץ יותר קל, מפני שאפשר להספיק ללכת לישון אחר תפילת ערבית כבר בשעה 9.00, ואפ"ל להיכנס על הדרך לבר-מצווה לומר מזל-טוב... בחורף אכן יותר קשה, בפרט בבית עם ילדים - פעמים שחוזרים לישון לאחר חצות, כך שזה יותר פשוט.

הרב לוי: המפתח לקימת חצות הוא פשוט שינה מוקדמת. לא שייך לקום צלול בחצות בלי שינה מוקדמת. ואכן היצר עמל שלא יצליח אדם לישון מוקדם, וצריך לזה זריזות גדולה - כך גם נקנית בנפש האדם תכונת ניצול הזמן דבר עצום בפני עצמו.

האם הקימה בחצות והשינה המוקדמת לא גוזלת את הזמן הנחוץ של האב יחד עם בניו בבית?

הרב לוי: אין ספק שאסור לקימת חצות לבוא על חשבון הזמן עם הילדים. ידוע שר' נתן המתין שילדיו יבואו מן הת"ת ופיקח עליהם בארוחת הערב שיברכו כראוי ברכת המזון. אסור לא להזניח עניין זה, אפ"ל לא בשל קימת חצות. נושא זה הינו מהחשובים בבית היהודי. כמובן שכל ההתעסקות עם הקימה בחצות והשינה בזמן היא אחרי כל הנ"ל.

הרב ברוין: ידוע שר' שמואל שפירא אמר פעם: לי יש תיקון רוח"ה ותיקון לאל"ה... אחר שידועים את הנחיצות בשהייה עם ילדים

בהר ציון היה קודש

לילות הזהב בהר ציון עבודתם של חבורת חסידי ברסלב בחצות הלילה בימים עברו || **מי שחפץ לראות עבודת ה' מה היא יכול היה לבוא בליל שישי אל קברי מלכי בית דוד שבהר ציון ולחזות באותו מחזה כשכל אחד מהחברים מוצא שם את מקומו, זה בהתבודדות זה בתפילה זה בלימוד ורעהו בשירה סוחפת... || לילות של זהב - ממש**

מ אז ומעולם מצאו אנ"ש את מקומם בחצות בקברי צדיקים, אם בציון רבינו ז"ל שבאומן או במירון בצלו של העיר וקדיש. כך היה גם בירושלים בשמעון הצדיק, קבר רחל והכותל המערבי שלא זזה שכינה משם. כשהם עומדים שם במשך השעות של חצות הלילה ומקוננים על גלות השכינה ועל גלותם הפרטית.

סמוך ונראה לכותל נמצא 'הר ציון' הלא הוא מקום קברם של מלכי בית דוד מקום אשר נתקדש בכל הדורות והיה גם הוא למקום תפילתם של אנשי שלומינו. טרם נפילת העיר העתיקה בידי הירדנים היתה תקופה ארוכה שנאסרה הכניסה ליהודים למקום, ורק לעיתים התאפשר לקבוצה מוגבלת לרדת מספר מדרגות, לעמוד בצד הציון ולהתפלל. וגם אז לא הורשו לעשות זאת מתוך ספרים, שכן הישמעאלים התייראו לנפשם, שמא יעוררו היהודים רחמי ה' ויחיש גאולתם. לאחר תפילה שארכה מחצית השעה ולא יותר, היה השומר הגוי מזרז את הבאים ומאיץ בהם לעזוב את המקום.

רבי הירש לייב ליפל בגעגועיו לציונו של דוד המלך, היה שוכר מנין אנשים שהצטרפו אליו בכל פעם בעלותו אל הר ציון. וכן היה רבי נתן בייטלמכר משתדל לקיים מנין זה. רבי נחמן בורשטיין, שלא פעם נמנה על מניינים אלו בימי בחרותו, סיפר על אחת הפעמים, שבה החל השומר הישמעאלי בתום חצי שעה לצעוק לעבר המתפללים כי יעזבו את המקום, אך בני החבורה החלו לרקוד נוכח מקום ציונו של נעים זמירות ישראל, ולא שתו אליו ולצעקותיו. הערבי הנדהם המשיך לצווח עליהם, עד שאחד מצעירי אנ"ש נטלו בזרועו והכניסו בעל כורחו אל תוך הריקוד □

וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ

בשנת תש"ח נפלה העיר העתיקה בידי הירדנים ונחסמה הגישה לכותל המערבי שמעון הצדיק וקבר רחל. אך בחסדי שמים נשאר לפליטה קבר דוד בהר ציון שלא היה בשליטה ירדנית, לשם יכלו לגשת ללא כל חשש.

היה זה ר' הירש לייב ליפל שלזכותו נזקפת פתיחת הציון במשך כל הלילה, כאשר בתחילה היה הציון סגור עד חצות, ובליל שישי היה פתוח מתחילת הלילה ור' הירש לייב שהיה מבאי הר ציון הקבועים דאג שיהיה פתוח מדי לילה.

חצות בליל שישי בהר ציון היה זמן מיוחד במינו, עת הגיעו לעבוד את ה' בחצי הלילה בתורה, תפילה, התבודדות, ועוד... כל חד לפום דרגא דיליה.

ר' אליהו בערגר

הר ציון באותם ימים

אחד מאנ"ש שנזכר באותם לילות הזהב מתרפק בערגה ומפטיר: משם למדתי לומר תיקון חצות בכל מצב גם כשעדיין ערים מתחילת הלילה, כגון כאשר נמצאים באוטובוס חזור מחתונה והגיעה עת חצות. וכשמתרגלים להקפיד על אמירת תיקון חצות גם כשנשארים ערים מקבלים אף חשק לקום בחצות.

בשנת תשכ"ז עת נפתחו דרכי ציון לכותל המערבי וקבר רחל, היו אנ"ש עורכים נסיעות לקבר דוד המלך עם הנהג המוכר 'יודא יעקב', ומרוב ביקוש היה צורך לערוך שני סיבובים, אחד בתחילת הלילה לקבר רחל היו נשארים שם כשעה וחצי, כאשר בנסיעה זו השתתפו ר' שמואל שפירא ר' הירש לייב ליפל ר' אברהם יעקב גולדרייך ר' נחמן רוסישער והאדמו"ר מרחמסטריווקא ז"ל (שהיה אף הוא נוסע עם אנ"ש עד שהיה לאדמו"ר) כשר' הירש לייב היה סוחר לקבר רחל את כל הזקנים ר' אלחנן בהם ר' אלי' חיים, ר' יחיאל ר' צדוק ור' אלחנן, והמסלול השני שהיה יוצא בחצות להר ציון ולאחר מכן לכותל עד ותיקין.

חדר ברסלב בהר ציון

ר' הירש לייב שדאג לרווחת אנ"ש במקום ולהרמת קול התפילה החליט לייסד במקום משכן לאנ"ש בהר ציון, ולשם כך הקצה באחד מפנינות היכל הציון "חדר ברסלב", בו היו מרוכזים ספרי לימוד וספרי רבינו הקדוש לרווחת הציבור. כך יכלו חבורת העובדים בראשות החסיד ר' הירש לייב ליפל ואתם עמם צעירים וצורבים, ביניהם ר' שמואל שפירא זצ"ל ובניו שיבדל"ח, לבלות החל מחצות הלילה בתורה ובתפילה ודיבורי התחזקות והתעוררות, עד אחרי תפילת ותיקין.

אחר פטירתו של ר' הירש לייב היה זה ר' אליהו בערגער שנטל על עצמו את תפקיד ניהול וסידור המקום. הוא היה מגיע בתחילת הלילה ומכין את המקום למשכמי החצות, הוא התמיד בכך בנאמנות ובמסירות קרוב לארבעים שנה, דאג למזרונים לטובת הבאים לישן. הוא אף רכש שולחנות וספסלים מתקפלים, אותם היה מוציא מידי ליל שישי לאולם הסמוך, שהיה הופך לבית מדרש מלא בצורבים שעסקו בתורה ובתפילה כל הלילה, כאשר ר' אלי' עומד עליהם ומשמשם, ודואג לשתיה חמה ומזונות, כשהוא מתרים לשם כך נדיבי לב. ואדהכי והכי הוא שוקע בעצמו בערימה של ספרים, וממלא דפים שלמים בחידושי תורה ופרפראות.

כשר' אליהו בערגער היה צועק שבעין קלין בהתבודדות או מתפלל כותיקין היו הקירות נרעדים. ולזכותו של ר' אליהו נזקפת שמירת קדושת המקום, כשלמרות שהביא מיני מגדים לאכול ולשתות ומקדם את הבאים במאור פנים, עמד בכל תוקף שלא ידברו שם דברים בטלים.

אף מאוחר יותר כאשר הדרך לכותל נפתחה וחדר ברסלב הפך לנחלת העבר, נשאר הר ציון כמוקד חיותם של אנ"ש. ועד ימינו אנו, עדיין קול התורה בוקע שם בחצות על ידי אברכי הכוללים המתפללים להחיש הגאולה ולזכות בקרוב למלכות דוד בביאת ינון במהרה.

היו הרבה מאנ"ש שהגיעו להשתתף בחצות כשר' אריה לייב שפירא היה שוכר טנדר להביא את אנ"ש שהיה נוסע כמה פעמים הלך וחזור מדי ליל שישי להר ציון כשחלק מכך מימן מכיסו ר' נחמן רוסישער, שהיה מסור מאד לנסיעות לשדה בחצות, ומימן נסיעות לשדה במשך תקופות ארוכות.

היו מאנ"ש שהלכו לישון שם מלכתחילה בתחילת הלילה, כדי שמיד בחצות יוכלו לקום לעבוד את ה' בתורה ותפילה, ולשם כך הובאו לשם מזרונים ללינה. פעם ראה אחד מאנ"ש את ר' משה נחום הורביץ מכין לעצמו מקום לשכב במסדרון, שאלו: היכן אתה הולך לישון? על הרצפה? והלה ענה לו בהלצה: בוודאי, הלא זה מלון 'קינג דייויד'. כך הסתכלו על העיקר והשליכו מאחורי גבם את הטפל.

בין הבאים להר ציון בלילי שישי היו דמויות ההוד מבין אנ"ש, חבורת העובדים בראשותו של החסיד ר' הירש לייב ליפל יחד עם עוד צעירים וצורבים, ביניהם ר' שמואל שפירא ז"ל ובניו שיבדל"ח, ר' שמואל הורביץ ובניו ואחיניו, ר' אברהם שלמה רונין, וכן הרה"ח ר' יעקב תפילנסקי היה מגיע כל ליל שישי ואומר בנעימות תיקון חצות. גם ר' נחמן שותק היה מביא לפעמים שם כינורו ומנגן תיקון חצות כאשר הצלילים מרטיטים את ליבות השומעים עד כדי בכי. גם ר' משה פאסי היה מגיע ומנגן במצלתיים, ואף מפזם לעצמו את הנוסחאות והניגונים של אנ"ש בהברה ספרדית.

כאשר נזכרים בו אנ"ש ומתרפקים בערגה על התמונה שעדיין מצויירת בעיניהם איך שהיה יושב בליל שישי בהר ציון שעות ארוכות ושר בגעגועים שירי התעוררות וכיסופים לבניין ביהמ"ק: "מתי יוא המשיח?... ", "אתה תקום תרחם ציון..." בניגונים הידועים. הוא היה חוזר עליהם שוב ושוב במתיקות נפלאה ובבכי כבוש, כך למשך שעות ארוכות עד הגיעה עת התפילה אז היה מחליף את הפזמון, ומנגן לעצמו שיר מיוחד על אדון עולם.

ר' משה נחום הורביץ בנו הגדול של ר' שמואל היה אף הוא מגיע בלילי שישי להר ציון כשהוא מביא עמו מיני מגדים ללומדים. בעת לימודו היה נושא ונותן בדברי מוהר"ת בליקוטי הלכות עמוקים עם בחורים ליטאים, כמו כן היה לומד עם בנו ר' עמרם בספרו של רבינו הקדוש ה"ליקוטי מוהר"ן" כאשר מסביבם ליהטה אש להבה בלומדם בספרי רבינו בהתלהבות.

עוד רבים מאנ"ש היו מגיעים לשם, אלו מתחילת הלילה ואלו מחצות ואילך. דרכם הייתה אחרי מעריב ללכת לישון על המזרונים הפרושים במקום, ובחצות היה ר' אליהו בערגער מעיר את כולם. כל מי שנכח במקום היה מצטרף לתיקון חצות, בין אם היה עדיין ער מתחילת הלילה ובין אם קם עתה. היו גם קבוצות של בחורים שהגיעו מבני ברק מהישיבות פוניבז' סלובדקא ועוד. כמו כן יהודים מבני עדות המזרח שהגיעו מצפת מדי ליל שישי לבלות בצוותא בתורה ובתפילה ודיבורי התחזקות והתעוררות.

האווירה המאירה נמשכה עד אחרי תפילת ותיקין שהיתה גם היא בהתלהבות מיוחדת, כך שישנם כאלו שלא נמנים על חסידי ברסלב ועד היום ניכרת בהם החמימות ש'הליל שישי' בהר ציון הותיר בהם.

הר ציון

להתחיל את החיים בגיל שישים

עבודת 'חצות' לא שייכת רק
לאברכים שלומדים כל היום תורה
או מי שהיו עובדי ה' מנעוריהם,
ה'חצות' היה **אצל אנשי רבינו ז"ל**
חלק בלתי נפרד מסדר היום לכל
אחד באשר הוא || קווים לדמותם
של שניים מחסידי ברסלב מהדור
העבר || **עבודת איש הישראלי**

בין אנ"ש במהלך השנים לא חסרו משכמי חצות, ואף
היו מיקירי אנ"ש בפולין שהתקרבו מעבודת החצות
המעוררת של בעלי הבתים מאנ"ש כמו ר' נחום שוסטר
ועוד □ כך היו בין אנ"ש דמויות אף שהיו פשוטים
במראיהם החיצוני ועסקו בעבודת כפים, שימשו כאות
ודוגמה לעבודת ה' בתמימות ופשיטות כר' צדוק גרינוואלד ואחינו ר'
נחמן יונתן גרינוולד שזכו להיות ממשכמי קום ועובדי ה' בתמימות
ופשיטות כל ימיהם.

ר' צדוק גרינוואלד - לחדש נעזרי

ר' צדוק גרינוואלד אחיו של ר' יחיאל, היה כל ימיו 'בעל הבית' פשוט
ויגע לפרנסתו, והסתובב בכמה מחצרות החסידים, בעוד שאחיו ר'
יחיאל שהתקרב לרבינו עוד בהיותו בפולין מנסה לקרבו לאורה של
ברסלב. ביום מן הימים בסביבות גיל השישים נתעורר בהתחדשות
נפלאה, וגמר אומר להשליך כל מה שהיה עמו עד הלום, בבחינת
"העבר אין והעתיד עדיין", ו"כל זמן שהנר דולק אפשר לתקן". ואכן,
מתוך התחדשות נפלאה קם רבי צדוק ועשה מעשה; הוא מכר את כל
הנכסים דניידיו ודלא ניידיו שהיו בבעלותו, ותמורתם פתח גמ"ח לחסד
והכנסת כלה.

וכך בטרם נישואי כל חתן מאנ"ש שסובב לעורר את ליבם של מתפללי
בית מדרשנו להרים נדבתם עבור החתן כשר' צדוק מלווה הכסף
מראש (עד היום עדיין קיים אותו קרן גמ"ח, כשאנ"ש נעזרים בו
לעת הצורך) כמו כן חילק במשך זמן רב לעניים תלמידי חכמים
מאנשי שלומנו, בתור שותף בחברת המשביע סייע בהאכלת אנשי
שלומינו באי הקיבוץ הק' בראש השנה בירושלים, ואילו הוא עצמו
עבר להתגורר בקיטון צנוע בבניין בית מדרשנו הגדול במאה שערים,
כשהוא מעביר את ימיו ולילותיו בעשיית מעשים טובים, באמירת
תהלים, שערי ציון, ובשיעורי תורה רבים, עד שאמרו עליו "עם העתיד
תיקן את העבר". כשהיה מגיע לכותל המערבי היה תיכף מתרפק בין
אבני הכותל ומתפלל שעה ארוכה. מאז התקרבותו השתוקק לנסוע
לציון המצוינת עוד כשהציון היה סגור במסך של ברזל, וביקש מכל
מי שיש ביכולתו לסייע לו בכך, ואכן בדרך לא דרך זכה לפקוד את
ציון רבינו במסירות נפש בגיל לא צעיר ובבריאות רעועה, ובלבד לבוא
לציון רבינו ז"ל.

ר' צדוק לא התבלט בכלל, ותמיד היה מתלחש בענייני עבודה בינו
לבין עצמו, והיה הולך בצדי דרכים בפשטות מופלגת, אע"פ שמצד
עצמו היה נכבד. למרות שהיה בעל ממון היה מלא ענווה וכיסופים
תמידיים להשי"ת. כאשר שמירת עינו הייתה לשם דבר היה יהודי
מלא חן של יראת שמים כאשר מחשבותיו היו תמיד רק בענייני
התקרבות להשי"ת ולא שום דאגות אחרות וכו'.

בשנתו האחרונה לפני ערב פסח הוא שח את לבו לאחד מאנשי
שלומינו במרירות רבה שאין לו היכן להיות בסדר של ליל פסח,
ומחמת צניעותו קשה לו לבקש מאנשים או ליפול על אנשים זרים
ולהכביד עליהם. היה לו צער גדול מאד מכך. ולמרבה הפלא למחרת
בערב פסח ממש הלך לעולמו.

החזיר את נשמתו כשהיא טהורה וצחה מכל רבב בבית מדרשנו הגדול
במאה שערים. בשבת הגדול י"ד ניסן תשל"ט

ר' יונתן גרינוולד

ר' צדוק גרינוולד

לדאוג לחצות של השני

ידוע מנהג אנ"ש ע"פ הזהרה הק' לבלי לשתות מחצות הלילה, וכפי שכותב מוהרנ"ת (בהלכות השכמת הבוקר הלכה א'), והרה"ח ר' לוי יצחק בנדר היה מרבה לדבר אודות העניין. עם כל זאת, היה מתבטא הרה"ח ר' וועלוול חשין זצ"ל: "היכי דמי חסיד שוטה? זה שיש לו אפשרות לשתות ולהיות ער בחצות או לוותר על קימת חצות העיקר שלא לעבור על אזהרת הזהרה...".

כך גם אצל זקני וחשובי אנ"ש יכולנו לראות שלפעמים כדי שיוכלו להחזיק מעמד להיות ער מחצות הלילה עד אחרי תפילת וותיקין, במיוחד בלילות החורף הארוכים, היו שותים תה חם וכדו' קודם עלות השחר כדי להחיות את לבם.

בהקשר לכך מספר ר' מתתיהו חשין אפיזודה מעניינת מימי בחרותו, בתקופה בה היתה לו קביעות ללמוד בחברותא בשעת חצות לילה עם ר' נחמן זאב פראנק, בבית מדרשו הגדול במא"ש.

ר' יונתן שאף היה מהעומדים בבית ה' בלילות, כשראה את שני בחורי החמד מתגברים על השינה ובאים ללמוד בחצות, ניגש אליהם במאור פניו המפורסם, ובידיו ספלי קפה מהבילים, שהוא - ממרומי גילו - ירד לביהמ"ד תולדות אהרן להכין עבורם.

"צעירים היינו" אומר ר' מתתיהו, "החמרנו על עצמינו לא לשתות. אולם בכל זאת, לא חדל ר' יונתן מדי לילה ממנהגו, כאשר הוא מנסה לשדלנו ללגום ולהשיב את נפשנו למען לא נחדל ממנהגנו הטוב...".

ר' נחמן זאב הדגיש כי יותר ממה שהתפעל מכך שאחרי יום שלם של יגיעת כפיים היה ר' יונתן מתגבר לקום בחצות לילה, התפעל מקבלת הפנים המיוחדת - אפילו בחורים צעירים כמונו - במאור פנים מיוחד כזה, בעניין זה היה הוא מהמופלאים שבין אנ"ש.

ר' יונתן הקפיד על מקווה מדי יום ואף בזקנותו עת היה משותק בחצי גוף לא ויתר, כשבנו ר' ישראל מלווה במסירות.

היה נוסע הרבה למירון וקברי צדיקים, כשמדי שבת היה הולך להתפלל בשריד בית מקדשו הכותל המערבי שם ניהל את מניין הותיקין של אנ"ש יחד עם בנימין פיש ור' משה בורשטיין זצ"ל.

עוד שח אודותיו ר' בצלאל פרידמן: כי תפילותיו היו לשם דבר במיוחד היה מרבה להתאנח באנוחי וגוהי בתפילותיו, כדוגמת עובדי ה' אנשי מעלה, וזאת על אף שהיה בעל יסורים גדול. כל מחשבותיו ודיבוריו היו אך ורק כיצד להתקרב להש"ת ולהתרחק מהבע"ד. ובכלל תמיד כשראה אותי היה שואל מלא כיסופים כאחד מהעובדים הגדולים: בצלאל, תאמר לי, אתה חסיד ברסלב?! ברסלב'ר אמיתית?!, אלו היו עיקר מחשבותיו. הוא היה אדם חביב ומרוצה לבריות, מעולם לא כעס וכו', ושוב, כל דיבוריו היו מעין אלו של כיסופים להש"ת.

שמחת בר המצוה לנכדו ר' דוד הייתה בעת ששררה שמחה אצל כלל אנ"ש, היות ואז הוציא ר' אברהם וייצנהדלר זצ"ל לראשונה את 'ליקוטי הלכות המנוקד', שנמכר ב 100 דולר לסט סכום עתק השווה לכ- 700 דולר בימינו. הסבא ר' יונתן שאלו מה הוא רוצה למתנת בר מצוה והחתן ענה לו שהוא רוצה לא פחות מאשר את הסט המדובר. ר' יונתן שהעריך כל כך את ספרי רבינו ותלמידיו לא היסס, ונתן לו מיד את הסכום הדרוש לקניית הספרים.

זכה לדורות ישרים ומבורכים חסידי ברסלב

נלב"ע ה' שבט תשמ"ו ובפטירתו יצאה הלוייתו בדיוק בזמן המתוכנן מהשול במאה שערים להר הזיתים, דבר שאינו מצוי שהלוויה יוצאת בזמן מיד מה שגרם שאנשים רבים לא הספיקו להגיע וכך זכה שגם בפטירתו התקיים רצונו לברוח מהכבוד המאוס. לאחר שהמיטה כבר עמדה בהר הזיתים התקבצו רבים בבית מדרשו ללוותו, בזמן שגופו כבר היה סמוך לקבורה.

רבינו ז"ל ל בשהותו באוסטראה קרא מתוך פנקס החברא קדישא של אוסטראה סיפור על סוחרי אוסטראה שבסופו נכתב: כאלו הם סוחרי אוסטראה. נפטיר אף אנ"ן כאלו הם סוחרי אנ"ש.

לאחר פטירתו עסק ידידו ר' יצחק גלבך בסידור הלוייה והקבורה, כשהגיע להקמת המצבה כתב עליו "איש החסד" בשל החסדים אותו גמל בכל נפשו. כעבור תקופה לא ארוכה הזדמן להר הזיתים הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר, ראה את הכיתוב על המצבה והיצר על כך מאוד. ר' לוי יצחק פנה אל ר' יצחק גלבך ושאלו לפרש הכיתוב על המצבה, ור' יצחק ענה לו: וכי למי נאה התואר איש החסד אם לא על ר' יצחק? אך ר' לוי יצחק בתור חסיד ברסלב, אמר לו: דווקא בשל כך אל תצער אותנו, אצלינו לא עשו כאלו דברים. ר' יצחק גלבך נסע תיכף להר הזיתים וכיסה את המילים הללו בטיט...

ר' נחמן יהונתן גרינוואלד

ר' יונתן היה בנו של ר' שמואל ישעיה גרינוואלד, אחיו של ר' יחיאל ור' צדוק. ר' ישעיה התגורר בלובלין ובהשפעת אחיו ר' יחיאל התקרב לאנ"ש. כאשר נולד לו בנו קרא את שמו נחמן יונתן על שם רבינו ז"ל, ר' שמואל ישעיה אף השתתף בקיבוץ בראש השנה בלובלין כשהוא לוקח עימו את בנו הילד נחמן יונתן. ר' יחיאל גרינוואלד שכבר עלה לארץ ישראל כתב לו שיעלה לארץ ישראל, בהסבירו שבארץ ישראל ימצא טעם של פרנסה אף יותר מאשר בפולין. בהשתדלות ר' שמואל הורביץ קיבל ר' שמואל ישעיה סרטיפיקט (אישור עלייה) לעלות לארץ עם בנו נחמן יונתן בן ה 16. בעלותו לא"י ישב ר' שמואל ישעיה על התורה ועבודה כאשר בין השאר לומד בחברותא עם הרה"ח ר' אליהו חיים רוזין.

אלמלא היה ר' נחמן יונתן מדבר ומספר על עצמו, בוודאי היה הנייר קצר מהשתרע. אך כחסידי ברסלב האמון על ענווה ושפלות אחז בפלך השתיקה ולא סיפר על עצמו מאומה, וכל שנותר לנו הוא להתחקות אחר עקבותיו ממה שיכלו לראות במהלך עבודתו.

ר' יהונתן היה נראה לכאורה אדם פשוט כשלפרנסתו שימש כטייח, אך כל עבודתו מלאה הייתה עם דיבורים וכיסופים לה' כאשר הטיח היה מתערבב בדמעותיו מההתבודדות. בשנות תש"כ עבד כמה שבועות בישיבת ברסלב בבני ברק שעמד לפני גמר הבניין, והתאכסן בישיבה, וכך מספר ר' בצלאל פרידמן: התפעלתי מהבעירה התמידית שהייתה בו, למשל תוך כדי העבודה כשהיה זורק את הטיח על הקיר היה פולט מלבו דיבורי התעוררות, כגון: רבש"ע, כך (כמו שאני זורק את הטיח) תזרוק ממני את היצר הרע, וסובב פניו ומתאנח מקרב לבו: מה תהיה איתי התכלית. פעם אחת, כשבא לביתו של ר' אהרן שפירא כדי לתקן את הטיח, דיבר כל הזמן מהתכלית - צריכים לעבוד את ה' ולשוב בתשובה - בתשוקה כזאת שאין לתאר. כן סיפרו גם כמה מאנ"ש שראו אותו עובד בטיח, ועם כל טיוח היה זועק אל הש"ת מעמקי ליבו ומתבודד בדיבורים כאלו וכיו"ב.

חצות של 'בעל הבית'

ולמרות שהיה עובד כל היום לפרנסתו בעבודת כפיים קשה, היה משכים מדי לילה בחצות ועובד את בוראו עד הבוקר. אז היה מגיע לבית מדרשו במאה שערים מעשרה הראשונים ולעיתים אף היה הראשון שבהם. בבית המדרש היה שופך את ליבו באמירת תיקון חצות ומתבודד בינו לבין קונו בדיבוריו הפשוטים. לפנות בוקר היה לו שיעורים עם ידידיו מאנ"ש, וכפי שסיפר ר' יעקב מאיר שכטר איך פעם כשנכנס לפנות בוקר בבית מדרשו ראה את ר' יונתן לומד בבכיות עם הרה"ח ר' מרדכי לוזער רובינשטיין זצ"ל. לאחר מכן השתתף בשיעור משניות עם ר' לוי יצחק בנדר בהקפדה ובעקביות מדי יום.

בזמנים בהם היה ביתו חשוך בלילה ולא ידע אם כבר הגיעה עת חצות, היה קם בכל אימת שהתעורר ויוצא לבית מדרשו לומר תיקון חצות כשיגיע הזמן. נכדו ר' דוד (דוקי) גרינוואלד מספר: בילדותי הייתי הולך מדי פעם למאפייתו של בעריש בריזל פעם שאל אותי בעל המאפייה לשמי, כששמע שקוראים לי 'גרינוואלד' סיפר לי בהתפעלות שכשהוא עובד באמצע הלילה ליד המדרגות של בתי וורשא ברחוב מאה שערים לפעמים הוא רואה את ר' יונתן שכבר היה אז מבוגר וחלש עומד מחכה ומחכה למישהו שישע אותו לבית המדרש. כאשר מחזה זה חוזר על עצמו מדי יום בכל מזג אויר סוער ככל שיהיה, כן נהג עד סוף ימיו. בשבעה על פטירתו עת באו חסידי ברסלב לנחם את בנו ר' אביגדור ז"ל, סיפר על אביו כדברים אלו: מעולם! לא ראיתי את אבי לאחר חצות שוכב על מיטתו...

אורות
וגלגולעים

בגבעת
הישעיה

סיפור התקרבות מטלטל!!

עם חדש ומיוחד במינו יש לכל מעשיה ולכל סיפור. אף שכבר רבות אנשים כבר הלכו באותה הדרך אך נדמה שבכל פעם זו דרך חדשה לגמרי, עם ניגון שונה ולב פועם משל עצמו.

והפעם, אלו קבוצת בחורים מאחת הישיבות החשובות והמפורסמות בכותל המזרח הליטאי, שלמרות (ואולי בגלל) הלמדנות ויראת השמים שלהם, נקלעו לחיפוש עמוק מתוך רבדי הנפש העמוקים ביותר, אחר האמת לאמיתה. מתוך צמאון אדיר ותשוקה נעלמת שממלאים את הנשמה לצאת ולחפש אחר אור חדש של קרבת אלוקים, אחר טוב אמיתי ונצחי.

ובקשו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם... אותה חתירה ובקשה שפורצת מהלבבות כולם כמו לבה רותחת הפורצת מליבו של הר געש, החלה סוחפת עמה רבים שהיו סביב אותה קבוצה, ובימים אלו ממשיכה היא ללבות עוד ועוד נשמות באש החיפוש האינסופית.

בשורות הבאות ננסה לגעת ברגשות ההתקרבות המאירים, כפי שעלו בלהט של התחדשות וגעגוע בשיחת מרעים מיוחדת אותה קיימו הבחורים היקרים תקופת מה לאחר ההתקרבות עם סופר 'אבקשה'.

אור של אהבה

נ' (השם שמור במערכת מטעמים מובנים) שהינו אחד המיוחדים שבחבורה, חש את עצמו מקורב 'טריל' כהגדרתו, וזאת למרות שמלפנים גדל בבית ברסלבי שורשי מזה כמה דורות. הוא פותח את סיפורו:

כשאני חושב על 'ברסלב' התמונה הראשונה שעולה לי בראש היא איך אבא שלי לומד איתי בחברותא ספרי רבינו בהיותי נער צעיר ממש, ותוך כדי הלימוד הוא מתאנח במין ערגה נעלמת כזו: איי הרבי... אני כל כך אוהב אותו!! ראיתי שהוא מתרגש מאד וזה היה עושה עליי הרבה רושם. ועד היום כשאני מתקרב אני חוזר לאותה נעימות מהילדות.

גם אהבת ה' קניתי רבות מהאווירה החמימה ששררה בבית, בתור ילדים שוחחו עמנו רבות על קרבת ה' ואף היינו הולכים לדבר עם ה' ביער, ולא מתוך איזו הבנה עמוקה, אלא אמונה חזקה מאד במציאות ה' ובכך שה' מקשיב לך בכל מצב. וברור לי שאין מי שיכול להכניס כזו אמונה חוץ מהרבי. כי כשדיברו על ה' זה היה מאד חי ומעשי. קשה לי להסביר מה היה בדיוק אבל כשאני נזכר, בזה מאד נעים ומחיייה.

אח"כ התחיל מפנה בחיי כשדברים אחרים התחילו להעסיק אותי. היה זה שגלגלה ההשגחה ונכנסתי ללמוד בישיבה ליטאית, ושם נשכח ממני העניין הזה וסגנון הדבור הזה. זו הייתה ישיבה רצינית מאד עם השקפה ברורה וסלולה, ולא היה שם מקום לסגנון חיי הקודם, מה שעניין את כולם היה רק לימוד וחברה וכו'. וכל דאגתי נהייתה למקם את עצמי בחיים בלי מדי הרבה אמונות או רגשות. כך יכולתי לחיות בנעימים עד יומי האחרון, אך הרועה הגדול השקיף על כבשתו הקטנה שטועה לה ומסתבכת בשבילי החיים.

בישיבה הייתי נקרא בפי כל 'הברסלב' מה שגרם לבחורים להתעניין אצלי לא מעט בנושאים הקשורים

**שלושה בחורים מצויינים
מאחת הישיבות הידועות
בעולם הליטאי יוצאים
במסע של חיפוש אחר
חסרון שלא ניתן להם
מנוחה || דמעות ובכיות
הארות והסתרות בדרך
לאור הנעלם והנערב כל
כך | בסופו של המסע הם
מוצאים את הליקוטי מוהר"ן
והצלילה במעמקיו סוחפת
אחריהם בחורים רבים
נוספים ומחוללת מהפכה
של ממש בישיבה || לא
יכבה בלילה נרה**

י. הכהן

לרבינו ועצותיו, ומתוך השאלות ששאלו אותי על ברסלב הרגשתי שאני חייב להתחיל לבדוק מה זה באמת אומר. התחלתי לחפש ספרי רבינו, ובהשגחה פרטית מצאתי מקום ליד הישיבה עם אפשרות לשבת וללמוד ספרי רבינו באין רואים.

עד אז כמעט לא פתחתי את התורות הללו, אבל כמובן שלא התנגדתי ואפילו האמנתי שיש שם משהו טוב ונעלם, אך זה היה רק משהו שקיים בתודעתי ולא בפועל משהו שיכול לעזור לי בחיים ולקדם אותי. התחלתי לקרוא קטעי 'ליקוטי הלכות' אקראיים שפתחתי, ואף שהגישה שלי לספר הייתה כמו למדריך ואנציקלופדיה, חשתי איך מוהרנ"ת פותח כל נושא מהחיים ומבאר אותו באופן ברור ומסודר עם דעת גבוהה ורגש עצום.

דמעות של אהבה

חיפשתי בספר כל מיני מילות מפתח ונושאים שעניינו אותי, וכשהגעתי אליהם וראיתי את העוצמה שבדברים החלו עיני זולגות דמעות לא פעם. הייתי יושב באמצע העזרת נשים, כשיורדות לי דמעות מהעיניים ואני לא מסוגל להפסיק. היום אני לא זוכה לזה לצערי ממש באתגלייא, אבל ב"ה כבר טעמתי את הנועם העצום הזה ואני מאמין שזה קיים ואני אף משתוקק ומאמין שזה יחזור בבוא העת.

על כל פנים, כיוון שהתרחקתי כל כך ועזבתי כבר את דרך החיפוש בעבודת ה', ואז עניינו אותי רק ה'הישגים' שהחשיבו בישיבה ושאר הדברים שמעסיקים את בחורי הישיבות. אך עם הלימוד בספרים התחלתי לחוש לפתע שיש ה' ויש נועם שמתחבא בתוך הקשר עם ה', הנשמה שלי החלה להתעורר ולקוות לאור הנעים והטוב כל כך, ומסלול החיים ממש התנפץ לי בפנים. הייתי רק לשדה ושוב לספרים וחוזר חלילה, הכל עם כזו חיות ומתיקות ונעימות.

ניסיתי לשתף בחורים חסידיים בישיבה בהרגשות שאפפו אותי, חשבתי שהם מרגישים כמוני בלימוד הספרים שלהם, אבל מהר מאד ראיתי שהם רחוקים מההרגשות שלי, הם לא האמינו אף בכח ובחיות של הצדיקים שלהם.

הטעות שלי הייתה אז, כמו שמצוי מאד בתחילת התקרבות, שנדמה לאדם שהאור שהוא חש פתאום, זה פשוט האור הגלוי של הספרים והעצות, ורק עכשיו זה הזדמן אליו, אבל באמת כל אחד יכול פשוט לפתוח את הספרים ולראות זאת בעצמו שם. אך האמת היא שייחון שאדם אחר כלל לא ימצא בספרים מה שאתה מצאת שם, הנועם והאור של ההתקרבות זה משהו שהרבי מאיר לך באופן אישי ופרטי כדי לקרב אותך לה'. הרבי מגיע אליך באופן אישי עם כל האור ומאיר לך את האמונה. והדעת - היא רק קצת בשביל שתוכל להשיג את זה במוח.

השלב שבו עזבתי אותם לגמרי היה כשקלטתי שהעניין של הרבי זה משהו עמוק ומופלא הרבה יותר, כשמצד אחד חשתי שהרבי יורד בצורה פרקטית עד לעולם העשייה ושואל אותי כל יום: איפה אתה בעבודת ה' הפרטית שלך? מה מתקדם?! ומצד שני הבנתי שהרבי זה דעת קדושה, מוחין דגדלות ואור עצום, ולא רק למלא פנקס כל יום על ההתקדמות שלי. אני זוכר שפעם שאלתי משהו למה הוא לא מתקרב לרבי והוא הוציא לי פנקס וענה לי מה הבעיה יש פנקס שאני רושם בו כל מה שעובר עלי ואח"כ חוזר בתשובה, מה אתה רוצה בכלל?! בשביל מה צריך רבי?!

הייתי ב'אורות' של ההתקרבות, והסתובבתי בין הבחורים לנסות ולהבין האם רק אני מסנוור מהאור שאני מרגיש.

היינו יכולים
ללמוד
שלוש שעות
ברצף, ובתוך
כך פתחנו
את הספרים
לעיין
במקורות
וכו'
ומתענגים
על הנועם
כל כך. עד
שהיינו
מרגישים
כאילו עברו
רק חמש
דקות

שאלתי בחורים שאלות קשות, וכל בחור ששאלתי אותו למשל 'איך הוא מתכוון ליום המיתה?' בצורה אחרת, אחד עניה לי שאני סתם מחפש דברים גבוהים ולכן אני מחפש רבי ודמיונות, אחרים סתם הסתכלו עלי כמשוגע מה שייך עכשיו 'יום המיתה, גן עדן, גיהנום?!', יש חיים והכל טוב. אבל אני ניסיתי לצעוק שיש משהו אחר בעולם, אני לא רוצה רק לצאת ידי חובה, אלא למלא את הצימאון של הנשמה.

ראיתי שאין עם מי לדבר והתחלתי לעבוד את ה' ביני לבין לקוני. הייתי יוצא מהפעלד או מלימוד הספרים והייתי זועק בלחשיה ושואל את עצמי: איפה העולם?! למה הם לא רצים לאור העצום הזה?! לא מצאתי עם מי לדבר ולשוחח את כל אשר על לבבי והחוויות הנפלאות שחוויתי אצל הרבי, והתחלתי להתפלל חזק שיהיו בישיבה עוד בחורים שיתקרבו לרבי, חשבתי שזה כדאי כדי שיהיה להם טוב באמת וגם בשביל עצמי. והייתה לי הרגשה שתפילתי תקבל. מה שאכן אירע וכפי שתקראו בהמשך.

בדיעבד, מתברר שהדיבורים והשאלות שיריתי לכל הכיוונים כן עשו פירות, ואט אט התחילו להגיע אלי בחורים שהתעניינו בסוד של הרבי, אחד רצה חברותא ואחד רצה לשמוע סתם כך. בלי שום פעולה טכנית מיוחדת, גיליתי שמתחילה לנשוב איזו שהיא רוח ולעזור לבבות להתקרב לרבי.

כאן מתחבר הסיפור שלי בסיפורו של ר' שהיה נחשב לאחד מהלמדנים הכי גדולים בישיבה, וסיפורו הינו מופלא ביותר ואמסור לו את רשות הדיבור:

משים -בישיבה שהייתה נחשבת לליטאית סגורה, החל להיווצר ענין עם ברסלב ועם התקרבות וכו', לא באופן שגרם למישהו להתקרב באופן ישיר אבל היה שווה לי לשים לזה לב.

בכללות הייתי די מסודר בחיים ובמה שקראתי לו 'עבודת ה' ולא הרגשתי איזה חוסר בחיים, זאת על אף שהייתי פתוח לשימוע על דעות נוספות. פעם מצאתי את עצמי בבין הזמנים כשעל השולחן לידי היה השתפכות הנפש ומשיבת נפש ועברתי עליו מכריכה לכריכה אני אף לא זוכר בדיוק למה.

אני לא יכול להסביר למה, אבל מאז התחלתי להתבודד בערך חצי שעה בכל יום, הסתובבתי ברחוב מאוחר בלילה והייתי מסתכל בשעונים של בתי הכנסיות שהייתי עובר לידם אם כבר עברה חצי השעה של ההתבודדות.

בהמשך שמעתי על קימת חצות ושמעתי שבברסלב זה עניין וגם ידעתי שעל פי האריז"ל זה דבר גדול, ופשוט התחלתי לקיים את העצה למעשה. ואז העברתי את ההתבודדות לחצות וגם ההתבודדות כבר גדלה לשעה. העובדה הזו עשתה לי אור גדול בעבודת ה' ובסדרים אותם נהגתי אף קודם לכן. בהמשך התחלתי גם ללמוד ליקוטי מוהר"ן ואז הסתובבתי כבר כמו שיכור ממש, כל העבודת ה' של מקודם לא נחשבה אצלי כלל, והאור שחשתי בלימוד המילים הקדושות הללו היה עצום.

הסתפקתי האם האור שאני מרגיש הוא מהתבודדות או שמא בזכות הלימוד בליקוטי מוהר"ן, אולי בגלל ה'חצות'. על כל פנים התחלתי לטעום טעם נערב ונעים מאין כמוהו, ושלא תטעו, לא היה חסר לי כלום בחיים, הייתי יושב ולומד כל היום ובעל מעמד חברתי מצויין, אבל המציאות הנעימה הזו כבשה אותי בתכלית.

ה'אורות' הללו היו בשבילי משהו חדש ומוזר מאד, מעולם לא התחנכתי לחפש הרגשות ודבקות, ואף שהרגשתי כל כך טוב איתם, העובדה שאני היחיד באזור שמסתובב עם ההרגשות הללו. הפחידה אותי מאד ולא הצלחתי להבין מה מתחולל פה, ואך בנס לא עזבתי את הכל. הפחד היה גדול, לא הבנתי מה זה האור הזה ולמה כולם רחוקים מזה כל כך, עד שלבסוף מרוב פחד פשוט הפסקתי להתבודד, כי הגעתי למסקנה שזה מה שגרם לי לאור הזה.

בהמשך התחילו המניעות על הסדר של חצות, בישיבה לא אהבו את הרעיון וטענו לי שהעיקר זה סדרי הישיבה ושאסור להיות משונה, הדיבורים השפיעו עליי מאד והתחלתי להתקרב מהלהט שאחז בי והפסקתי לקום חצות וללמוד בחברותא ליקו"מ, ובפרט שהייתי נתון למעקב. אך למרות שהתקופה הזו נמשכה כחודשיים וחצי, הרשימו החזק היה למשך שנה ואף יותר.

המשכתי ללמוד לעצמי ליקוטי מוהר"ן וקוויית שאוכל עדיין להרגיש את הנעימות שהרגשתי בהתחלה, אבל לאחר תקופה הבנתי שהייתה זו ההתבודדות שהאירה לי כל כך והייתי כן צריך להמשיך עמה. וכך חזרתי אט אט להתבודדות המאירה והנעימה כל כך.

יום אחד הציע לי נ' שנחזור ללמוד יחד, ורק מתוך אי נעימות הסכמתי. או אז התחילו לחזור אלי כל ההרגשות הנעימות והבהירות שהייתה לי בתחילת ההתקרבות. ולאחר שהתחדדה בי ההכרה הזו ופחדתי ששוב פעם מישהו או משהו ינסה להשפיע עליי לעזוב את הרבי חלילה, עשיתי לעצמי נדר על דעת רבים ש'אני אשאר כל ימי תלמיד של הרבי', ובכך חסכתי לעצמי המון בלבולים וייסורים שהיו צפויים לי בהמשך.

הייתה
זו הפעם
הראשונה
שטעמתי
טעם
התבודדות,
במשך כל
החצי שעה
הראשונה
פשוט בכיתי
בכי ממעמקי
הלב, לא היו
לי מילים,
רק במוח
חלפו לי
החיים שלי,
החלקים
הכי חבוים
בנפש

'אורות' באפלה

ר. פותח את סיפורו המרגש:

הקשר לי עם ברסלב מאז ומעולם הסתכם בדבר אחד, שמעתי על ברסבלים ששרים ורוקדים ברחובות וחשבת שזה פחות או יותר כל ברסלב. הרבה יותר מזה לא חלמתי שמסתתר שם.

פעם אחת 'העזתי' לקרוא תיקון הכללי באקראי, ומשום מה לא ראיתי בכך כל פסול לומר קודם לכן 'הריני מקשר' אף שבעיני רבים נחשב הדבר לתמיהה ואולי אף 'איסור' של ממש.

בשנים האחרונות פורסם על התקרבותו לרבינו של הרב גוטסגנדה שהיה למדן ידוע בעולם הליטאי ועובד ה' גדול. הוא היה ראש כולל וגאון גדול. וההתקרבות שלו לרבי עשתה רעש גדול מאד. וכיוון שאחד מקרוביו הוא ראש ישיבה ועוד בן שהוא דמות תורנית בכירה בקהילה, נהייתה אווירה מאד חיובית בהתייחסות הכללית לברסלב.

בישיבה הגדולה בה למדתי יחד עם נ' וא' הסתובבו שמועות על כך שהראש ישיבה הוא חסיד ברסלב בהיחבא, והיו שעקבו אחר הציטוטים שלו והשוו אותם לציטוטים דומים מספרי רבינו, כך או כך מבלי

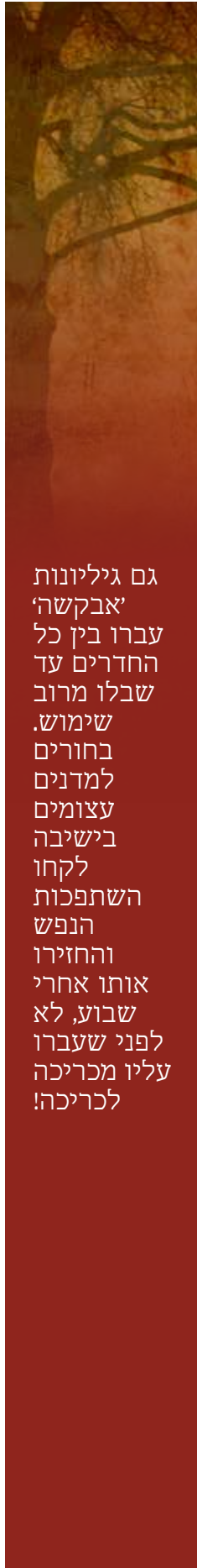
דמעות רותחות ביום חול סתמי

חיי המשיכו כרגיל כשהקשר שלי עם ברסלב ממשיך כמו מקודם, מרחוק מאד. עד למעשה שאירע עמי בערך בשיעור ב' ישיבה קטנה, אז עברתי משהו בחיי הגשמיים שהכביד עליי מאד והציב אותי בצומת דרכים קשה. הרגשתי שאני לא יכול להכריע מה לעשות והחלטתי לצאת להר המנוחות להתפלל, הגעתי לשם וראיתי שם ציון מפואר של אחד מהצדיקים, נעמדתי לידו ומשום מה התחלתי לומר תיקון הכללי.

בפעם הראשונה בחיים שלי הרגשתי שהתפילה שאחרי התיקון הכללי תופסת את כל כולי. התפרצתי בבכי וכל מילה שהייתה שם תפסה אותי, תחתור חתירה מתחת כסא כבודך וכו', ממש יורד עד לשיתור ומבקע את גידי הלב.

מאז עשיתי לעצמי מנהג של קבע לבוא לאותו קבר כל יום חמישי ולקרוא את התיקון הכללי עם התפילה שאחרי, מילה במילה ובדייקות גדולה. לאחר תקופה קצרה הסתדר גם אותו עניין שכאב לי בשעתו, וחזרתי לחיי הרגילים, יחד עם אותה קביעות שנמשכה זמן ארוך.

פעם אחת כשהגעתי ראה אותי מישהו שם כשאני קורא את המילים בלהט גדול כל כך, הוא שאל אותי

גם גיליונות
'אבקשה'
עברו בין כל
החדרים עד
שבלו מרוב
שימוש.
בחורים
למדנים
עצומים
בישיבה
לקחו
השתפכות
הנפש
והחזירו
אותו אחרי
שבוע, לא
לפני שעברו
עליו מכריכה
לכריכה!

עניין זה הועיל לי מאד כאשר בני משפחתי גילו את אשר 'אירע' לי, הם חששו מאד לשלומי שמא דעתי כבר אינה צלולה כמקודם, וניסו לשלוח אותי ליעוץ עם מומחים. הם לא הבינו מה קרה לבחור החמד שלא היה לו בעולמו אלא ד' אמות של שקידה בתורה, ולפתע מתחיל להיסחף אחר קרבת אלוקים והתבודדות מסתורית. אך אני הייתי חזק בדעתי ש'פה אשב כי איוותיה', ולא אביתי לתת אוזן לשום בלבול שבעולם.

ר' נחמן - תקוות הדורות!?!?

א. מספר:

אני גדלתי במשפחה לא ברסלבית בכלל, ואף שבשולחן שבת היינו יכולים לשמוע על דיבורים מהרבי וכו' כיון שאבי היינו בן של חסיד ברסלב וכו' אבל הכל היה בצורה של 'גם משם אפשר לקחת איזה טוב', ותו לא.

תמיד עמד לנו בראש שיש כזה משהו, למשל תיקון הכללי שהיינו אומרים ביחד בצהרים אחרי החידור, ידעתי שיש כזה רבי ויש סבא שנוסע לאומן וכו' ולא עוד.

בתור ילד הייתי שואל את הוריי מה זה הצעקות מהיער שהיה מול ביתנו, ואמא שלי הסבירה לי שזה אנשים שמתבודדים, לא הבנתי מה הכוונה ושאלתי אותה אם הם צריכים עזרה וכדו', וכנראה שענו לי על זה תשובה כלשהי והמשכתי הלאה. בהמשך אבא אף היה לוקח אותנו ליער ושם היה שר אתנו ניגונים ברסלבים מחזקים, אפילו את השיר ידידות הוא היה יכול לשיר איתנו, אבל זה היה רק מלמעלה.

גם בית הכנסת של חסידי ברסלב לא היה זר לנו, הדמויות הנפלאות שהסתובבו שם היו לנו דוגמא. ראינו שם אנשים טהורים ומאירים ואפילו בתור ילדים התפעלנו לראות שיש אצלם משהו מיוחד בפשיטות שלהם. בפרט שראינו אותם לעומת אנשים חשובים אחרים שהכרנו, והחן שהיה בהם כבש אותנו בתוך הלב פנימה. ואכן בסופו של דבר כל הנקודות הקטנות האלו נחרטו אצלי בלב, ויום אחד מצאו את מקומם, כפי שאספר בהמשך.

פעם נקלעתי בתור בחור לשיעור של סבא שלי וממעט הזיכרון שיש לי היום, היה זה ביארצייט של ר' נתן, וסגנון הדיבור היה זר לי מאד. ממה שיכולתי להבין אז היו שם משפטים שהציתו אותי, הוא אמר שם כמה אשרינו שיש לנו כזה רבי, וכמה בלעדיו לא היו לנו חיים. אשרינו אשרינו. הוא חזר על כך שוב ושוב כמה שפר חלקנו שזכינו לאור שכזה.

בראש שלי זה לא הסתדר עם מה שידעתי עד היום על רבי נחמן, בעיני הוא היה יהודי צדיק וקדוש, אבל לא חינו אותי שהוא התקווה שלי ואותו אני צריך לחפש כל ימי. השיעור היה בירושלים והדבר הראשון שעשיתי כשהגעתי לבני ברק עיר מגורי היה לפתוח ליקוטי מוהר"ן, ולחפש מה יש שם, מי זה הרבי הזה, ומה התקווה שהוא מבשר. אך התאכזבתי כאשר מה שראיתי שם היה בעיקר שמות מושגים קבליים ותורת נשגבות, מיד סגרתי אותו, והחלטתי שאולי זה נכון, אבל זה לא קשור אליי, כאן הסיפור נגמר מבחינתי.

כשהתחלתי
לצלול
במעמקי
הספר הייתי
בהלם, לא
האמנתי שיש
כזה עומק
בעולם, כזה
אור עצום
ומאיר. כזה
עומק אינסופי

שלמדו בהם והזילו דמעות, ושהיו כמה וכמה שהתקרבו מהספר הזה, והשאלה הלכה והתעצמה, מה הם מצאו בספרים הללו שכה כבשו את ליבם!?

כל זה גרם לי שהתעקשתי להמשיך לבוא לביהכ"ס, ולדקלם את הספרים, הבנתי שפה נמצא העניין אבל לא ידעתי איך עושים את זה. הגעתי כל יום והתיישבתי לגרוס 'ספרים של הרבי', כך קראתי לזה אז.

לאחר תקופה מסויימת בה התמדתי בעבודה זו, מצאתי את עצמי בישיבה כשאני מתפלל שמונה עשרה במשך זמן ארוך ביותר, אני מצדי כמעט לא שמתי לב לעובדה הזו אלמלא שהמשיגח ניגש אלי וביקש ממני לעבור לקדמת ביהמ"ד כדי לא להטריח את כל מי שהתפלל מלפני להישאר לעמוד זמן רב.

הייתי מוצא את עצמי אחרי חצי שעה שאני לא מצליח לעזוב את ה"שמע קולנו". ובד בבד שמו לב בישיבה שמשוהו 'עובר עליי', המשיגח קרא לי וכבר הבנתי שהוא יודע גם מההליכה היומית שלי ללימוד הספרים, והוא החל להזהיר אותי שלא צריך להיות כל כך שרוף כהגדרתו ואפשר להישאר רק כמציץ מבחוץ. הוא הראה לי שהוא בעצמו מזכיר רבות בשיעורים דיבורים מספרי רבינו, וביקש ממני לחכות עד שאהיה אברך, שאז אוכל לעשות את הדברים באחריות ובישוב הדעת.

המשיגח שהיה אדם חכם מאד הצליח להשפיע עליי לצערי, ומכיוון שחדלתי ללכת ללמוד ולא היו לי ספרים אחרים בהישג יד החלה האש לדעוך מעט, על אף שהיא לא כתה לעולם. בכל עת עדיין ניסיתי לפתוח את הספרים וקצת 'נשנשתי' פה ושם.

מה, אתה ברסלב'ר?! עניתי לו שלא, והוא ענה לי אם אתה מתחבר למילים הללו כדאי לך לקרוא 'השתפכות הנפש', אתה תאהב את זה גם כן.

מיד הלכתי לקרוא 'השתפכות הנפש', אבל הסגנון בו הספר כתוב היה נראה לי מוזר, הוא היה נראה בעיני כמו ספר שמדבר לאנשים שרחוקים מתורה ומצוות. לא הבנתי מה הוא רוצה מ'מעברים' ו'ירידות', ולא יכולתי להמשיך לקרוא. כיון שכבר עסקתי בספרי ברסלב ניסיתי לפתוח ליקוטי מוהר"ן, אבל גם שם לא מצאתי את עצמי. ואז ניסיתי ספר אחר שגם אותו לא הבנתי.

השתפכות הנפש - לכל אחד

צהריים אחד הגעתי לכולל ברסלב בבני ברק, לשם הייתי מגיע בשביל ללמוד בזמן ההפסקה בישיבה, ראיתי שם כמה אנשים חשובים שיושבים ולומדים בשיעור את הספר 'השתפכות הנפש', זה הדהים אותי לראות איך אנשים מבוגרים יושבים ולומדים כאלו מילים שבעיניי היו משוונות כל כך ומיועדות לאנשים שרחוקים מאד, מתעמקים בהם ומעיינים בהם וחוזרים עליהם מכל צד עוד ועוד.

בהמשך יצא לי להתעניין עוד ולקרוא סיפורים על זקני אנ"ש איך שהם התייחסו לספרים הללו כשהיו כאלו

אדם הראשון, קיבלתי הוכחות ברורות ומוצקות לכך שהעניין של התבודדות אינו עוד איזה עניין אלא מיסודות היהדות ועוד מזמן בריאת העולם.

כל זה עוד היה כלום לעומת אחר כך כשראיתי את כל החיזוקים העצומים, ואז החלטתי שזהו זה, אני הולך להתבודדות! אני חייב לראות מה זה! בתחילה ניסיתי הרבה זמן ולא הצלחתי לפרש את שיחתי מי יודע מה, אבל גם ההתנתקות מהסובב והשלווה הסבו לי עונג וחיות נפלאים.

בהמשך משראיתי שאני לא מצליח להתבטא, ניסיתי להתחיל את ההתבודדות באיזה ניגון של רגש, עם מילים מעוררות. ואז הייתה זו הפעם הראשונה שטעמתי טעם התבודדות, במשך כל החצי שעה הראשונה פשוט בכיתי בכי ממעמקי הלב, לא היו לי מילים, רק במוח חלפו לי החיים שלי, החלקים הכי חבויים בנפש.

אחר כך נשארתי להתבודד עוד איזה שעה וחצי, ובסוף התחלתי פשוט לרקוד משמחה על האור שגיליתי, הרגשתי כאילו קבלתי מחדש את התורה, את עצמי, את כל מהותי. חזרתי לשיבה כשאני ב'אורות', מאז הייתי משתוקק כל כך להתבודדות בקושי יכולתי לחכות עד שזה יגיע. היו תקופות שהייתה לי שם כזו נעימות שאף נשארתי ללמוד שם ביער כדי להישאר באותה אווירה קדושה של יישוב הדעת. ההספק של הלימוד שם בעקבות הבהירות שהיו לי, גרמו לי להספיק בלימודי בצורה שלא זכורה לי אף פעם.

חיים חדשים מתחילים...

מאז השתנו כל החיים שלי, כל מילה בתפילה וכל העבודת ה' קיבלו גוון חדש לגמרי, כל מילה בתפילה הייתה בעלת משמעות חדשה ומאירה באור חדש לגמרי. גם לימוד הגמרא הרגיל קיבל טעם של מצווה קדושה ולא עוד לימוד של שכל. הרגשתי אור גדול בלימוד אפילו סתם מעצם העובדה שאני עושה בזה את רצון ה', וזה היה

טעמנו כי טוב סחרה

בהמשך עליתי לשיבה גדולה יום אחד אני מוצא את עצמי בתקופת הקורונה שוכב על מיטתי עם כאבים עצומים, ואף קשרתי מטלית בד על מצחי וללא הועיל. מיד פיניו אותי לדירות בהם השכינו את הבחורים שהיו חולים מאד, ובתחילה מאד נבהלתי. אך בסוף התברר שהיה זה לי לישועה גדולה, שכן בחדר לידי מצאתי את לא אחר מאשר חברי שהיה חסיד ברסלב. ומכיון שהיינו בסוג של מנוחה לצורך החלמה היינו פטורים מסדרי הישיבה ודי חופשיים לנפשנו, התהוותה לה שם החברותא הראשונה שלי לליקוטי מוהר"ן בעיון.

כשהתחלתי לצלול במעמקי הספר הייתי בהלם, לא האמנתי שיש כזה עומק בעולם, כזה אור עצום ומאיר. כזה עומק אינסופי. ומאז קבענו את עצמנו ללמוד יחד בכל שבוע פעמיים, יחד בספר הזה, כשהאור והנועם רק הולכים ומתגברים עם כל העמקה בספר.

היה לנו מין תחביב כזה, כשכל פעם שהיינו לומדים היינו לוקחים אתנו חומש נ"ך וגמרות, והיינו 'הולכים' עם התורה שלמדנו ומגלים איך שכל מה שאנחנו רואים בנ"ך זה בעצם מה שכתוב בתורה הזו. זה היה מתוק מדבש כל גילוי, כל פסוק, איך הוא חלק מפאזל גדול.

היינו יכולים ללמוד שלוש שעות ברצף, ובתוך כך פתחנו את הספרים לעיין במקורות וכו' ומתענגים על הנועם כל כך. עד שהיינו מרגישים כאילו עברו רק חמש דקות.

מאותו זמן החל להתרקם בליבי קשר חדש לגמרי לאור של הרבי ולתורות הנפלאות שלו. הייתי שיכור ולא מיין מכל אותם לימודים. כל פעם שהייתי ניגש ללימוד הספר הרגשתי כזו מין חיות.

לאחר תקופה לא ארוכה החלטתי לנסות לחזור לאותו 'השתפכות הנפש' שאותו ניסתי ללמוד ב'גירסא' וללא הצלחה, הרגשתי שעשיתי אני כבר ידע יותר מה לחפש שם, והתחלתי לקרוא בו מהתחלה. פתאום גיליתי את האור העצום שהתחבא שם, כבר מהקטעים הראשונים שם מתואר כל עניין השיחה בינו לבין קונו עוד מזמן

חזר על כך: אין חיים בלי רבינו אין עולם בלי רבינו... געוואלד!! יש פה גן עדן... יש פה אור ונועם שלא מעלמא הדין. קרבת אלוקים אמיתית.

הייתה תקופה מסוימת שלקחתי תורות מלקוטי מוהר"ן והייתי מציג לבחורים שאלות מהחיים ומעבודת ה' כאילו בדרך אגב, ומנסה לקבל מהם תשובות. אחרי שהם הסתבכו ולא מצאו תשובה הייתי עונה להם את מה שרבינו עונה בתורה, והם היו משתוממים ומלאי התפעלות. כמוכן לא אמרתי להם את המקור, 'זה מהספרים הקדושים'... עניתי לשאלתם.

מתאחדים בחיפוש אחרי האור

כולם יחד מספרים:

בשלב הזה הכרנו כבר אחד את השני, כבר היו לנו כמה חברותות בינינו ואף התחלנו לייסד את החבורה של 'לטייל בתורתנו', בתחילה היינו צריכים למשוך בחורים, ולאט לאט הגיעו כל סוגי הבחורים, כשאנחנו מנסים לסדר לכולם עם מי ללמוד, יצא לפעמים שאת כל ההפסקות ביום מילאנו בחברותות שרצו לשמוע על התורות הללו. בחורים התקרבו והתעניינו עוד ועוד.

אחרי הלימוד בלילה היינו יוצאים יחד ליער, ואם בתחילה היינו מפחדים מהחושך, לאחר מכן פשוט לא היינו מסוגלים לעזוב את היער, כל פעם הוספנו עוד ועוד זמן, ממש נקרענו בין הצורך להספיק את הסדרים הקבועים והתענוג שבהתבודדות.

החל בישיבה גל של התקרבות לרבי, אצל נ. הייתה בחדר ספרייה נסתרת של ספרי ברסלב גם גיליונות 'אבקשה' עברו בין כל החדרים עד שבלו מרוב שימוש. בחורים למדנים עצומים בישיבה לקחו השתפכות הנפש והחזירו אותנו אחרי שבוע, לא לפני שעברו עליו מכריכה לכריכה!

כל לילה היינו יוצאים ליער להתבודד ושירים בדרך. ויחד נכנסנו ללימוד בעיון, וללכת עם התורות ולעבוד עם זה את ה' למעשה.

והתחלנו ללמוד יחד תורה י"ז כשכל הזמן דיברנו ביחד על התורה, בתוך הישיבה בכל מיני פינות שרגילים לראות בחורים עומדים ומתווכחים בלימוד, כשהנושאים בינינו היו שיחות חברים על התורה.

התחלנו לקבל מ'לטייל בתורתנו' חומר על התורה הזמנית, כשר' מרדכי גוטליב הגיע לשיעור הראשון ולשם הגיעו בחורים שכלל לא היו מהחברותות הקבועות, בסופו של השיעור הם יצא נדהמים אחרי שעתיים של שיטוט בהיכלותיו של הרבי.

בסופו של דבר התעורר רעש גדול בישיבה ונאלצנו לרדת למחתרת, אך הלהבה שהוצתה בישיבה כבר לא תדעך עוד זמן רב. בחורים רבים 'פתחו את העיניים' לעולם חדש וטמיר, למשהו נעלם שמסתתר בהישג יד ואת הקול והאור הזה שום דבר לא יוכל להשתיק.

אין זה עוד סיפור התקרבות גרידא, אלא הצצה מופלאה להשגחה הפרטית שמלווה את כל הבריאה, אין שה' חושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח. הצדיקים פועלים וחותרים כל הזמן גם כיום, בדורות של שמד, לעורר עוד ועוד נשמות לקדושה ולתורתם הנצחית, ולהכין את העולם לקראת הגאולה בהתגלות אורם במהרה.

בפעם הראשונה בחיים שלי הרגשתי שהתפילה שאחרי התיקון הכללי תופסת את כל כולי. התפרצתי בבכי וכל מילה שהייתה שם תפסה אותי, תחתור חתירה מתחת כסא, כבודך וכו', ממש יורד עד לשיתין ומבקעת את גידי הלב

מתבטא גם ב'הירצון' שלפני הלימוד שהייתי משקיע בו ומרגיש שכל מילה שם יוצאת ממעמקי ליבי. הכל היה מתחבר, התורות של הרבי וסוגיות הגמרא יחד עם החיים המעשיים.

פעם הראיתי למו"ר אבי שליט"א שני חבורות ושאלתי אותו אם הוא רואה הבדל ביניהם. והוא ממש התפלא ולא הבין איך ייתכן כזה שוני בין שני חבורות שאדם אחד כותב בעצמו, 'זה לפני הליקוטי מוהר"ן וזה אח"כ', עניתי לו. והוא נדהם מהתשובה.

העיון בתורות של הרבי חידדו לנו את ההעמקה בסוגיות הגמרא, והיה זה נ. ידידי הטוב, שראיתי אותו מוסר פעם שיעור 'חבורה' במשך שעתיים ברצף, כשהציבור יושב מרותק, פשוטו כמשמעו. לאחר מכן שאלתי אותו איך הוא עשה את זה והוא ענה לי מה השאלה! זה התבסס על הלכה בליקוטי הלכות...

כולם שאלו אותי אחרי ההתקרבות מה מצאת בברסלב?! יש כל כך הרבה חיזוקים וספרים, מה מיוחד בברסלב. לאחד מרבי הישיבה עניתי, שהרבי שמצאתי הוא כזה רבי (והרבי היחיד) שהצליח מצליח ויצליח למשוך ולהוציא את החסידים שלו מהמיטה בשעות לא שעות, מה שלא מוצאים בשום מקום אחר.

ואספר - באחד מהימים נאלצתי להחסיר מסדר א' בישיבה, ובערבו של יום כשעליתי על יצועי עלתה בי הרגשה רעה על החסרון של הסדרים באותו יום. ליד מיטתי היה מונח הספר 'השתפכות הנפש' ונטלתי אותו ליד, פתחתי היכן שנפתח והתחלתי לקרוא ורק לאחר 40 דקות שמתני לב מה קורה איתי.

מרבית התעוררות קמתי מהמיטה התלבשתי, וחזרתי לביהמ"ד ללמוד ככזו מתיקות ועריבות עד שחשתי שהגיע הזמן לחזור לישון. מה אומר ומה אדבר הספר הזה זה הדלק שלי בכל עת וזמן. כעת צפו במוחי הדיבורים של סבי ז"ל ביארציט שם אין שהוא

ר' חיים מנחם בהילולת ה-40 של חמיו הר"ר צבי אריה רוזנפלד זצ"ל

כל הגולה כמדורת אש

עדנו נרגשות אל עבר משרדי מכוון 'נחלת צבי' בואכה שכונת 'נוה צבי' בירושלים, כשהגענו ראינו נגד עינינו שתי חדרי מרתף אשר חצי מהם משמש כמחסן עבור חלק מהספרים המופצים באזור ירושלים, וללא שום גינונים המתאימים למשרד ראוי לשמו, ודאי שלא משרד בסדר גודל כזה, שמשם יוצאים רבבות ספרים המאירים כל פינה בעולם כולו וממשיכים להצמיח פירות ותולדות ללא הפסקה. ונדמה שאף רוכשי הספרים - המפוארים ומודפסים ברמה הכי גבוהה ועדכנית בניגוד גמור למראה המשרד, לא מעלים בדעתם שכך הם פני הדברים. המקום מזכיר לנו את 'עלית הגג' המתוארת ע"י ר' נתן בה הוא ישב וחבר אותיות יצוקים מעופרת אחד לאחד עד שהגיעו לכדי שורה, עמוד, קונטרס, ספר. אכן, זהו יופיה של 'עסק ההדפסה' שכחסידי ברסלב האמונים על דרכו של רבינו הק' בצניעות, בעונה, בפשטות ובאמונה, דבוקים אך במטרה אחת: להפיץ ולגלות את אורו של הרבי לכל העולם.

היום אנחנו מכירים את מכוון נחלת צבי המוציא לאור עשרות סוגי ספרים בשלל שפות ומופצים בעשרות אלפי עותקים בכל הרבי העולם, אנחנו רוצים לשמוע איך הכל התחיל, מתי הכרתם לראשונה את המושג 'הפצה'?

ר' חיים מנחם: בתשי"ח כבר הייתי מקורב לברסלב. אהבתי את הספר "עלים לתרופה". בכל שנה בהילולא של ר' נתן היינו קוראים את 'מכתב ההסלקות' ב"עלים לתרופה". והדהדו באוזני מילותיו הידועות של ר' נתן: שתהיו חזקים בממון ברצון ובטרח. וכבר בשנת תשכ"ו התחלתי להסתובב ולמכור ספרים באמריקה.

באמריקה של אותם ימים היה חוסר גדול מאד בספרי רבינו, אנשים לא ראו את הספרים ובקושי שמעו בכלל על הרב'ה. הייתה שם פשוט שממה.

תלמידים של חמי הרה"ח ר' צבי אריה רזנפלד החליטו לפעול. אחד מהם, ר' לייבל ברגר שמו, שכר רכב והיינו יוצאים יחד למכור את ספרים בשכונות השונות. מדי יום ראשון יצאנו אני, ר' משה בריינס, ר' שלמה פריד, ר' משה שור, התחלנו בבורו פארק בשטיבלאך הגדול 'שומרי שבת'. נמדדנו שם ומכרנו ספרים בפרוטות ממש, בעשרה סנט לספר, העיקר שיקנו כמה שיותר. משם עברנו לפארקוויי, לאיסט סייד, בראנקס, קראון הייטס, ויליאמסבורג ועוד...

ככה "התלבטנו" על בתי הכנסת בכל השכונות. אנשים ראו ספר ברבע מחיר וקנו... המחסן שעמד לרשותינו התרוקן אט אט. והתחלנו להדפיס ספרים נוספים. 'קיצור ליקוטי מוהר"ן', 'ימי מוהרנ"ת', 'סיפורי מעשיות' בכריכה קשה, ובהמשך גם 'ליקוטי מוהר"ן'.

חמי, ר' צבי אריה רזנפלד, היה זה שגייס בפועל את הכספים להדפסת הליקוטי מוהר"ן. ואז עלתה במוחו ההברקה שאפשר להנציח בתוך הספר שמות לעילוי נשמה, אלה יעמדו על הברכה וכו' וכך אט אט, בהשקעה סבלנית, הצטבר הסכום הדרוש. ר' חיים מנחם מראה לנו בהתרגשות הספר מאותה הדפסה. בהמשך החליט חמי שבין כה וכה עבד לגייס את הכספים, לקחת על עצמו גם את ההדפסה. כך התחלנו להדפיס. ר' לייבל ברגר שלח ספרים גם לאירופה: לשווייץ, לאנגליה, לבלגיה.

הדפסת ספר בודד עלתה לנו כחמישה שישה דולר, והיינו מוכרים אותו בדולר וחצי עד שלש... מה שהביא מיד לצורך הבעור בגיוס כספים לצורך ההדפסה.

ואיך היו התגובות?

עשרה סנט לצדקה, או דולר שניים, כל אחד רצה לקחת...

"היו גם בזיונות לפעמים", מוסיף ר' חיים מנחם בפשטות, "אבל זה כלל לא משנה... וכי ר' נתן על ההפצה שלו קיבל כבוד? הפצה אתה עושה בשביל להפיץ דעת רבנו, לא בשביל כבוד, הענין שלנו היה להפיץ דעת רבינו".

ותגובות מחזקות?

היו, לא הרבה. אני זוכר שמכרנו ספרים ב'איסט סייד', אדם אחד קנה ספר והניחו בבית. אחיין שלו 'מצא' אצלו את הספר, התחיל לקרוא בו, 'נדלק' וניהה ברסלב'ר חסיד, מקורב, ר' אליעזר גינזבורג שמו. בהמשך הוא גם התגייס להפצה.

'האור של הרבי הולך וכובש את העולם!'

אומר לנו הרה"ח ר' חיים מנחם קרמר שליט"א יו"ר מכוון נחלת צבי, 'הרבי' ומוהרנ"ת

הם התקווה של כולם, וצריך לתת לכל אחד הזדמנות לטעום מהאור הזה.

|| שנים ארוכות של נסיעות ברחבי

העולם ועשרות ספרים שתורגמו

לשפות שונות הם רק חלק קטן

מהפעילות הענפה של מכוון 'נחלת צבי'

שאין מי שלא זכה ליהנות מפירותיו

|| לקראת יומא דהילולא של גאון

עוזנו מוהרנ"ת ישבנו לשיחה

מיוחדת עם ר' חיים מנחם ובניו ר' רפאל

ור' צבי אריה שיחי, כדי לשמוע על

ימים רחוקים של חרישת תלמים

ועל תוכניות של מהפכות שעוד

מתוכננות לעתיד || לא יכבה בלילה נרו

להתחיל אצל הרבי. הדוכן של נחלת צבי באומן

משם יוצאת תורה. המשרדים הצנועים בירושלים

הייתי ניגש עם השואל למדף הספרים, מראה לו את שמונת הכרכים של "ליקוטי הלכות" ומציע לו לבחור אחד מהם איזה שהוא רוצה. תפתח באיזה דף שתבחר. התלמיד פתח באקראי. הנה, בחר איזה סעיף שאתה רוצה ללמוד, בוא נשב ללמוד אותנו ביחד.

כשסיימנו, שאלתי: האם לא קיבלת תשובה לשאלתך? ...

לא היה צורך במילים נוספות.

אומר זאת בצורה חד משמעית: אני לא מכיר עוד ספר שעונה בבהירות שמדבר ללב, שעונה לך, שעוזר לך בשאלות ובעיות ביומיום. אומרים על הגאון מוילנא שיכול היה לעשות כך בתנ"ך אחרי ארבעים שנות לימוד...

איך גיליתם את הפטנט הנפלא הזה?

מלימוד יומיומי של ליקוטי הלכות. ראיתי שבליקוטי הלכות יש הכל! הרב'ה אומר בתורה ס"ב שאם יש לך אמונה, אתה תראה נפלאות. אני האמנתי, וכך היה.

זה לא היה פשוט, הייתי צריך להתפלל ולהאמין שזה יצליח..

קרה פעם שזה 'לא עבד'?

לא! תמיד זה הצליח.

זכורני שאחד באמריקה התווכח איתי פעם שזה לא עונה לו בדיוק. אמרתי לו, תלמד את זה שוב! הוא למד שוב ובא על סיפוקו...

כך זכיתי לראות עין בעין, את הכח של הרבי, שהרבי תמיד קולע אל השערה!.

חלפו כמה שנים ובתשל"ט נפטר חמי. היות והוא החזיק את הכולל במאה שערים, נכנסתי לשם להחזיק את הכולל במקומו. הייתי מלא סיפוק מקירוב הנפשות שהשם זיכה אותי לעשות בישיבת "דבר ירושלים" והחלטתי לשלב שיעורים באנגלית למקורבים גם בישיבה במאה שערים.

הבאתי רב שילמד אותם גמרא ומדרש והתחלתי לנסוע לאמריקה לגיוס כספים. כבר בנסיעתי הראשונה לאמריקה פגשתי אנשים רבים, הרי גרתי שם שלושים שנה, כך שהכרתי הרבה אנשים. בכל שיחה בענייני רבינו שמעתי את ה'תלונה' הקבועה: אין לנו אפשרות להבין את ספרי ברסלב!

ברא כרעא דאבוה. ר' רפאל ור' צבי אריה בניו של ר' חיים מנחם

אצל חמי כל עבודת החיים היתה הפצה, לקרב נפשות לדעת רבינו.

בתחילה עשה זאת על ידי שיעורים שמסר, בהמשך התמסר להדפסת ספרים והדפיס את כל הספרים שהיו בזמנו, ולבסוף גם לקח חלק גדול בהקמת השול במאה שערים. לקומה הראשונה היו תורמים שונים, והקומה השנייה, זו שמתפללים בה עכשיו, נבנתה בתרומתו כך סיפר לי ר' לוי יצחק בנדר ז"ל.

לדבר בשפת העמים

בתשל"ה עזבתי את ארצות הברית ועליתי לארץ ישראל. בתשל"ו התחלתי ללמד בישיבת "דבר ירושלים" בגאולה לבחורים מחו"ל. לא דיברתי על רבינו באופן רשמי, רק הזכרתי אותו קצת פה ושם: הרב'ה אומר... רבי נחמן מסביר... התלמידים היו אומרים לי: "כן, שמענו על רבי נחמן, אבל אין לנו גישה לספריו, אנחנו לא מבינים". הספר היחיד שתורגם לאנגלית באותם ימים היה "שבחי הר"ן" ושיחות הר"ן שר' אריה קפלן תרגם. לא היו עוד ספרים של ברסלב באנגלית.

הבחורים נהגו להתייעץ איתי בעניינים שונים. במקום לענות תשובה

זה אכן חולל מהפכה שם?

בשנים הראשונות הייתי מאוכזב מאד. הרי עזבתי את עבודתי בישיבה והשקעתי את כל כוחותי בתרגומים ובהפצה, והמכירות לא היו משביעות רצון. אנשים התעניינו וגם קצת קנו אבל לא כמו שקיוויתי...

עד ששיחה אחת של הרב'ה תפסה אותי ושינתה לי את כל נקודת המבט.

הרב'ה אומר בשיחות הר"ן שיש אחד שאין מראין לו בחייו מה שהוא עושה, הוא לא יזכה לראות בעיניו דבר ממה שפעל. הן, אמרתי לעצמי, זו השיחה שלי. הרב'ה דיבר אלי! אני לא אזכה לראות בעיניי שום דבר.

תלמיד שלי שאל אותי: זה לא הגיוני?! איך אתה יכול לעבוד כל החיים בלי לראות נחת?

עניתי לו: זוהי החיות שלי. אם אני רואה אחד שהשתנה לטובה, כבר הרווחתי! כבר ראיתי, ואני בטוח שיהיו עוד רבים רבים, יהיו מאות ואלפים.

אחד העובדים במשרד נמצא פה, הוא עובד אתנו במשרד כבר עשרים ושבע שנים! שאל אותי, הוא יספר לך בעצמו איך ראה במו עיניו ישועות מופלאות אצל אנשים מכל הסוגים שהגיעו לפה. סיפורי ישועות חובקי עולם.

אספר לך קצת...

מישהו תרם לנו שמונה עשרה אלף דולר לתרגום ליקוטי מוהר"ן. הוא קיבל ירושה מאביו ולא היה צריך את הכסף... כך התחלנו.

החלטנו להוציא לאור שש תורות ולבדוק איך זה מתקבל. לא היינו שבעי רצון. כשתרגמנו עשינו זאת בלי הרבה הערות, כי מי יכול להתיימר להבין לעומק ולתרגם לשפה אחרת את מילות קדשו של רבינו...

אבל אנשים באו והתלוננו: תרגמתם, תודה רבה. אבל אני לא מצליח להבין, הפירוש מאד מתומצת וזה לא עוזר לי!

וכך הרחבנו את הפירוש "של נעימות נצח", באנגלית ובהמשך גם תרגמנו אותו בעברית.

ברוך ה', זה התקבל והרבה אנשים באים אלי ואומרים תודה על הפירוש על הליקוטי מוהר"ן.

לדבר ברסלב ב'ספרדית'

אספר לך איך צבא של איש אחד כובש את כל דרום אמריקה...

בערך בשנת תשמ"ז קיבלנו מכתב מארגנטינה: "מצאתי בחנות ספרים בפריז את הספר 'משיבת נפש' בצרפתית. אולי יש לכם עוד ספרים כאלה?"

האיש ידע לקרוא גם אנגלית. היו לנו אז עשרה או חמישה עשר ספרים מתורגמים ושלחנו לו את הקטלוג שלנו. הוא קרא את כולם!

מיד כשהתאפשר לנסוע לאומן הוא נרשם לנסיעה ופגשתי אותו שם. ניגש אלי אדם והציג את עצמו בשם גלרמו (אברהם) בילינסון. הוא אומר לי: חיים, אני רוצה לעזור, אני יכול לתרגם את הספרים לספרדית.

כיום יש לנו בערך שמונים ספרים באנגלית ו... שמונים ספרים בספרדית!. הוא איש פלא, תרגם הכל! כעת הוא עובד על פרויקט אישי: מתרגם תורות שיש עליהם ליקוטי הלכות ועורך אותם כחוברת מבוארת

ר' חיים
מנחם: כעת
אנו עובדים
קשה על
הפרוייקט
העצום של
ליקוטי
הלכות
לתרגום
באנגלית.
הלוואי
שזוכה
להוציא את
זה לאור.
התחלנו
לפני מספר
שנים וכבר
השקענו
סכומי
עתק של
מאות אלפי
דולרים,
מדובר
בעלות של
יותר מעשר
מיליון דולר!

החלטתי לעשות מעשה. פיתתי לרב קפלן והצעתיו לו שנתרגם לאנגלית את הספר 'סיפורי מעשיות'. הרב קפלן התגייס לפרוייקט אבל העדיף לתרגם בתחילה את 'השתפכות הנפש'.

ההתחלה היתה צנועה... תירגמנו והדפסנו את הספרים הראשונים והגלגלים החלו לנוע ולהניע עוד אנשים. יהודי בשם ר' אברהם גרינבאום התגייס לתרגם את 'משיבת נפש', וכך המשכנו לתרגם ולהדפיס עוד ועוד ספרים באנגלית.

אני זוכר שמישהו ראיין אותי באותה תקופה ואמרתי לו: אתה עוד תראה, עוד תראה איך הספרים של רבינו ישנו את הכל! כשהדעת של הרב'ה תתפשט בעולם...

ידעתי על מה אני מדבר, הרי ראיתי במו עיני אצל התלמידים שלי ניסים ונפלאות. איך הרב'ה נוגע בלב, חודר לעומק עומק הלב...

אחד ניגש אלי ואמר לי: תקשיב, זה מדהים איך רבי חסידי שחי לפני מאתיים שנה מדבר אליי, יהודי מהמערב של שנות ה-2000, וכל כך 'נוגע' לי בלב. זהו פלא עצום!

יחד עם הרב קפלן ור' דוד שפירא, הר' משה מיקוף ור' אברהם גרינבאום עבדתי על פרויקטים נוספים של תרגום. בשנת תשמ"ג, בדיוק כשהבאנו את סיפורי מעשיות לדפוס, קרה מקרה מצער, הרב קפלן קיבל התקף לב ונפטר בפתאומיות בגיל ארבעים ושימונה. **אבל אני כבר ראיתי וטעמתי קצת מה שהרבי עושה בעולם.**

יפוצו מעיינותיך חוצה

בשנת תשמ"ה נפלה בי ההחלטה להקדיש את עצמי לגמרי להפצה. עזבתי את הישיבה ונכנסתי חזק לפרוייקט האדיר של תרגום, הדפסה, הפצה וגיוס כספים.

פנסי שמחה והיום ממלכה. בשיעור למקורבים בארצות הברית

של תורות עם ליקוטי הלכות.

הכל התחיל מספר אחד?

כן. ספר אחד בודד מתורגם לצרפתית בחנות בפריז...

הספרים בספרדית נמכרים היום בכל מדינות דרום אמריקה. כולם ניתנים לרכישה גם באופנים שנגישים לציבור הרחוק מאד.

כוחה של הפצה - כוחו של הרבי

ב'ימי מוהרנ"ת' מובאים דברי ר' נתן: עכשיו התחלתי להבין שהרב'ה הוא לא רק הרב'ה שלי, הוא הרב'ה שיכול לתקן את כל העולם!

לרבי נתן היתה הארה, הוא נפתח להרגיש את זה רק אחרי שכבר היה תלמיד במשך שש שנים תמימות.

אני יכול להעיד. זכיתי להרגיש שאם טורחים בשביל הרב'ה רואים נפלאות, איך חיים של אנשים משתנים ומתהפכים לגמרי.

לא תאמין אבל אנחנו מוכרים הרבה ספרים גם ליהודים רחוקים מאד מאד. היה מסינור אחד שהיה גר בקליפורניה והוא הגיע לארץ וניסה לשדל אנשים לנצרות, והוא למד תנ"ך, והתחיל לשאול שאלות הוא מצא בספריהם היפך אמונתם, כמו שהרבי אומר בתורה י"ז, ולהם לא היה תשובות אז זרקו אותו מהבית תפלות. ככה הוא התגלגל עד שנקלע פעם לקהילה רפורמית ושם נחשף לספר שלנו 'הכסא הריק', הספר הזה נגע לליבו, כיום הוא גר צדק מנהל משפחה יהודית לתפארת בפאראקווי שבניו יורק.

אנחנו לא יכולים לשער גודל כוחו של הרבי...

יש לי תלמיד בפלורידה שקרא את הליקוטי עצות באנגלית וזה תפס אותו. כעבור שנתיים בערך פגשתי לראשונה באומן בראש חודש אלול. בין שיחה לשיחה הפכנו לחברים. מאז, כל שנה הוא מארגן שיעורים אצלו ומזמין אותי לנאום שם.

בדרך כלל אני מדבר אצלו על הספרים ועל כוח הרבי. לפני כארבע שנים התחיל לתת שיעורים בעצמו. לא יאומן, הבחור הזה בקיא בליקוטי מוהר"ן הרבה יותר מהרבה אנשים רציניים. הוא מתקשר אלי, בתורה זו וזו הרב'ה מדבר על כך וכך איך אתה מבין זאת? תסתכל בתורה זו וזו ותבין... אני עונה לו, וכך הוא מוסיף להתפלפל בתורות שונות בבקיאיות מדהימה.

היום יש לו כשלושים אלף איש שמאזינים לשיעוריו יום יום! 30,000 איש!! הכל מליקוטי עצות אחד...

נו, אתה מבין את הכוח של הרבי? אנחנו בכלל לא יודעים ומבינים, אולי רק מאמינים ומרגישים, אבל לראות את הכוח של הרבי, את ההתגשמות של "ניצחתי ואנצח", מרגישים דווקא כשמתמסרים להפצה.

בקריית ביאליק לומדת כיום קבוצה עם ר' נתן יעקב אנשין... כשהייתי כאן בארץ בתשכ"ג, אני לא יודע אם היה בקריית ביאליק בית כנסת בכלל... כל הקריות של חיפה היו סמל החילוניות ואנטי דת. והיום מגיעים כל שבוע שלשים אנשים לשיעור בברסלב. הכול בזכות ההפצה של הספרים. (בלשה"ק).

דע לך שלכל ספר יש כתובת. כל אחד ימצא את הספר ששייך לו עם המילים המדויקות עבורו.

יהודי אחד שגר באפרת, בדיוק הבוקר ביקש להודות לי וסיפר: יש לו רב שהיה בריסקער חזק מאד. יום אחד הוא מצא את ספרי רבינו, פתח לתומו והתחיל ללמוד. ופתאום הוא קולט וואו, זה מדהים!

סיפר לחבריו והם אמרו לו: עזוב, עזוב! זה שום דבר, אל תתעסק עם זה... אך הוא התעקש שזה מופלא. ודוקא המשיך ללמוד עוד ועוד...

זהו כוחו של ספר. לא משנה אם בעברית, אנגלית, ספרדית, צרפתית, רוסית...

עכשיו אנו מוציאים לאור כרך א' וב' של ליקוטי מוהר"ן ברוסית. אנשים באו אלי באומן ואמרו לי תודה.

אנטומיה ששאבה את הנשמה

אספר לך סיפור למשל על הספר "אנטומיה של הנשמה". שנה אחת בהיותי באומן ניגש אלי בחור ואומר: אני חייב להודות לך. הייתי רחוק מאד ואפילו הסתבכתי בצורה מסוכנת וחוויתי מוות קליני. שכבתי בבית חולים כמו מת. כעבור כמה חודשים התעוררתי ויצאתי מזה. אל תשאל אותי איך הנס הזה קרה כי אני לא יודע...

יצאתי מבית החולים חזרה לחיים ולא ידעתי מה לעשות עם עצמי. היה לי עסק פעיל אבל הוא כלל לא עניין אותי. רגלי הוליכו אותי לחנות ספרים גדולה ומוכרת.

באקראי ראיתי שם את הספר "אנטומיה של הנשמה" שבדיוק עמד מולי ו'קרא' לי. פתחתי, לעלעלתי, קניתי מיד. ישבתי בבית והתחלתי לקרוא... שלושה ימים תמימים לא יצאתי מהבית עד שגמרתי לקרוא את הספר כולו! ואז אמרתי זהו זה! מכרתי את חלקי בעסק, עזבתי את תל אביב והתחלתי ללמוד תורה... ועכשיו אני כאן באומן!

ר' חיים מנחם ממשיך לספר: שמעתי את סיפורו המדהים של הבחור אך לא ידעתי מה עלה בגורלו. הרי ידוע, שבהרבה מקרים - מצוי שהאורות שתפסו אנשים לבסוף עזבו אותם והם חזרו לחייהם הקודמים, תהיתי האם הצליח להחזיק מעמד ולא חזר. כעבור כמה שנים ה' שלח לי את המשך הסיפור...

בני ר' רפאל שמנהל את דוכן הספרים שלנו באומן, סיפר: "עמדתי ליד דוכן הספרים והסברתי למישהו מתעניין על הספר "אנטומיה של הנשמה", הוא רצה לדעת אם כדאי לקנות. עומדים סביבי אנשים ואני באמצע לדבר על הספר כשאברך ברסלב פתאום מתערב ושואל: אתה מרשה לי לדבר? והוא מתחיל לספר: הספר הזה הציל את החיים שלי! הייתי מת! יצאתי ממות לחיים. הוא תיאר את המוות הקליני ואת המפגש עם הספר ומה שזה עשה לו... אנשים סביב עמדו והקשיבו פעורי פה... תוך שניות נעלמו כל ספרי 'האנטומיה' מהדוכן!"

זהו הכוח של הרב'ה. אתה פוגש באומן אברך ברסלב שנוראה מקורב 'סטנדרטי' ואינך מעלה בדעתך מה הסיפור שלו...

אני זוכר משפט חזק מאד ששמעתי מ'ר' לוי יצחק בנדר. כשהייתי בחור בתשכ"ג הוא היה נוהג לקרוא ליקוטי מוהר"ן בין מנחה למעריב. מדי פעם הוא הסביר בחצי מילה אבל לרוב רק הקריא את המילים כמות שהן. אחד שאל אותו: למה אתה לא משקיע בלהסביר קצת יותר? ור' לוי יצחק שאל אותו: "מה רע לך הדיבור של הרב'ה כמות שהוא? - וואס איז שלעכט א דיבור פון דער רבי?"

זה נורא נוראות, איך שאפשר להתחזק ממנו כל פעם ברחמי ה' יתברך זה מוירעדיג!

בנו ר' רפאל מספר: בדידי הוי עובדא, כשהייתי אחראי גם על העריכה של הספרים. בתקופות של עומס בעריכה הייתי יושב בבית כנסת ליד הבית כדי לסיים את העבודה. כשלידי יש גם כולל אברכים. פעם ישבתי שם לעבוד ובאמצע ניגשתי לשתות. בדיוק הגיע טכנאי שאינו שומר תומ"צ ה"י, לתקן את בר המים, הוא מתבונן באברכים הלומדים ושואל אותי בהתעניינות: תגידי, מה זה פה? עניתי לו שזה 'כולל'. ופתאום, לא יודע מה 'נפל' עלי, אני שואל אותו: אולי תרצה גם אתה לשבת וללמוד איתי? להפתעתי הוא אומר: כן, בהחלט. יש לי שעה פנויה עד הכתובת הבאה!

רבונו של עולם, מה עשיתי לעצמי? הבן אדם רוצה ללמוד וזו אחריות גדולה. איך אדע מה ללמד יהודי רחוק כל כך שלא למד מעולם? השם, ביקשתי בשקט, תכוון אותי. בדיוק למדתי אז ליקוטי הלכות ברכת הפירות הלכה ה'. אני אוזר אומץ ואומר לו: בוא נלמד את הקטע הראשון. ישבנו יחד ולמדנו את הדיבור הנפלא של רבי נתן. הוא מסביר על הכוונה בברכה, כשאדם מברך בכוונה זה כאילו הוא ברא את הפרי... וכך אני לומד איתו שעה וחושב לעצמי: מה אני עושה, וכי הוא מבין משהו...

כשסיימנו, הוא שואל: אתה בא לאמר לי שאתם ככה מברכים ומכוונים כמו שרבי נתן לימד אתכם?

אתה קולט? הוא הבין ועוד איך... "הלוואי" עניתי לו, "אבל עצם זה שאנו מסתובבים בעולם, טועמים בלימוד הזה את הטעם האמיתי ורוצים אותו, ואולי פעם אחת כן זכינו לברך ככה, אז לפחות נגענו בשולי הגלימה..."

ר' חיים מנחם: כעת אנו עובדים קשה על הפרוייקט העצום של ליקוטי הלכות לתרגום באנגלית. הלוואי שנזכה להוציא את זה לאור. התחלנו לפני מספר שנים וכבר השקענו סכומי עתק של מאות אלפי דולרים, מדובר בעלות של יותר מעשר מיליון דולר!

אני לא יודע אם אזכה לראות בעיני את הליקוטי הלכות יוצא לאור, הלוואי שכן. גם הליקוטי מוהר"ן לא האמנתי שאזכה, וזכיתי. אבל מה שבטוח, הליקוטי הלכות זה הספר שיהפוך את העולם לגמרי לגמרי!

"והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים" כשארבי נזכה להאמין ולראות את אור הלבנה, שזהו רבי נתן, הופך לאור חמה, אזי אור החמה - שזהו רביה"ק, יהיה שבעתיים. כלומר: הכוח של הרב'ה יתפשט בכל העולם כולו, זה מה שר' נתן רוצה. ואנו כבר רואים את התחלת ההתפשטות כיום.

-ההתבטלות שהיה לר' נתן כלפי הרבי...

כשכתבתי את הספר "באש ובמים" ישבתי במשרד וכתבתי את הספר, חייתי עם רבי נתן משך כמה חודשים טובים! בוקר, צהריים וערב. כשסיימתי לכתוב אמרתי (קולו נחנק מהתרגשות): רבונו של עולם, אני מודה לך שזכיתי לכתוב ספר על רבי נתן. תאמין לי שאין לי שום מושג, שום מושג מי זה ר' נתן. כל הראש שלי היה בתוך הספר, חייתי איתו יומם וליל ואני לא רוצה לקבל שכר על זה. את כל העולם הבא שלי כבר קיבלתי. די לי שזכיתי וחייתי עם רבי נתן כמה חודשים ועדיין אחרי הכל אין לי שום מושג מיהו רבי נתן □

כשהייתי בחור, מהספרים העיקריים שעסקתי בהם, זה עלים לתרופה ושיחות הר"ן, בעלים לתרופה אתה רואה איך שר' נתן חי את הדעת של הרבי.

אנו רואים את ההבדל בין לימוד דף יומי של ליקוטי

אתה שומע? ר' נתן מדבר אלי, הוא מדבר אלי ממש! ר' חיים מנחם משתנק מבכי "הליקוטי הלכות זה נורא נוראות, איך שאפשר להתחזק ממנו כל פעם ברחמי ה' יתברך זה מוירעדיג!"

משפט קטן, אמונה חזקה.

ר' אלי' חיים רוזין סיפר לי שכשיצא לגיוס כספים בשנת תשי"ב לצורך בניית הישיבה במאה שערים, הוא שאל את עצמו: לשם מה אני נוסע? וכי חסרות לי תלאות בחיים? עברתי את סטאלין, שיכלתי כמה ילדים, סבלתי ייסורי 'טיפוס' וכמעט שעזבתי את העולם, ועוד חבילות של צרות וייסורים, סוף סוף הגעתי אל המנוחה והנחלה, ומה לי לצאת?

אבל הרי מוכרחים לצאת!

ואז, טרם צאתי לדרך קיבלתי על עצמי לדבר עם אנשים כל יום דיבור אחד של הרב'ה. וכך נסעתי וסיפרתי למי שפגשתי על גדולת הרב'ה, הזכרתי שיחות ורעיונות של הרב'ה...

כשלושים שנה לאחר מכן שהייתי גם בארצות הברית והייתי במקומות שהוא היה בהם, פגשתי אנשים שזכרו היטב את דיבוריו מלפני שלושים שנה! הדיבור נכנס בהם...גם אם הם לא הפכו להיות חסידי ברסלב.

"והאם אנחנו בעצמנו חסידים אמיתיים?" שואל ר' חיים ברגש, "האם אנו יודעים מה זה להיות חסיד אמיתי?"

תגידי לי, האם אנחנו כמו ר' נחמן טולטשינער? כמו ר' אלטר טעפליקער? כמו ר' הירש לייב ליפל? ר' שמואל שפירא? וכי מי אנחנו? אך באמת רבי נתן אמר שהעיקר זה הרצון, ואנו רוצים!

איך כמו ר' נתן...

יש לי קביעות יומית בלימוד ליקוטי הלכות. עברתי על הליקוטי הלכות כמה וכמה פעמים, וכל יום אני מסתכל על המילים ואומר בהתפעלות מחודשת: רבש"ע, אין דבר כזה בכל הארץ! אין בעולם כמו רבי נתן!

"אתה שומע? ר' נתן מדבר אלי, הוא מדבר אלי ממש!" ר' חיים מנחם משתנק מבכי "הליקוטי הלכות

כיום מונה המכון למעלה 80 ספרים בשפה האנגלית, למעלה 80 ספרים בשפה הספרדית, קרוב 40 ספרים בשפה העברית, 8 בשפה הרוסית, עשרות בשפה הצרפתית, ואפילו את הספר 'באש ובמים' בשפת האידיש. עוד היד נטויה בעזרת ה' עם תכניות לעשרות השנים הבאות.

בנוסף לכך מארגנן מכון 'נחלת צבי' הרצאות וסמינרים להעברת תורתו של רבינו ורבי נתן ברחבי העולם, בעיקר בארצות הברית אך גם באירופה, אמריקה הדרומית וכמובן ברחבי ארץ ישראל.

הדפסה חוזרת ולא היו לנו כסף לכך. ביטלתי את התוכנית לצאת אחרי סוכות לגיוס כספים בחו"ל בגלל מצבה הרפואי המדאיג של אשתי.

שלושה ימים ושלושה לילות הייתי סגור במשרד, מסתובב כארי בסוגר ומתפלל: רבונו של עולם, מוכרחים להדפיס את הספר. אין, אין לנו שום אפשרות להיכנס לחובות עצומים כאלה! רבש"ע, מה נעשה?

אבל מה יהיה? הספר של הרב'ה צריך לצאת לעולם ויהי מה!

וכך היה, הוצאנו את הספר. גם הרבנית עדיין זקוקה לרפואה, אבל ברוך ה' היא בסדר.

הכל זה חסד חנינם! הוא מכריז בהתרגשות. מבריאת העולם ועד היום לא היה אחד שקיבל חסד חנינם כמוני! כך אני מרגיש. כל מה שזכיתי לקבל מהרב'ה זהו חסד חנינם.

ר' רפאל: כשהגעתי לעבוד פה במכון אבי אמר לי: דע לך שהיצר הרע לא נותן לספרים של הרב'ה לצאת לאור. ראיתי את זה בעיני ממש! בכל פעם שהבאתי ספר לדפוס היתה תקלה; פעם נשבר חלק במכונה, פעם שכחו חומר ופעם חסר משהו אחר... ראיתי אנשים אחרים מביאים חומרים להדפסה והכל הולך חלק... עמדתי בדפוס והחלטתי שזהו! בפעם הבאה שאביא ספר אקח אחריות מלאה על כל השלבים. אדאג שהכל 'ידפוק', אביא את העטיפות מראש ואהיה מוכן בזמן. זה 'רוץ'.

כך אכן היה. כל השלבים עברו בשלום ואני אומר לעצמי: נו, צריך פשוט לקחת אחריות והכל מסתדר.

פתאום מתקשר אלי האחראי מהדפוס ואומר לי בהשתוממות: תקשיב, בחיים לא קרתה לי תקלה שכזו; חסר לי ה'סקייל'! (חלק הנצרך להדפסת כריכת הספר) פשוט אין. בשום קרטון לא הצלחתי למצוא, וגם להזמין אי אפשר כי נשרף המחסן במפעל... אמרתי לעצמי: אהה, זה באמת ה'בעל דבר'...

יום אחד אני מביא ספר לדפוס וחושב לעצמי: טוב, אני כבר יודע על ה'מניעות' אבל ברוך השם שלפחות בעל הדפוס לא יודע זאת... במהלך ההדפסה קרתה (כמובן...) תקלה, ובעל הדפוס כועס ואומר: עם כל הכבוד לרבי נחמן, למה כל פעם שמביאים ספר שלו לדפוס הולכת לי המכונה?

ר' חיים מנחם מוסיף: אמרו לי פעם שאכתוב ספר על המניעות שהיו לי בהוצאת כל ספר...

הנה עכשיו הוצאנו ספר שהוא מעין פירוש על הסידור. שש שנים ארך לי להוציא את הספר לאור! היו הרבה בלבולים ומניעות. אחרי הרבה השקעה פתאום טען לי מישהו שגם הוא מוציא לאור ספר דומה, הפסקתי את התהליך ואז הבנתי שהוא אפילו לא התחיל את העבודה... אז שוב נרתמתי, ופתאום קורונה שעצרה את הגלגלים, אחר כך נפטר העורך מקורונה... שוב ושוב לחצתי והשתדלתי והבטיחו לי שהנה זה כבר כבר יוצא לאור... הכנסו לדפוס והכל היה מוכן, בסוף זה התעכב שבועיים רק בגלל הכריכה...

ר' צבי אריה: כשבקשו מר' נתן לספר מופתים מרבינו הזדעק ר' נחמן טולטשינער "א מופת?! א מופת בין איר!" כל ספר שיוצא מהמכון זועק את הזעקה הזו, זה שרשרת רצופה של מופתים וניסים לאורך כל הדרך! שום ספר של הרבי לא יצא בקלות. הרבי אמר 'אני איש פלא'. מי שחושב להרוויח משהו מספרים של הרב'ה, שיהיה מוכן נפשית שזו קריעת ים סוף וחבלי לידה. מהרבי לא עושים כסף □ לא לחינם ציווה רבי נתן שנהיה חזקים.

ה' יעזור שאכן נזכה כבר במהרה להפצת האור על פני תבל עד להחשת הגאולה במהרה בימינו!

הלכות ללימוד זמן רב כל יום, אלה ממש שני עולמות שונים.

מי שאין לו זמן חשוב מאד שילמד דף אחד ליום לכל הפחות. הש"ך אומר ביוזרה דעה שלא יוצאים ידי חובה אם לומדים רק ש"ס, צריך ללמוד גם הלכה.

אני אומר לך מנסיון, אם אתה תקדיש זמן ניכר ללמוד ליקוטי הלכות תצא בן אדם חדש. תקבל מבט אחר לגמרי על העולם, כמו שהרבי אומר על התבודדות, לפעמים לא תוכל לחזור לעצמך

ר' שמואל שפירא אמר שאלה שהתמידו בלימוד ליקוטי הלכות הם החזיקו מעמד.

ר' הירש לייב ליפל היה גומר ליקוטי הלכות כל שנה, הוא למד חמישה דף ליום. גם אני עשיתי זאת בשנת האבל על אימי לעילוי נשמתה. ר' חיים מנחם פונה לבניו "אתם שומעים?" כאומר תזכרו מה שצריך לעשות □ אחר כך עשיתי זאת עוד כמה פעמים. פעם הבטחתי למישהו שאם ילמד ליקוטי הלכות תוך שנה הוא יקבל ממני כרטיס טיסה לאומן. הוא עשה זאת וסיפר לי שזה נתן לו כל כך הרבה חשק שאחר כך עשה זאת עוד כמה פעמים.

אין לך מושג מהי הקירבת אלוקים שיש בליקוטי הלכות. מה שלא תמצא באף ספר, אפילו בליקוטי מוהר"ן! כי רבי נתן הוא הלבנה והרבי הוא החמה. אדם לא יכול להסתכל ישירות בשמש, כך שרק אם אתה מסתכל דרך המשקפיים של ר' נתן אתה מבין קצת מה הרב'ה רוצה ממך. רק אז אחרת, זה לא ילך. לא ילך!

רבינו אמר לר' נתן ור' נפתלי, "איזה שייכות יש לכם איתי? כמו נוצות על בגד. "אם כך ר'נתן ור' נפתלי" דמעה מבצבצת מבין ריסי עיניו של ר' חיים מנחם, "מה אנחנו? מה אנחנו??" "רק מה?" ממשין ר' חיים מנחם "אם אתה מאמין, אתה שייך". "ורק דרך רבי נתן" רבי חיים מנחם חוזר על המשפט ברגש שוב ושוב "רק דרך ר' נתן. רק דרך ר'נתן!!!"

הפצה אפשר לעשות גם דרך דיבור, כשהייתי באמריקה הקפדתי כל יום לומר למישהו דיבור מהרב'ה.

היום עושים עסק מלמוד ליקוטי מוהר"ן בעיון אני מסכים שזה מאד חשוב. הרב'ה אומר שכל אחד צריך ללמוד שני שיעורים בליקו"מ: אחד בעיון ואחד בבקאות. אני מעודד ללמוד בבקאות כי הראש לא תמיד מרוכז בגלל תלאות החיים; היום אתה טרוד בכספים, מחר הילד חולה, מחרתיים בעיות בצנרת. כך שלפחות מצליחים לשרוד לאורך זמן את הקביעות בלימוד בבקאות.

ניסים בזכות ההפצה

רצינו לפרסם את דעת הרב'ה בעולם ולכן ייסדנו את המכון.

לפני כשלושים שנה נסעתי לאומן לראש השנה. בערב החג אני מקבל טלפון מאשתי: התגלתה בעיה רפואית מסוימת. התפללתי וחזרתי ארצה אחרי החג. בדיוק היה אז במכון ספר שהוצרכנו להדפיסו

הזכות כולה שאלה אנחנו המתווכים.

חסיד ברסלב יקר!

מעוניין לארגן שיעור בתורת רבינו באזור מגוריך (ללא עלות)?

בעל רכב? רוצה להתנדב להסעת משפיעים ולקחת חלק בהפצת המעיינות?

מרגיש שיש לך מה להעביר למתקרבים צמאים, ומחפש מי שיסייע לך להגיע אליהם?

את אחי

מרכז מידע חיבור והכוונה בעולם התשובה

מחכים לך בידידות 30 שנות יאת אחי.

צור עמנו קשר וטול חלק במיזם האדיר 'פרויקט השיעורים'

שלוחה 2 **02-5329617**

יעוץ בחינוך ילדים ובתחומים שונים // ימי עיון // שבתות גיבוש // סדנאות לבית // שיעורים ברחבי הארץ // הנחיית הורים

דער עילוי פון נעמיראון

דער נעמיראווער עילוי || די געהויבענע משפחה || די לאנגע
זוכענישן אין די הייליגע הויפן פון די צדיקים תלמידי הבעל שם
|| דער חלום פונעם לייטער || אליין קעגן אלע שוועריקייטן || די
שטורמישע לעבנסשאפן פון רבי נתן זי"ע אין זיין יוגנט וועלכע
האט אים געפירט צו די התקרבות צום הייליגן רביין דער נחל
נובע מקור חכמה זי"ע

געשריבן און באארבעט דורך: ד. ברסלבער

איבערגעזעצט אויף די אידישע שפראך דורך: שמעון י. הלוי

מעזיבוזש'ער האט זיך אויסגעדרוקט איבער אים גרויסע שבחים (זע שיש"ק ח"ב, י"א).

אין יאר תקנ"ג, ווען רבי נתן איז אלט געווען נישט מער ווי דרייצן יאר, איז פארגעקומען זיין חתונה, אזוי ווי עס איז דעמאלטס געווען דער שטייגער ביי די חשוב'ע משפחות. נאך די חתונה איז רבי נתן געבליבן זיצן אין לערנען אונטער זיין גרויסן שווער'ס אויפזיכט, און מקבל געווען פון אים תורה ויראת שמים, ווי אויך 'שימוש' צו קענען ענטפערן שאלות און ערפילן א רבנות שטעלע.

און טאקע נאך בחייו פונעם שווער, ווען עס איז אים אויסגעקומען אוועקצופארן פון שטאט, פלעגט רבי דוד צבי שטעלן דווקא דעם יונגן איידעם רבי נתנ'ען, ער זאל ענטפערן די שאלות און אנפירן מיט'ן שטאטישן בית-דין אנשטאט אים, איינערקענענדיג זיינע פילע כשרונות און שכל הישר.

וואס איז די תכלית?

פון א גאר יונגן עלטער האט שוין רבי נתן געשטעלט פאר זיינע אויגן דעם אמת'ן תכלית. אנגעהויבן האט זיך עס, אלץ קליין קינד, ווי ער פלעגט זיצן אין שול לעבן זיין זיידן - רבי יצחק דאנציג - צווישן די אנדערע עלטערע אידן אויפ'ן 'מזרח'. אין א געוויסן טאג האט ער באמערקט ווי עס פעלט איינער פון די דארטיגע מתפללים, פרעגנדיג זיין זיידן איבער דעם, האט ער באקומען די תשובה אז יענער איז געווארן 'נפטר', און דער זיידע האט ערקלערט דעם קליינעם נייגערין אייניקל, אז ביי יעדן מענטש קומט אמאל א צייט ווען זיין לעבן ענדיגט זיך און די נשמה גייט ארויף אין הימל - און דעם גוף פאקט מען אריין טיף אונטער דער ערד אינעם בית-עולם.

פון דעמאלטס אן - האט רבי נתן שפעטער דערציילט - האט ער נישט אויפגעהערט פרעגן זיך אליין אויף יעדע זאך: "איז דען דאס דער תכלית פון דעם גאנצן לעבן?!", זיין הארץ האט שטענדיג געברענגט צו זוכן און נישטערן איבער דעם אמת'ן ציל אויף וואס א איד איז באשאפן געווארן.

נאך א שטיק צייט וויילן ביים שווער, איז רבי נתן צוריק קיין נעמיראוו און ממשיך געווען קעסט ביי זיין פארמעגליכן טאטן, ער איז ווייטער געזעצן און געלערנט אין ארטיגן בית המדרש, און קונה געווען געוואלדיגע בקיאות און אלע חלקי התורה, ווען אויך זיין יראת שמים און אפגעהיטנקייט איז געווען א שם דבר.

א הארץ מוז ברענען!

מיט דעם אלעם, זיצנדיג לכאורה אין דעם גן-עדן התחתון פון דער וועלט, האט ער שטענדיג געשפירט א געוויסן אומעט אין זיין שלימות הנפש, ער האט אבער נישט געקענט אנדייטן פונקטליך וואס.

איינע פון די געהויבענע יונגעלייט דארט אין נעמיראוו, איז געווען רבי ליפא, וועלכע רבי נתן האט געטראפן מיט אים א נאנטן שפראך. דער רבי ליפא איז געווען א מקורב צו די דרך החסידות, און צוליב דעם איז גאר אפט אויסגעקומען אז די צוויי חברים פלעגן זיך ארומ'ווכח'ען איבער דעם נושא - ווי רבי ליפא האט שטאנדהאפט גע'טענה'ט אז די חסידים זענען די אמת'ע עובדי השם,

א הויפט ראלע אין דאס לעבן און שאפן פונעם הייליגן רבי'ן זי"ע, איז די וואונדערליכע 'התקרבות' פון דעם 'אויסדערוועלטן' תלמיד - רבי נתן זצ"ל, וועלכער האט מיט א זעלטענעם מסירת נפש אוועקגעגעבן לייב און לעבן אז די תורות פונען הייליגן רבי'ן זאלן פאראייביגט ווערן לדורות עולם, אזוי ווי דער רבי האט אליין געזאגט: **איר דארפט מכיר טובה זיין רבי נתנ'ען; ווען נישט אים וואלט נישט געבליבן פון מיר אפילו א 'בלעטל שמות'!" *

דער שווער: דער גרויסער רבי דוד צבי

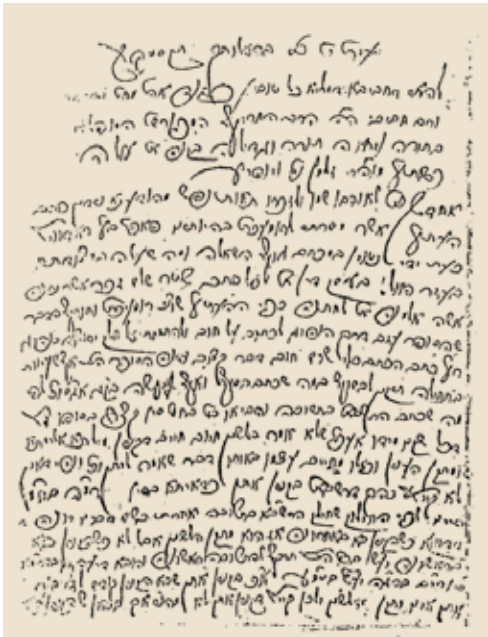
רבי נתן איז געבוירן געווארן חמשה-עשר בשבט שנת תק"ם, אין שטאט נעמיראוו, צו זיין טאטן ר' נפתלי הירץ שטערנהארץ ז"ל. שוין פון גאר יונגווייז אן איז ער געווען א גרויסער מתמיד. די אויסגערופענע התמדה און גאונות פון רבי נתנ'ען האט אים געפירט צו זיין שידוך מיט די טאכטער פון דעם גאון וצדיק רבי דוד צבי אויערבאך זצ"ל, וועלכער איז באקאנט געווען אין זיין צייט אלץ 'דער גרויסער רבי דוד צבי', דער רב און ראב"ד פון די שטעט שאריגראד, קרעמיניץ, מאהילעוו און די ארומיגע גלילות. רבי דוד צבי איז געווען פון די תלמידים פון דעם הייליגן 'נודע ביהודה', ווען ער אליין איז אויך געווען באקאנט אלץ א גרויסער פוסק און גאון, ער האט געשריבן פילע חידושים אין גמרא, הלכה, און אגדה, אויך געפונט מען 'הסכמות' פון אים אויף פארשידענע ספרים וועלכע זענען ארויסגעקומען אין זיין צייט.

חוץ זיין גאונות, איז רבי דוד צבי אויך באקאנט געווען מיט זיין צדקות און יראת שמים, ווען במשך 'פערציג יאר' איז ער נישט געשלאפן אין א בעט, ער פלעגט דרימלען זיצנדיג אויפ'ן בענקל ווען א ליכטל איז אריינגעשטעקט צווישן זיינע פינגער, אזוי אז ווען דער פלעמל וועט אנקומען צו זיין האנט זאל ער זיך מוזן אויפוועקן און ממשיך זיין צו לערנען. א גאנצע וואך האט ער זיך נישט געוואשן צו ברויט צוליב זיינע פילע חומרות און דקדוקים. רבי נתן האט זיך אמאל אויסגעדרוקט: "איידער איך בין מקורב געווארן צום רבי'ן האב איך נישט געקענט פארשטיין מיט וואס משה רבינו ע"ה האט געקענט זיין גרעסער פון מיין שווער".

רבי דוד צבי זעלבסט, האט זיך נישט פאררעכנט אלץ אנהענגער פון דעם דרך החסידות, כאטש ער אליין איז געבוירן געווארן דורך א הבטחה פונעם הייליגן בעל שם טוב צו זיין טאטן דער גאון רבי לייב חריף (זעה זיין נאמען דערמאנט מיט גרויסע שבחים אין שו"ת נודע ביהודה חלק אבן העזר, תקנת עגונות סימן כ"ט). אין אנהויב פלעגט רבי דוד צבי יא פארן זיך מסתופף זיין בצילו הקדוש פונעם הייליגן צדיק רבי מיכל'ע זלאטשוב'ער, אבער במשך די צייט איז ער נתרחק געווארן צוליב לשון-הרע'ס און מחלוקת פון לייכטזיניגע חסידים וועלכע האבן גערעדט אויף אנדערע צדיקים, דאס האט זייער געשטערט רבי דוד צבי'ן, און איז געווארן מער און מער דערווייטערט פון די דרך החסידות, ביז ער איז געווארן אן אויסגעשפראכענער מתנגד אויף זייערע הייליגע דרכים.

מיט דעם אלעם האט מען געוואוסט איבער זיין געוואלדיגע גרויסקייט און ערליכקייט אפילו אינערהאלב די חסידישע קרייזן. דער הייליגער רבי ר' ברוכל

רבי נתן,
ווי אלע
נעמיראווער,
איינוואוינער,
הערט זיך
אין מיט
נייגער, אבער
אנדערש ווי
אלע, האט ביי
רבי נתן דאס
געהאט גאר
אן אנדערע
באדייט...

דער זוכעניש פון יונגווייז אן דאס אידישע נעמיראוו

א תשובה אין הלכה פון רבי דוד צבי, דער שווער פון רבי נתן, צום גאון רבי אפרים זלמן מרגליות פון בראד

פון די עבודת הצדיקים וועלכע זייער דביקות בהשם יתברך איז העכער יעדנס השגה און אז אט דערין שטעקט זיין לאנג געזוכטער אמת.

ווי אויך זייענדיג אן היבשער למדן, איז רבי נתן שטארק נתפעל געווארן פון די טיפע גאוונות פונעם הייליגן בארדיטשובער; דאקעגן דער בארדיטשובער זעלבסט האט אויך ארויסגעוויזן אן עקסטערע התקרבות פאר רבי נתן, ער האט אים גערופן: "מיין נת'לע". רבי נתן פלעגט אין א תקופה שרייבן זיינע הייליגע תורות וועלכע איז שפעטער אריין אינעם ספר 'קדושת לוי'.

אויך צו אנדערע צדיקים פלעגט רבי נתן ארומפארן, צווישן זיי: דער רבי ר' ברוכל' מעזיבוש'ער, רבי גדליה ליניצער, רבי אברהם בער פון חמעלינק, אזוי אויך איז ער געווען ביי רבי שלום שכנא פראביטש'ער.

למעשה, ווי מער רבי נתן איז ארומגעפארן און משמש געווען די צדיקי הדור, און מרגיש געווען מער און מער ווי דאס פועל'ט אויף אים צום גוטן, האט ער אבער אין די צייט מער געשפירט, ווי עס פעלט אים פארט א צדיק וואס זאל אים באמת מדרוך זיין לויט זיין שורש נשמה, ער פלעגט שפירן גרויסע שוועריקייטן ביי יעדע זאך פון עבודת השם, עס איז אים געווען גאר שווער די עליות און ירידות וועלכע מאכן זיך ביי די וואס גייען אריין אין עבודת השם מיט אן אמת. רבי נתן האט נישט געוואוסט זיך אן עצה געבן אויף זיינע רוחניות'דיגע יסורי הנפש.

דער מורא'דיגער חלום

אין א געוויסן מוצאי-שבת אין יאר תקס"א, רבי נתן זיצט ביי א געהויבענעם פארברענג פון חסידים ואנשי-מעשה, תלמידים פונעם הייליגן בארדיטשובער, און וועלנדיג זיך וואשן צום מלוה-מלכה, האט זיך אויסגעפעלט פאר'ן ציבור נאך 'בייגל', נאכן ווארפן גורל איז אויסגעקומען אז רבי נתן וועט דאס מאל האבן די זכיה צו גיין איינקויפן פאר די סעודת-מצוה.

אזוי גייענדיג אויפ'ן וועג, איז ווידעראמאל ארויפגעקומען צו רבי נתנ'ען אויפן געדאנק די שווערע

רבי דוד צבי
איז געווען פון
די תלמידים פון
דעם הייליגן
'נודע ביהודה',
ווען ער אליין
איז אויך געווען
באקאנט אלץ
גרויסער פוסק
און גאון, ער
האט געשריבן
פילע חידושים
אין גמרא, הלכה,
און אגדה,
אויך געפונט
מען 'הסכמות'
פון אים אויף
פארשידענע
ספרים
וועלכע זענען
ארויסגעקומען
אין זיין צייט

זייערע מצוות זענען פול מיט אהבה ויראה ודביקות; דאקעגן רבי נתן פלעגט מיט א תמימות איבער'חזר'ן די טענות וואס ער פלעגט הערן פון זיין שווער איבער די חסידים.

למעשה, עס גייט אריבער א טאג נאך א טאג, און רבי ליפא'ס ווארימע דיבורים זענען אנגעקומען צו די טיפע סטרוגעס פון ר' נתן'ס הארץ, ער האט אנגעהויבן כאפן אז מען קען זיין דאס מערסטע אויסגעהאלטענער שולחן-ערוך איד, און זיין א פולשטענדיגער מדקדק בקלה כבחמורה, אבער אין צוגאב דעם אלעם 'מוז' דאס הארץ 'ברענען' מיט דביקות און אהבת השם, וואס דאס איז נאר צו קריגן ביי די צדיקי הדור!

ווייקנדיג זיך ביי גדולי הצדיקים

און טאקע אין א געוויסער טאג האט די השגחה צוגעפירט אז עס איז אנגעקומען צו זיי אין שטאט א איד, וועלכע זיי האבן גלייך דערקענט אז דער איז נישט קיין פשוט'ער איד, און נאכ'ן זיך אביסל באקאנט מאכן, האט זיך ארויסגעשטעלט אז יענער איז פון די חסידים פונעם הייליגן רבי ר' זושא פון אניפאלי. יענער האט נישט געשפארט מעשיות מיט עובדות פון זיין הייליגן רבי'ן וואס ער האט אליין מיטגעהאלטן, דאס האט שטארק אפעלירט צו די געוויסן פון די צוויי יונגעלייט, רבי ליפא און רבי נתן צוגלייך, וועלכע האבן מחליט געווען צו טוהן למעשה, און האבן זיך אויפגעהויבן און אריבערגעפארן ביי אניפאלי, און אביסל מיטגעהאלטן די ווירטשאפט אין דעם ארימען אבער הייליגן הויף.

פאר רבי נתנ'ען איז דאס געווען אינגאנצן א נייעס, זייענדיג דאס ערשטע מאל ביי א חסיד'שן רבי'ן. ער איז טאקע געווארן גאר איבערגענומען, ער האט איינערקענט אז דא פנט זיך פאר אים אינגאנצן א נייעס וועלט, און דאס האט נאר אויפגעטוהן אז ער איז געווען מער דורשטיג ארומצופארן צו נאך צדיקים און מיטהאלטן זייער הייליגע עבודות און ווערן זעלבסט אנגעצינדן פון זייער פייער, און טרעפן דער וואס זאל אים ריכטיג מדרוך זיין אין עבודת השם.

רבי נתן איז אויך אנגעקומען צו דעם קדושת לוי, און האט מער און מער אנגעהויבן איינזעהן די אמת'קייט

אויך האבן זיי געוואוסט צו דערציילן איבער דאס פירונג פון די חסידים פון דעם רבי'ן, אז ביי זיי גייען נישט אהן די אלע פארברענגען פון עסן און טרינקען לחיים, זיי זענען נאר פארנומען בלויז מיט עבודת השם! ווי אויך גייט אן ביי אים אן אינטערסאנטע הנהגה, אז זיינע מענטשן טוען זיך מתוודה זיין פאר אים, און שמועסן אים אויס בפרטיות אלע זייערע איבערגענישן אין אידישקייט, און ער גיבט זיי עצות און הדרכות דערויף.

אט דאס זוכן מיר דאך!

רבי נתן, ווי אלע נעמיראווער איינוואוינער, הערט זיך איין מיט נייגער איבער דעם נייעם ערשיינוג אין דעם שכונת'דיגן ברסלב, אבער אנדערש ווי אלע וועלכע די זאך פארנעמט ביי זיי א פלאץ פונקט ווי אלע שטעטלישע נייעס, האט ביי רבי נתן דאס געהאט גאר אן אנדערע באדייט...

רבי נתן מיט זיין נאנטער חבר רבי נפתלי וויינבערג, אויך א הארץ פון א מבקש השם אזוי ווי רבי נתן, הערן זיך צו ווי איינער פון די קופקע פירער רופט זיך אן שפאטיש: "איך האב געזעהן א וידוי'ניק"... - האבן זיי זיך אנגערופן איינער צום אנדערן: "אט דאס איז דאך וואס מיר זוכן - - -!".

אין דעם בענקעדיג הארץ פון רבי נתנע'ן האט זיך אנגעצינדן א פונק פון האפענונג: "אצינד, מעגליך וועל איך קענען ווערן אן ערליכער איד". ביזדערווייל האט רבי ליפא זיך אריבערגעכאפט וויילן ביי דעם צדיק אויפ'ן נאנטן שבת פרשת כי תבוא, ווי ער האט טאקע געהערט אפאר גוטע דיבורים פון זיין הייליג מויל וועלכע זענען געווען פונקט גענוג ער זאל אינגאנצן פארפלאמט ווערן אין עבודת השם.

דעם קומענדיגן זונטאג פארטאגס - דעם ערשטן סליחות, ווען רבי ליפא איז שוין געווען צוריק אין נעמיראווער, האבן רבי נתן און רבי נפתלי באמערקט אין בית-המדרש פונדערווייטנס ווי רבי ליפא שטייט דארט אין א ווינקל נעבן אויווען און זאגט פרום די סליחות מיט א ברען, און אפילו די קאפיטלעך ביים סוף וועלכע ווערן געווענליך געזאגט גיכער, האט רבי ליפא געזאגט ווארט ביי ווארט מיט א דביקות און כוונה. רבי ליפא אליין האט זיי דערנאך ערקלערט: "איך בין געווען דעם שבת אין ברסלב ביי דעם רבי נחמנע'ן, וואס זאל איך אייך זאגן - ער האט מיר ממש אנגעצינדן די נשמה".

מער האט נישט געפעלט, רבי נתן מיט רבי נפתלי שמועסן זיך אפ אז מען פארט גלייך אריבער צו דעם רבי'ן.

צו זיין גוטן מזל, איז פונקט דער פאטער פון רבי נתן געווען אפגעזונדן פון שטאט צוליב זיינע געשעפטן, האט רבי נתן געקענט איבערהיפן די מניעות וואס ער וואלט געהאט אויסצושטיין מצד זיין טאטן אזוי ווי ביז יעצט. און האט געקלערט ביי זיך: אויב איך וועל זעהן ביי דעם צדיק א תועלת פאר מיר אין חיזוק אין עבודת השם וועל איך א"ה מער נישט קוקן אויף קיין שום מניעות, אפילו מצד מיינע עלטערן".

צו די נסיעה לאזן זיך ארויס רבי נתן, רבי נפתלי, און רבי ליפא שוין צום צווייטן מאל, און נאך א חבר זייערער, רבי זלמן, ווי אויך נאך עטליכע געהויבענע אידן פון שטאט וועלכע האבן געוואלט אויסנוצן די געלעגנהייט צו קענען פונדערנאנט אט דעם וואונדערליכן צדיק.

אט אט דערנענטערט זיך די אויסדערווארטעטע מינוט ווען עס וועלן זיך באגעגענען דער רבי מיט'ן תלמיד, משה און יהושע, די זון מיט די לבנה - - -

דער המשך בעז"ה וועט נאכפאלגן אינעם קומענדיגן אויסגאבע, חודש שבט, לרגל דעם יום הולדת פון דעם הייליגן רבי נתן, חמשה עשר בשבט.

מאמר זה הינו פרק מתוך ספר על תולדות רבינו הקדוש העומד לראות אור בעזה"ת.

קרעדיט: מכון מוהרנ"ת, און ר' נתן אנשין שיחיד.

געפילן וועלכע האבן זיך אים אנגעזאמלט אין די לעצטע תקופה, אז וויפיל ער זוכט און טרעפט ברוך-השם התעוררות און התלהבות צו עבודת השם, אבער אן הדרכה פרטית און א התחזקות אויף די שוועריגקייטן דאס האט ער נישט, און פון גרויס צער האט זיין הארץ זיך צעשריגן: "רבונו של עולם, בין איך דען אויף דעם באשאפן געווארן, צו קויפן בייגל?! - - -".

פון גרויס עגמת-נפש, אנשטאט צו ממשיך זיין אין זיין ציל - צו דעם שטאטישן בעקעריי, איז ער גלייך אריין אינעם נאנטן בית-מדרש'ל, ארויף אינעם ליידיגן ווייבער שול, און אנגעהויבן זאגן תהלים אויפ'ן סדר מיט א צובראכן הארץ, ווען ער איז אנגעקומען צו קאפיטל נ', האט ער געשפירט אז ער האלט מער נישט אויס, ער האט זיך פשוט אראפגעלייגט אויף דער ערד פון גרויס צער און איז אזוי אנשטלאפן געווארן.

פלוצלינג דערזעהט ער א לייטער נעבן אים, וועלכע די שפיץ דערפון גרייכט ביזן הימל, ער הויבט אן ארויפגיין, אבער גלייך - אויסגעגליטשט און אראפגעפאלן! ער הויבט זיך אויף, און גייט נאכאמאל ארויף, דאסמאל אביסל העכער ווי פריער, אבער ווידער - אראפגעפאלן און אויך היבט צוקלאפט די ביינער. ער גיבט נישט אויף, ער נעמט זיך צוזאם די כוחות און גייט נאכאמאל ארויף טרעפל נאך טרעפל, און האלטנדיג שוין גאנץ הויך, גיבט ער א געזונטן טראסק אראפ און בלייבט ליגן אויף דער ערד אן כח...

און אט באווייזט זיך צו אים א געשטאלט, וועלכער פינטלט צו אים מיט זיינע לעכטיגע אויגן און רופט זיך אן צו אים: **"דראפע זיך, אבער דערהאלט זיך!!!"**.

אינגאנצן איבערגענומען וועקט זיך רבי נתן אויף פון דעם חלום, און זיין הארץ איז גאר איבערגענומען פון דעם באדייטנספולער איינדרוק וואס דאס האט איבערגעלאזט אויף אים.

איך זעה א נייע נשמה...

ארום די צייט, בערך, איז אין דעם נישט ווייטער שטעטל 'ברסלב' אנגעקומען זיך באזעצן דער הייליגער רבי ז"ל, וועלכע האט זיך אריבערגעצויגן אהין פון שטאט 'זלאטיפאלע' ווי ער האט געוויילט אין די לעצטע צוויי יאר.

געציילטע טעג נאכן קומען קיין ברסלב האט זיך דער רבי אנגערופן צו זיין תלמיד רבי יודל: **"איך זעה א נייע נשמה אויף דער אוקריינע נעבן ברסלב..."**

א נייער ערשיינונג אין דעם נאנטן ברסלב

נאכ'ן אנקומען פונעם רבי'ן קיין ברסלב, סוף אלול תקס"ב, האט ווי געווענליך אנגעהויבן ווערן אן אנלויפעניש פונעם גאנצן געגנט, צו קומען מקבל פנים זיין דעם נייעם רבי'ן, צווישן זיי זענען אויך געווען דארפסלייט, פעדלערס, און סוחרים, וועלכע זענען אלע געקומען זעהן דעם צדיק און זיך וואונטשן ביי אים מיט ברכות אויף הצלחה אין זייערע געשעפטן, אבער צו זייער גרויס איבעראשונג האט אט דער וואונדערליכער רבי, אנדערש ווי דער שטייגער, אנגעהויבן רעדן מיט זיי איבער עבודת השם, און זיך נישט צופיל צוטוהן געמאכט אויף זייערע גשמיות'דיגע בקשות.

נישט לאנג האט גענומען ביז די מאדנע נייעס איז אנגעקומען צו די נאנטע נעמיראווער, ווי די סוחרים פון געגנט האבן געוואוסט איבערצוגעבן, אז דער 'נייער רבי' פון ברסלב, אנשטאט נעמען דעם פדיון און איבערלאזן א ווארימע ברכה, הויבט ער אן רעדן, אז מען ברויך נעמען אין באטראכט אז די וועלט האט א תכלית, און מען מוז מקדיש זיין צייט פאר די אמת'ע ציל פון לעבן - תורה און עבודת השם, און אזוי נאך אזעלכע מאדנע רייד...

דער ספר 'מניני ארץ' מיט די הסכמה פון רבי דוד צבי, דער שווער פון רבי נתן

דעם רבינ'ס אעשיות

מצטיין וכו' או גרוע מכך עם תמונות של אוספים שונים כמו חיות שאינם טהורות וכו'... לכן חשבנו על רעיון לקחת דיבורים קצרים ומאירים מתוך ספרי רבינו ולכותבם על הכרטיסים.

בכדי להמחיש לילדים עוד יותר את השיחות והדיבורים, לקחנו מאיירים ע"מ שיעבירו את המסר שטמון בשיחה לכל אחד מגדול ועד קטן, כשבכל אחד מהציורים מתמקדים בנושא אחר, לפי הדיבור או השיחה.

כדי שלא לפגוע במקור ביקשנו מצוות ת"ח, שיטבו ויעברו על כל ציור כדי להבטיח שהתוכן ראוי ומתאים. בענין זה התייעצנו גם עם זקני אנ"ש בהם הגה"ח ר' שמואל משה קרמר שליט"א, וכן הרה"ח ר' יצחק פרידמאן שליט"א שהורו לנו איך וכיצד להתנהג.

אנו רואים את התועלת הגדולה שהכרטיסים מביאים, כאשר בזמן שילדים משחקים בהם, הם רואים נגד עיניהם דיבורים קדושים המחזקים אצלם את ענינו של רבינו, כמו התבודדות, לימוד התורה, צדקה, תפילה בכוח ועוד. ניתן לציין שלאחר שראינו את התועלת הגדולה בציורים על הכרטיסים החלטנו בנוסף לפרסם איור שבועי גם בעלונים השבועיים, ובדרך זו נמשכו עוד רבים לקריאתם.

מהם התוכניות לעתיד?

ב"ה כהיום העלונים מופצים בכל מקום ומעוררים המונים ללימוד הספה"ק סיפורי מעשיות, שעליו העיד רביה"ק שזהו ספרו הגבוה ביותר. ובפרט בדור הזה דור עקבתא דמשיחא שכולנו רוצים להתנער מהשינה הרוחנית אין טוב יותר מלימוד הסיפ"מ כדי להתעורר, והלואי שנגיע לעוד ועוד יהודים ולעוד ועוד ישובים בארץ ובחו"ל.

גם בכרטיסים, הוצאנו כבר למעלה מחמישים סוגים, ועוד היד נטויה להוציא עוד ועוד דיבורים מספרי ברסלב היסודיים, ולקרב לבבות ילדי ישראל לעבודתו יתברך. כך גם ברצוננו בהמשך להוציא אלבום עם כל הכרטיסים כדי שהילדים ילמדו מושגים קדושים מהיכלו הטהור של רביה"ק מוהר"ן זיע"א, ואיתו עמו תלמידו הנאמן מוהרנ"ת זיע"א. בתפילה ובתקוה שיעזרנו אלוקי ישענו על דבר כבוד שמו הגדול להמשיך ולהפיץ, ובכך לקרב לבבות ילדי ישראל לאבינו שבשמיים.

בתקופה האחרונה החלטנו להוציא עלון בלשה"ק בעונה לשם 'דעם רבינ'ס מעשיות' ומיועד עבור אלו שאינם דוברי אידיש כדי שגם הם יזכו לטעום מהיין ההונגרי המשומר. במקביל פתחנו קו עבור דוברי לשה"ק כדי שגם הם יוכלו להשתתף במבחנים השבועיים על הספה"ק סיפ"מ, ובעזרת השי"ת לקראת חג הפסח הבעל"ט אנחנו אמורים לסיים את הסיפורי מעשיות במחזור השני.

האם אתם רואים היענות? הילדים אכן עונים כל שבוע על השאלות?

אכן, אנו רואים תוצאות ברוכות, כאשר כל שבוע בסביבות אלף ילדים ובחורים עונים תשובות דרך הקו הטלפוני, ואפשר לראות שהתשובות מגיעות מכל מקום מדן ועד באר שבע, כאשר ישנם גם הרבה שמתקשרים מחו"ל ע"מ לענות על השאלות. עוד דרך לראות את הפירות היא כשאנו שומעים על כל מיני תלמודי תורה שהמלמדים התחילו ללמד את הסיפ"מ בכיתה לפי הסדר שבו אנחנו אווזים, ואח"כ כל התלמידים נבחנים על המעשיות של רבינו זי"ע.

חוץ מזה, הרבה הורים ניגשים לספר לנו איך הילדים שלהם מספרים בשולחן שבת את הסיפורים וזה משנה את כל האווירה בבית כיוון שכל בני הבית מתחברים לענינו של הרבי בצורה קלה ונעימה. ישנם אף אברכים ומבוגרים שסיפרו לנו שהם אישית קיבלו מזה סיוע גדול ללימוד ספרי רבינו ע"י שראו שכדי להיבחן צריך ללמוד טוב ולדעת את החומר על בוריו, ואין די באמירה בעלמא!

ולגבי הכרטיסים האמורים, למי הם מיועדים?

הכרטיסים מיועדים לבתי כנסת שבהם מתקיימת פעילות מאורגנת עבור ילדי אנ"ש, כגון ישיבות ערב [מתמדים] או 'אבות ובנים' וכן 'חברה' של סעודה שלישית, בהם מחלקים בדרך כלל כרטיסים לילדים כדי שיצברו נקודות וימירו אותם לאחר מכן באילו שהם דברי מתיקה או דברי ערך, ולא כמו שהיה עד היום כשהיו מחולקים סתם כרטיסים עם כיתוב של

אנו רואים
תוצאות
ברוכות, כאשר
כל שבוע
בסביבות
אלף ילדים
ובחורים עונים
תשובות דרך
הקו הטלפוני,
ואפשר לראות
שהתשובות
מגיעות מכל
מקום מדן ועד
באר שבע,
כאשר ישנם
גם הרבה
שמתקשרים
מחו"ל ע"מ
לענות על
השאלות

לחפש את האמת

יצא לכוון בית האופה, למלא בקשתם.

ובדרך, התעורר אצלו צער גדול בלבו. הפאבים הרוחניים מלאו את לבו. מרב צערו, שוכח רבי נתן לשם מה יצא. הוא נכנס לעזרת נשים של בית כנסת קרוב, ומתחיל לומר תהלים בבכי עצום. לאחר פרק אחד, אפסו כוחותיו. הוא משתטח על הרצפה. אינו יכול להרגע. הוא מרגיש שבדרך עבודת ה' בה הוא הולך, הוא לא מתקדם כפי שרצה. וללא התעלות, חייו אינם חיים! הוא בוכה, ושמים וארץ בוכים יחד אתו.

והוא שופך את לבו ומספר את צערו לפני הבורא: הרי הוא כבר היה אצל צדיקי דורו, ושם נתגלו לפניו שיש מדרגות נפלאות מאד בעבודת ה', ומתי יזכה לבוא לכך? מה תהיה תכליתו?

והוא ממשיך לומר פרקי תהלים, ושוב משתטח על הרצפה מרב כאב, ושוב ממשיך לומר תהלים, עד שהגיע לפרק נ'.

כשהגיע לפרק זה, כבר היה שבור לחלוטין, נפל לארץ בבכי ותפלה עד שנרדם.

ובשנתו, והנה הוא חולם חלום: סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והוא, רבי נתן, מנסה לעלות בו. מתחיל לעלות – והנה הוא נופל; הוא קם, מתחיל שוב לעלות, והוא שוב נופל. הוא מתאמץ לקום, ומתחיל לעלות שוב, עולה גבוה עוד יותר, ונופל שוב. וכל נפילה, משלב גבוה יותר בסלם, פואכת יותר.

במאמצים עצומים הוא מצליח לקום שוב, עולה ועולה, מגיע כמעט לקצה הסלם – ונופל לתהום.

עיניו חושכות. כל גופו כואב כבר, ואין בו אפלו הכוח לזוז...

והנה בחלומו, לפתע צץ לפניו אברך ופניו כפני מלאך אלקים; ואור פניו כאור החמה והוא אומר לו: "אברך! טפס שוב, אולם החזק היטב!"

ורבי נתן מנמירוב נעור משנתו, ופני האברך חקוקים בלבו.

הוא נזכר לשם מה יצא, רץ אל האופה, קונה מיני מזונות, שב אל החבורה ומתרוץ את אחורו הגדול בתרוץ כלשהו וממשיך לשבת אתם בהתועדותם.

ובנתיים, בשנת תקס"ב, נכנס רבנו לגור בכרסלב, הסמוכה מאוד לנמירוב, מקום מגורי רבי נתן.

ר' נתן מברסלב, מי שמכר לנו כל כך כיהודי קדוש ונורא, ממשיך דרכו של רבנו הקדוש בעולם. באמת היה יהודי צדיק מאד, אך הוא לא נולד בצדקות שלו. הוא עבד קשה מגיל צעיר לחפש את הדרך הנכונה להתקרב לה' עד שזכה להתקרב למקום הנכון והאמתי.

בהיותו נער צעיר הלך רבי נתן בדרך הלמדנים. הוא הגה בתורה יומם ולילה, עד שדבק בו הכנוי "העלוי מנמירוב". ובהיותו בן שתי-עשרה שנה, לקחו רבי דוד צבי "הגדול" אויבך לחתן לביתו.

ר' נתן היה למדן גדול ואף זכה לא מזמן להתקרב לדרך של החסידים, הוא הרגיש את הטוב והאור שיש בעבודת ה' ועדין רבי נתן שבור. נכון, הוא גלה עבודת ה' בשמחה, חיות, אולם בכל זאת כאב לו מאד, מתי יזכה הוא לעבודה כזו, לשמחה של מצוה כזו, לחיות חדשה בכל רגע ורגע כפי שראה אצל רבותיו... לבו של רבי נתן שבור ורצוץ. הוא אינו מוצא מזור לנפשו. כלו כחרס הנשבר.

מוצאי שבת. בבית המדרש יושבים כמה מתלמידי הרב מברדישטוב בסעודת מלנה מלכה, עוסקים בדברים שברומו של עולם, מדברים על ענינים גבוהים ורמים בעבודת ה' כשר' נתן יושב עמם יחד.

משנגמר הכבוד שעל השלחן, בקשו החסידים מרבי נתן שילך לבית האופה להביא מעט מזונות לקרוב הלבבות. ורבי נתן

רבי נתן ממירוב וחברו רבי נפתלי, ששומעים על רבי חדש שהשתקע בעירה הסמוכה, ושומעים כי הוא אינו מדבר כלל מגשמיות, כי אם מרוחניות בלבד, חושבים בלבם "הלא זאת אנו מחפשים!" ומחליטים לנסע אליו.

ביום ראשון של סליחות, יצאו רבי נתן ורבי נפתלי בדרךם לרבנו.

הם נכנסים לרבנו, נותנים לו יד לשלום, ורבנו פותח פיו ואומר "מזה זמן רב אנו מכירים, אלא שעד עתה לא נפגשנו..." ורבי נתן נזכר לפתע באברך שראה בחלמו, האברך שהחזיקו מלפל, שיעצו איד לעלות, והנה הוא לפניו! הנה האברך!

ובכן, רבי נתן התקרב. ושמתו של רבנו, שיזע כמה עתיד תלמידו החדש לפרסם את דרכו בעולם, היתה גדולה: "מעתה", הוא אומר, "איני בודד יותר..."

ואמר עוד "מודה אני לה' יתברך, שהזמין לי אברך אחד שמקווה אני שעל ידו לא תאבד אף מלה משיחותי".

ברבי נתן, ראה רבנו את האיש אשר לא יעשה מאומה על דעת עצמו, ואשר לא יהין לפרש בצורה מסלפת את דברי רבנו ורצונותיו, אלא ילמדם כמות שהם, בלא שנוי כלשהו, ולו הקל שבקלים; בו ראה רבנו את תלמידו, כפי שהיה יהושע אצל משה רבנו.

ורבנו אומר להם: "כבר אוליך אתכם בדרך חדשה, שכבר הלכו בה אבותינו – ואף על פי כן היא דרך חדשה".

ובשבת הראשונה להתקרבותם, והם סמוכים לשלחנו של רבנו, ונפשו של רבי נתן יוצאת מרב כמיהה. משתמה הסעודה, לאחר חצות ליל, הוא אינו מצליח לישן. הוא יוצא אל היערות הסמוכים לברסלב, ושם, על גדות נהר בוג, הוא זועק לבוראו בלב עולה על גדותיו: "רבנו של עולם! בברסלב בוערת אש! הבער נא אש זו בלבי!!!"

לאחר שבת שבו רבי נתן ורבי נפתלי לביתם, ולקראת ראש השנה שבו לברסלב, לעשות את ימי ראש השנה במחצת רבנו.

מאז והלאה, החל רבנו להכשיר את רבי נתן לתפקידו הגדול, להעביר את מסורתו ודרכו הלאה, אל הדורות הבאים.

ואולם, היצר הרע לא נח. לא היה בכונתו לתת לשני המאורות לשבת בשלוה, ומיד קפץ על רבי נתן רגזה של מחלקת.

כך חלפו השנים, ורבי נתן ממשיך לעלות במדרגות העבודה בצלו והדרך שלו של רבנו, כותב את תורותיו, ועומד לימינו בכל

עת. אז החל רבי נתן לכתב את חבורו הענק "לקוטי הלכות", בעקבות צווי רבנו. הוא עסק גם בתקון והכנת ספרו של רבנו – לקוטי מוהר"ן חלק א – לדפוס (הספר הדפס בשנת תקס"ח).

בראש השנה האחרון לימי חייו רבנו, קבל רבי נתן מרבנו את גדל החובה להיות אצל רבנו בראש השנה, בין בחיי רבנו ובין לאחר פטירתו, ו"שאין דבר גדול מזה".

בימי האחרונים של רבנו, לא זו ממנו רבי נתן לרגע. הוא עמד לידו בכל עת, זכה לשמשו ולקבל ממנו – בגלוי ובקמז – רבות.

רבנו הקדוש נסתלק לבית עולמו. ואז החל תפקידו של רבי נתן.

בשנה הראשונה לאחר פטירת רבנו, נדמה היה לרבי נתן כי אי אפשר לקרב כעת אנשים לדרך רבנו. הוא היה עסוק בהתחזקותו העצמית. בנמירוב עצמה מעטים היו תלמידי רבנו, בעוד רב יהודי העיר התנגדו לדרך, וכך כותב רבי נתן: לא האמנתי שיש מקום ששם אוכל לדבר שם מרבנו זכרונו לברכה...

ואולם, דעתו היתה חזקה להדפיס את חלקו השני של "לקוטי מוהר"ן", ובשביל זה, היה חייב רבי נתן להסתובב ברכו"ז אנ"ש, לאסוף כסף להדפסה, וכך החל האור להתפשט שנית.

תקופה קצרה לאחר מכן עבר רבי נתן להתגורר בברסלב, שם גר כל ימיו, ומשם האיר פני המזרח את העולם כלו באורו הנפלא של רבנו, להחיות עם רב.

ראש השנה של שנת תקע"ב, היה ראש השנה הראשון לאחר פטירת רבנו. ואם בראש השנה האחרון לימי חייו רבנו התקבצו אצלו מאות תלמידים, הפעם התקבצו ובאו ששים תלמידים בלבד. אולם, שמתו של רבי נתן היתה עצומה: הנה, מנח היסוד לקיום צווי רבנו, אף לאחר פטירתו!

מששב רבי נתן לביתו, בתחלת שנת תקע"ב, הוא החל לדבר ביראת שמים ועבודת ה' עם הצעירים ששם. וכך, אט אט, החל רבי נתן לפעל בעולם, מחזיק באמנותו הגדולה "להשקות אילנות" ולהחיות נפשות בדבורי אמונה כרצון רבנו. אמנות זו ליוותה אותו כל חייו.

מקרבים חדשים החלו להתקרב לרבי נתן, ודרכו – לרבנו הקדוש, הוא חדש את בית המדרש של אנ"ש בעיר ברסלב ובשנת תקע"ד רכש בית, שם החל לגבע המעין הטהור, להשקות ממיימו, השאובים ממי הנחל נובע, את העולם כלו.

”השמחה - אור הדרך”

למחרת המשיך ר' נתן בדרונו, כשהוא חולף על פני העירות הייסין וטפליק שם הוא חזק את אנשי שלומנו, עד שהגיע לאומן בערב ראש חדש שבט.

ילדים יקרים!

החרף האפורי, ומזג האויר הקריר, טבעו להמשיך את הלב לעיפות ועצבות, החשק ללמוד ולהתפלל מתפוגג, והשמחה מתרחקת... אנחנו חושבים לפעמים שענין השמחה שנה בעקר בפורים או בשמחת תורה, לפעמים יש גם איזה חתנה או ארוע משמח אחר, אבל רבי נתן, מגלה לנו, איך אפשר לשמח גם באמצע החרף הקר, כשהכל חשוף, והמצב רוח שואף לאפס. לשמחה זו אין צורך להיות ”הילד הכי מצלח ומכשר”, שמחה זו היא על עצם יהדותנו, מה גם שזכינו להתקרב אל רבנו הקדוש, הלא אין גבול לשמחתנו.

ר' נתן מספר שבכל פעם שבא אל רביה"ק לאחר שמחת תורה, היה רבנו שואל אותו אם היה שמח בשמחת תורה, מספר פעמים היה רבנו אף מספר למוהרנ"ת איך היו אנ"ש שמחים בביתו, והיה לו נחת גדול מזה.

ר' נתן ממשיך לספר: - ”פעם אחת באמצע השנה דבר עמי מענין שמחת תורה אם אני מרגיש שמחה בלבי אז, או על כל פנים פעם אחר בשנה אם אני מרגיש שמחה בלבי?!” רבנו שואל את כל ילד: 'האם אתה מושתדל לשמח גם באמצע השנה, כשאין סבה מיחדת לשמח?' אם לא נסתכל על הסביבה, ולא נבחן בכל העת האם הכל מצליח, והכל משביע את רצוננו, נוכל גם אנו להשיב לשאלת רבנו כפי שענה לו ר' נתן, וכך הוא כותב: 'וברוך ד' שעזרני בחסדו הגדול לשמח בכל לב כמה פעמים בשנה, והרגשתי השמחה בלבי, מה שאי אפשר לספר לחברו כלל, כי שמחת יהדותנו, מה שזכינו להיות מזרע ישראל ולהאמין בו יתברך...”

חיינו הם דרך ארצה ומפתלת, לפעמים היא דרך סלולה, אך לפעמים היא דרך משלגת, חרפית, וסגרירית. ור' נתן סלל בעבורנו את הדרך בכח התבטלותו המחלטת לרביה"ק ושמחתו הנצחית בכל מצב, היו זמנים שעברו עליו רדיפות, עני ומחסור, אך מה שנתן לו את הכח הוא מה שספר בכפר אצל המוכסן השכור: ”עקר ההתחזקות ובפרט ההתחזקות שלי הוא רק על ידי שמחה!!!”

השלגים נערמים על העצים, הרוח צולפת בסוסים המובילים את העגלה בדרך הבוצית המובילה לעבר כפר נדח באוקראינה, ובתוך העגלה מאיר אור מפלא המחמם את לב הנוסעים.

שנת תקפ"ב, ברסלב, בלבו של רבי נתן, כסופים וגעגועים לעבר מקור חיותו, ציון רביה"ק בעיר אומן, הוא יוצא לדרך בעצמו של יום משלג בשלהי טבת, כשבכונתו לעצר ללינת לילה בעיר ”הייסין”. ולמחרת להמשיך לאומן. אך מזג האויר הסוער, מתגבר מרגע למשנהו, הרוח שורקת בעצמה, העצים מתנענעים בכבדות, והסוסים נשרכים באטיות, מנסים לפלס לעצמם דרך לא דרך בין השלגים. הערב פורש את כנפיו, ור' נתן מוצא את עצמו בכפר הסמוך לעיר הייסין, כשבעל העגלה מוביל את הסוסים לעבר אכסנית הכפר.

לאחר מספר נקישות, נפתחת הדלת, ובעל האכסניה מקדם את פניהם בחיוך רחב, כשמפיו נודף ריח חריף של אלכוהול...

מספר לנו ר' נתן: ”ונסעתי בעת הרוח סערה הגדולה, והכרחתי ללון בכפר אחד, ושם היה המוכסן שכור גדול מאוד, אבל קבל אותנו בסבר פנים יפות, ועשה סעודה עבורנו, והפליג לדבר בשכרותו מיקרת חשיבות קדשת ישראל, ומאס מאוד והתלוצץ מאוד מאמונתם של העכו"ם. ואצל השלחן ישבו 'אנשי הייסין' ושבת בפניהם את אדוננו מורינו ורבנו ז"ל, ושמח אותי קצת על ידי שכרותו ודבריו", מסים ר' נתן - "וזה ידוע לנו שעקר ההתחזקות, ובפרט ההתחזקות שלי, הוא רק על ידי שמחה”.

שעשועון

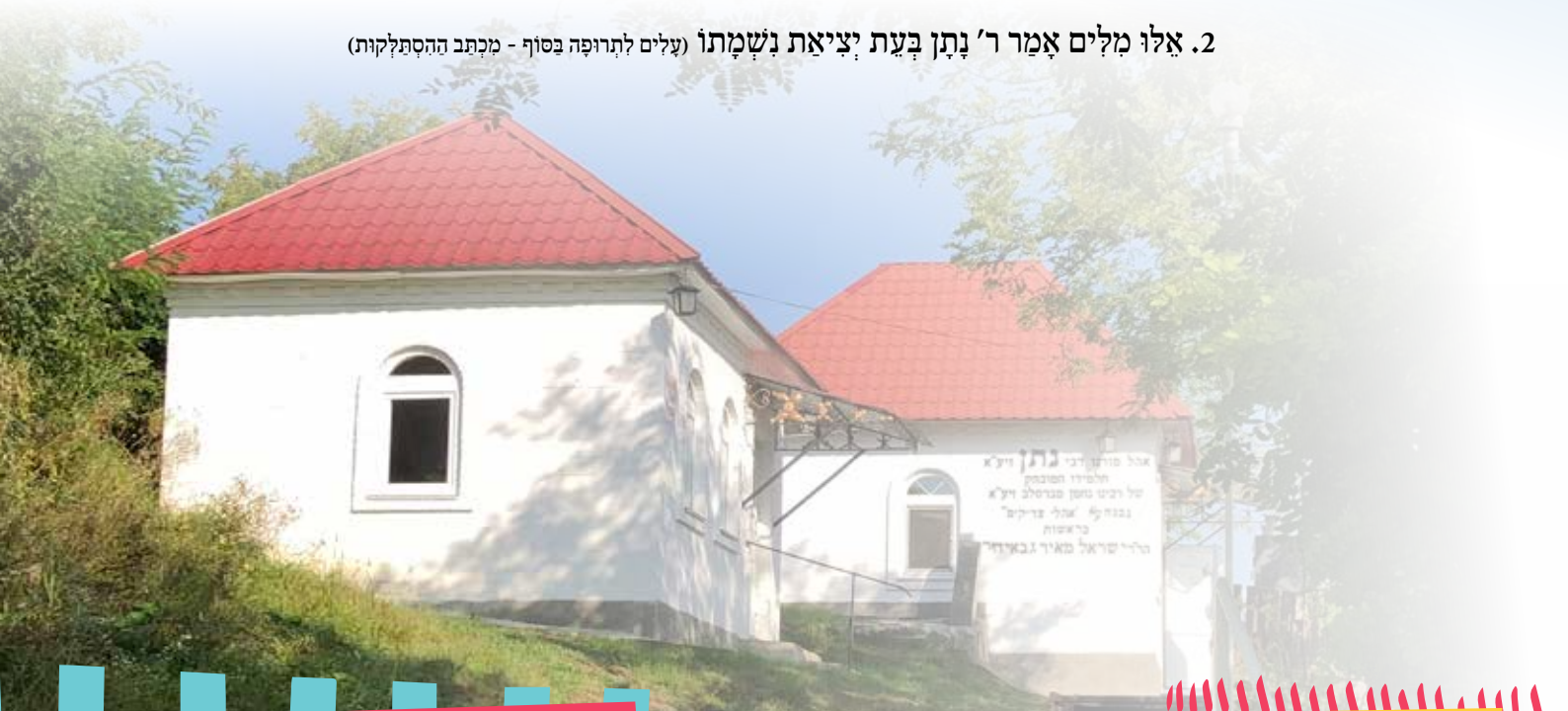
א. השלימו את המלים החסרות ותקבלו אמרה הקשורה למוהרנ"ת

- אין שום יאוש ב _____ כלל (לקוטי מוהר"ן תנינא ע"ח)
- זה התרנגול ילך למיתה ואנחנו נפנס ו _____ לחיים טובים (נסח הכפרות)
- אין מברכין על הגר עד שיאותו _____ (משנה ברכות פרק ח' משנה ו')
- דע כי _____ התורה נתקבלים כל התפלות (לקוטי מוהר"ן קמא א')
- תניא _____ אומר כשהוא שוחק אומר (נסח הקרבנות בתפלת שחרית)
- כי הוא הרב וה _____ שהביטו והסתכלו עליהם (פוכבי אור חלק חקמה ובינה אות מ"א)

1 _____

ב. חידה כפולה - פתרון אחד!

1. אחת מהברכות בתפלת שמונה עשרה אשר מסתימת בתבות שהגימטריא שלהם היא נתן.
2. אלו מלים אמר ר' נתן בעת יציאת נשמתו (עלים לתרופה בסוף - מכתב ההסתלקות)

הילד שזכה בהגרלה הוא: נחמן קעיניג מבית שמש
הפתרון לחידה מחדש חשונו היא: 'מי חנכה
הם 'מי הודאה, וחל גבע מקור חקמה

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ר"ח שבט, לפקס
 המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון
 המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציון באפן ברור שם
 וכתבת מגורים וטלפון
בין הפותרים נכונה יגרל של 50 ש"ח ברשת חניות ספרי
"אור החיים!"

כאן ב'שול' במאה שערים
כמה 'אבקשה' שמגיע
זה תמיד נגמר!
אנחנו רואים אברכים מחסידויות
שונות שמגיעים לחפש את
הגיליונות היקרים כל כך
אשרים
א. גודלסקי ירושלים

רבי נתן...

קדושה ואור עולים בלב לשמע שמו של התלמיד הנאמן, זה שהיה מסור בלב ונפש להמשכת דרכו של הרב הנערץ, שלא את מילות תורתו בלבד העביר והמשיך, כי אם את הרמזים התנועות וניחוח הטהרה שהיו ספוגים בהם הדיבורים, לעורר ולחזק שוכני עפר בדורות החושך וההסתרה לידע כי ה' הוא אלוקים ואין עוד...

אותם אור ואווירה,
הלא הם ה'תורה שבעל פה',
ממשיכים ועוברים בינות לאותיות העמודים
והדפים של גליונות 'אבקשה' הקדושים,
להטעים לדור כולו אורה של אמונה.

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי בך!

שלוחה 1 **02-5396363**